

Till arbetspensionsanstalterna

BEHANDLINGEN AV ARBETSPENSIONSÄRENDEN OCH SÖKANDE AV ÄNDRING

I detta cirkulär ges med anledning av den rätts-
skyddsreform som träder i kraft 1.1.1995 tillämp-
ningsanvisningar för behandlingen av pensions- och
försäkringsärenden samt sökande av ändring.

I cirkuläret A 30/94 presenteras reformen allmänt.
Den stadfästa lagändringen medföljer som bilaga till
detta cirkulär (bilaga 5).

Dessa anvisningar är avsedda för de personer som på
pensionsanstalterna behandlar pensions- och försäk-
ringsärenden samt sökande av ändring i sådana ären-
den. I november-december 1994 ordnar Pensionsskydds-
centralen utbildning i hur reformen kommer att inver-
ka på praxisen på pensionsanstalterna.

Anvisningarna har behandlats av tolkningsgruppen hos
Pensionsskyddscentralen. I tolkningsgruppen ingår som
medlemmar också representanter för pensionsanstalter-
na.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Tapio Karsikas

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BEHANDLINGEN AV ARBETSPENSIONSÄRENDEN OCH SÖKANDE AV ÄNDRING

1 ALLMÄNNA BEHANDLINGSPRINCIPER

1.1	Rättsskyddssystemet.....	1
1.2	Principerna för begränsning av prövningsrätten.....	1
1.3	Handläggningen och handläggningsmomenten.....	2
1.4	Handläggningsprinciperna inom arbetspensionssystemet...2	
1.4.1	FörvL:s tillämpningsområde.....	3
1.4.2	FörvL:s subsidiära natur.....	5
1.4.3	Arbetspensionsanstalter som följer lagen om förvaltningsförfarande.....	5
1.4.4	Part.....	5
1.4.5	Rådgivning.....	6
1.4.6	Handläggningens offentlighet.....	7
1.4.7	Handlingars offentlighet.....	7
1.4.8	Ombud och biträde.....	10
1.4.9	Anhängiggörande.....	12
1.4.10	Överföring av ärenden.....	14
1.4.11	Avhjälpande av brist i handling.....	15
1.4.12	Jävsgrunder.....	16
1.4.13	Verkan av jäv.....	20
1.4.14	Begäran om utredning.....	21
1.4.15	Tillkännagivande av anhängighet.....	22
1.4.16	Gemensam handläggning.....	22
1.4.17	Hörande av part.....	23
1.4.17.1	Obligatoriskt hörande.....	23
1.4.17.2	Hörande är inte nödvändigt i vissa situationer.....	25
1.4.17.3	Medicinska och andra utredningar.....	26
1.4.17.4	Förfarande vid hörande.....	27
1.4.17.5	Besvärinstanser.....	27
1.4.18	Talan för omyndig.....	27
1.4.19	Utredningsskyldighet.....	30
1.4.20	Muntlig utsaga av part.....	33
1.4.21	Syn och muntlig bevisning.....	34
1.4.22	Anteckning av uppgifter i handling.....	35
1.4.23	Föreläggande av frist för part.....	35
1.4.24	Tolkning.....	36
1.4.25	Beslutsform och -innehåll.....	37
1.4.26	Motivering av beslut.....	38
1.4.27	Delgivning av beslut.....	41
1.4.28	Rättande av sak- och skriv- eller räknefel.....	42

Juridiska avdelningen/Scandix 21.10.1994

2	BEHANDLING AV ARBETSFÖRHÅLLANDEÄRENDEN.....	1
3	FÖRSÄKRING AV FÖRETAGARE.....	1
3.1	Allmänt.....	1
3.2	Arbetsinkomstbeslut.....	2
3.2.1	Fastställande av arbetsinkomsten.....	2
3.2.2	Justering av arbetsinkomsten.....	2
3.2.3	Avslutande av en försäkring.....	3
3.2.4	Villkorliga FöPL-arbetsinkomstbeslut.....	3
3.3	Försummelse av försäkringsskyldigheten.....	4
3.4	Befrielse från försäkringsskyldigheten.....	5
3.5	Överföring av FöPL-försäkring till annat bolag.....	6
3.6	Försäkring av företagare som avlidit.....	7
3.7	Sökande av ändring i arbetsinkomstärenden.....	8
4	FÖRSÄKRINGSPREMIER.....	1
4.1	Gottgörelse enligt APL.....	1
4.1.1	Arbetsgivaren tar själv en APL-försäkring, men för sent.....	1
4.1.2	PSC tar en APL-försäkring för arbetsgivarens räkning.....	2
4.2	KAPL- och KoPL-premier.....	3
4.3	Befrielse från APL-, KAPL- och KoPL-premier.....	4
4.4	Pensionsavgiften för arbetstagare.....	4
4.5	SjPL-premier.....	5
4.6	FöPL-premier.....	5
4.6.1	Nyetablerade företagare.....	5
4.6.2	FöPL-försäkring som tas för sent.....	5
4.6.2.1	Företagaren tar själv försäkringen, men för sent.....	5
4.6.2.2	Uppbörd av försummelseförhöjning.....	6
4.6.2.3	PSC tar försäkringen.....	7
4.7	LFöPL-försäkring som tas för sent.....	7
4.8	Indrivning av FöPL- och LFöPL-premier från pension och rehabiliteringspenning.....	7
4.9	Rättande av felaktig försäkring.....	9

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

4.10	Premieutmätning och avbrytande av sådan.....	9
5	HANDLÄGGNING AV PENSIONSANSÖKAN.....	1
6	VERKSTÄLLANDE AV BESLUT.....	1
6.1	Stadganden.....	1
6.2	Utbetalning av pension.....	1
6.3	Avbrytande av pension.....	1
6.4	Återkrav.....	3
6.5	Arbetsinkomstbeslut.....	3
7	SÖKANDE AV ÄNDRING.....	1
7.1	Besvärstadganden i arbetspensionslagarna.....	2
7.2	Sökande av ändring inom olika pensionssystem.....	3
7.3	Besvärinstanser.....	4
7.3.1	Pensionsnämnden.....	4
7.3.2	Försäkringsdomstolen.....	5
7.3.3	Besvärinstanser inom den offentliga sektorn....	6
7.3.4	Sökande av ändring enligt FPL.....	6
7.4	Sökande av ändring i beslut inom den privata sektorn...6	
7.4.1	Anvisningar för sökande av ändring.....	7
7.4.2	Vem kan söka ändring.....	9
7.4.3	Besvärstid.....	13
7.4.3.1	Beräkning av tidsfrister.....	13
7.4.3.2	Delfående av beslut.....	14
7.4.4	Vart sänds besvärsskriften.....	15
7.4.5	Försenad besvärsskrift.....	18
7.4.6	Besvärsskriftens form och innehåll.....	19
7.4.7	Hur besvär behandlas på pensionsanstalten och sänds till besvärinstansen.....	21
7.4.8	Beslut i länder med överenskommelse om social trygghet och i EES-länder.....	24
7.4.9	Ny pensionsansökan under besvärstiden.....	24
7.4.10	Ny ansökan om arbetsinkomst från företagare....	27
7.5	Besvärinstansernas skyldighet att höra ändringssökanden.....	28
7.6	Utlåtanden som besvärmyndigheterna begär.....	28
7.6.1	Pensionsanstaltens utlåtande (bemötande).....	29
7.6.2	Pensionsskyddscentralens utlåtande.....	29
7.7	Grundbesvär.....	30

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

7.8	Avbrytande av verkställigheten.....	31
7.9	Extraordinära rättsmedel.....	33
7.9.1	Återbrytande.....	33
7.9.2	Självrättelse.....	35
7.9.3	Rättelse av fel i beslut.....	38
7.9.3.1	Sakfel.....	39
7.9.3.2	Skriv- eller räknefel.....	40
7.9.3.3	Rättelseförfarande.....	41
7.9.4	Klagan.....	41
7.10	Rättskraften hos tidigare beslut.....	42
7.11	Besvärinstansens beslut och pensionsanstaltens åtgärder	
7.11.1	Beslut om återförvisning.....	43
7.11.2	Överföring.....	44
7.11.3	Utan prövning.....	44
7.11.4	Förfall.....	45
7.11.5	Besvären eller ansökan om återbrytande godkänns.....	45
7.11.6	Besvären eller ansökan om återbrytande förkastas	46
7.11.7	Förmedling av uppgifter om besvärinstansens be- slut.....	46
7.11.8	Kostnader för sökande av ändring.....	46
8	ÖVERVAKNING AV FÖRFARANDEPRAXISEN.....	1
8.1	Social- och hälsovårdsministeriet.....	1
8.2	Pensionsanstalter inom den offentliga sektorn.....	1
8.3	Pensionsskyddscentralen.....	1
8.4	Justitiekanslern och justitieombudsmannen.....	1
9	FÖRVARING AV PENSIONSHANDLINGAR OCH UPPGIFTER.....	1
10	BILAGOR	
	1 Lagen om förvaltningsförfarande	
	2 Anvisningar för sökande av ändring	
	3 Modellbrev för hörande	
	4 Lagförteckning	
	5 Stadfästa lagar 878-885/94	

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

1

ALLMÄNNA BEHANDLINGSPRINCIPER

1.1

Rättsskyddssystemet

Rättsskyddssystemet omfattar de rättsliga principer, regelverk och förfaringssätt vars syfte är att garantera riktiga avgöranden och möjliggöra rättelse av felaktiga avgöranden.

Preventiva rättsskyddsmedel

Preventiva rättsskyddsmedel är t.ex. formbundenheten hos principerna vid behandlingen av ärenden, jävsstadgandena, hörandet av parterna i ärendet samt motiveringen av beslutet. Syftet med dessa är att på förhand bidra till att ärendena avgörs rätt och lagligt.

I efterhand korrigerande rättsskyddsmedel

Eftersom det inte går att undvika felaktiga avgöranden helt och hållet, behövs det också medel som tillåter att beslut kan rättas i efterhand. Till dessa rättsskyddsmedel räknas systemet för sökande av ändring.

1.2

Principerna för begränsning av prövningsrätten

Inom rättspraxis har det förutsatts att principerna för ett gott förvaltningssätt skall följas trots att dessa, med undantag av likhetsprincipen, inte är lagstadgade. De ovannämnda principerna är

- likhetsprincipen
- principen om ändamålsbundenhet
- proportionalitetsprincipen
- objektivitetsprincipen.

Likhetsprincipen nämns i grundlagen. Enligt denna är medborgarna likställda inför lagen (5 § RF). Detta innebär att avgörandena skall vara desamma i rättsligt sett likadana fall.

Principen om ändamålsbundenhet förutsätter att den som avgör ärendet inte vid träffande av avgörandet får börja främja andra syften än dem som hör till hans uppgifter och som finns upptagna bland syftena för den lag eller annat stadgande som tillämpas på fallet.

Enligt **proportionalitetsprincipen** skall först tillgripas lindrigare och, om inte dessa har åsyftad verkan, strängare åtgärder. Principen fungerar t.ex. vid

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

tvångsförsäkring så, att en arbetsgivare först uppmanas att ta en försäkring. Först sedan arbetsgivaren, trots uppmaningen, har låtit bli att ta försäkringen, tas försäkringen på hans vägnar.

Objektivitetsprincipen förutsätter att den som avgör ärendet är objektiv och saklig i sin verksamhet. För att uppnå detta skall bl.a. stadganden om jäv för dem som avgör ärenden intas i lag.

1.3

Handläggningen och handläggningsmomenten

I handläggningen ingår alltid ett avgörande av det ärende som är anhängigt. I handläggningen ingår dessutom de åtgärder som direkt bidrar till att ett ärende kan avgöras. Handläggningen av ett förvaltningsärende leder till ett **avgörande**, som t.ex. kan vara ett beslut, ett utlåtande eller ett förslag. Ett beslut kan också innebära att ärendet avvisas utan prövning eller att ett avgörande i sak ges genom beslutet.

- Anhängiggörande** Handläggningen inleds med att ärendet anhängiggörs, dvs. registreras, varefter ärendet börjar beredas.
- Beredning** Beredningen går ut på att såväl förfarandeförutsättningarna som själva ärendet prövas. Om förfarandeförutsättningarna saknas (om ärendet t.ex. har kommit till fel instans) kan ärendet inte prövas. Prövning innebär att ett ärende utreds för att beslut skall kunna fattas.
- Beslutsfattande** Beredningen åtföljs av beslutsfattandet, varvid ärendet avgörs. I avgörandet tas ställning till själva saken. T.ex. när ärendet gäller ansökan om förmån beslutas huruvida förmånen beviljas eller inte. I beslutsfattandet ingår också avfattande av beslutet. Beslutet är en handling, som redogör för avgörandet och motiveringarna till avgörandet.
- Delgivning** I handläggningen av ett ärende ingår också delgivning av beslutet.
- Ovannämnda moment ingår också i handläggningen av arbetspensionsärenden på pensionsanstalterna liksom i förfarandet vid sökande av ändring.

1.4

Handläggningsprinciperna inom arbetspensionssystemet

Lagen om förvaltningsförfarande (FörvL 598/82) innehåller stadganden om de allmänna principer som skall följas vid handläggningen av förvaltningsärenden. Lagen i sin helhet finns som bilaga till detta cirkulär

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

(bilaga 1). Lagens syfte är att trygga kundernas rättsskydd inom förvaltningen. I rättsskyddet betonas i synnerhet betjäningssprincipen och likhetsprincipen samt ett snabbt och effektivt förfarande.

FörvL har redan tidigare gällt Folkpensionsanstalten och Statskontoret.

I de lagändringar (878 - 885/94) som träder i kraft 1.1.1995 anges att vissa FörvL-principer skall följas också inom det privata arbetspensionssystemet. Enligt ikraftträdelsestadgandet tillämpas de nya stadgandena på beslut som ges 1.1.1995 eller senare. FörvL medför inga väsentliga förändringar i det tidigare förfarandet.

Arbetspensionsanstalterna och Pensionsskyddscentralen (PSC) anses vid handläggningen av pensionsärenden sköta ett offentligt uppdrag, varför det är motiverat att utsträcka de centrala principerna i FörvL till att också gälla deras verksamhet. På så sätt förenhetligas handläggningen av folkpensionsärenden samt arbetspensionsärenden inom den offentliga och privata sektorn i första instans. Härigenom blir också bemötandet av kunderna mera jämlikt.

I lagen finns ytterst få stadganden om förfarandet vid handläggningen av arbetspensionsärenden som gäller pensionsanstalterna. Trots detta har pensionsanstalterna och PSC i tillämpliga delar följt principerna i FörvL.

I det följande redogörs för innehållet i FörvL och hur stadgandena skall tillämpas inom arbetspensionssystemet.

Med pensionsanstalt avses härefter också PSC.

1.4.1

FörvL:s tillämpningsområde

Inom förvaltningen

Enligt 1 § FörvL tillämpas lagen på förvaltningsförfarande. Med förvaltningsförfarande avses i denna lag handläggningen av ett förvaltningsärende hos myndigheter, dock inte förvaltningslagskipning (förfarande vid förvaltningsdomstolarna). Förundersökning i brottsmål och utsökning är inte förvaltningsförfarande.

Lagens tillämpningsområde är tudelat. 1-13 §§ tillämpas på allt förvaltningsförfarande. 14-28 §§ tillämpas endast på beslut om någons fördel, rättighet eller skyldighet.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Handläggningen av ett förvaltningsärende omfattar avgörande av det ärende som är anhängigt och sådana myndighetsåtgärder som direkt bidrar till att ärendet kan avgöras.

FörvL tillämpas inte på lagstiftningsförfarande eller på handläggningen av ett ärende i en besvärinstans.

Inom arbetspensionssystemet

Om tillämpningen av FörvL inom arbetspensionssystemet stadgas i 10 c § lagen om pension för arbetstagare (APL).

10 c § APL

När en pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen behandlar ärenden som gäller skyldigheten att anordna pensionsskydd, pensionsansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt återkrav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli hörd i ärendet, om detta för bevakandet av hans intresse är uppenbart nödvändigt. I övrigt iakttas vid behandlingen i tillämpliga delar de principer som uttrycks i 4, 6, 9 - 11, 16, 21, 23 och 24 §§ lagen om förvaltningsförfarande (598/82).

Anställda och styrelsemedlemmar i en pensionsanstalt kan dock, utan hinder av 10 § 1 mom. 4 och 5 punkten lagen om förvaltningsförfarande, behandla ärenden som avser arbetsgivare som har anordnat pensionsskydd i pensionsanstalten, arbetstagare i anställning hos en sådan arbetsgivare eller företagare. Detta gäller i tillämpliga delar även de anställda vid pensionsskyddscentralen och medlemmarna av dess styrelse.

I lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (KAPL), lagen om pension för lantbruksföretagare (LFÖPL), lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (GevPL), lagen om pension för företagare (FÖPL), lagen om avträdelsepension (AvPL) och lagen om avträdelseersättning (AvEL) finns stadganden som hänvisar till 10 c § APL. FörvL gäller genom ett allmänt hänvisningsstadgande också lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande (KoPL).

I den lagändring (880/94, 40 § SjöPL) gällande SjöPL som träder i kraft 1.1.1995 stadgas på motsvarande sätt att principerna i FörvL i tillämpliga delar skall följas vid behandlingen av ärenden enligt lagen om sjömanspensioner (SjöPL).

Principerna i FörvL tillämpas när en pensionsanstalt behandlar och avgör sådana ärenden som avses i 10 c § 1 mom. APL. Likaså tillämpas principerna om pensions-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

anstalten rättar sitt beslut eller ger en besvärinstans ett utlåtande (bemötande) om besvär eller om ansökan om återbrytande. Principerna tillämpas också när en pensionsanstalt ger råd om hur man anför besvär eller hur man ansöker om återbrytande av en pensionsanstalts eller besvärinstans beslut.

Lagen gäller också indrivningsåtgärder ända fram till utsökning. Däremot gäller lagen inte själva utsökningsförfarandet.

FörvL gäller inte förfarandet i fråga om det ömsesidiga förhållandet mellan pensionsanstalter eller kontakterna mellan pensionsanstalterna och PSC. Pensionsanstalternas placeringsverksamhet och den interna förvaltningen på pensionsanstalterna och PSC faller också utanför lagens tillämpningsområde.

1.4.2

FörvL:s subsidiära natur

I APL och den övriga arbetspensionslagstiftningen kan finnas stadganden om samma frågor som i FörvL. Efter som arbetspensionslagarna är speciallagstiftning, tillämpas dessa framom FörvL som är en allmän lag. Arbetspensionslagarna och FörvL kan också komplettera varandra.

På så sätt kompletterar t.ex. jävsstadgandet i 10 c § 2 mom. APL de allmänna jävsstadgandena i FörvL.

1.4.3

Arbetspensionsanstalter som följer lagen om förvaltningsförfarande

Inom pensionssystemet inom den offentliga sektorn tillämpas FörvL som sådan på Statskontoret och på Finlands Bank. I 3 § 1 mom. FörvL nämns Folkpensionsanstalten uttryckligen.

Däremot tillämpas principerna i FörvL endast till vissa delar på den privata sektorns pensionsanstalter och PSC.

Också för Kommunernas pensionsförsäkring är frågan aktuell. FörvL kommer med stöd av hänvisningsstadganden att på liknande sätt som APL också gälla Kommunernas pensionsförsäkrings verksamhet.

FörvL gäller inte kyrkostyrelsen. I den praktiska verksamheten följer kyrkostyrelsen dock principerna i FörvL.

1.4.4

Part

Med part avses en person eller juridisk person vars fördel, rättighet eller skyldighet ärendet direkt

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

gäller, dvs. på vars juridiska eller ekonomiska fördelar avgörandet direkt kan inverka. I praktiken kan som part i allmänhet betraktas den som har rätt att söka ändring i ärendet. Se punkt 7.4.2, Vem kan söka ändring.

1.4.5 Rådgivning

4 § FörvL

Myndighet skall vid behov ge part och även annan person råd om hur ett ärende som hör till dess verksamhetsområde anhängiggörs och hur han skall förfara under ärendets handläggning.

I 10 c § APL hänvisas till 4 § FörvL.

Rådgivning till parten

Rådgivningsskyldigheten betonar förfarandets karaktär av service också i pensionsärenden. Rådgivningsskyldigheten enligt FörvL begränsar sig till själva förfarandet. Detta innebär rådgivning om formaliteterna i anslutning till anhängiggörandet av ett ärende samt om de åtgärder som under handläggningen krävs av parten.

Rådgivningsskyldigheten innebär inte att pensionsanstalten är tvungen att avfatta handlingar på partens vägnar. De anställda på pensionsanstalten är således inte skyldiga att på den pensionssökandes vägnar fylla i blanketter för ansökan om pension eller att på den ändringssökandes vägnar avfatta besvärsskrifter. På begäran kan den anställda fylla i ansökan enligt de uppgifter som den sökande lämnar. Den som fyller i blanketten skall komma ihåg kravet på opartiskhet.

Parten i ett ärende och andra frågeställare ges också råd om vilka åtgärder som behövs under handläggningen och vilka utredningar personen ytterligare borde företage innan ärendet avgörs.

I detta fall skall man fästa speciell uppmärksamhet vid att de råd som ges är riktiga. Ett felaktigt råd kan leda till skadeståndsskyldighet. Också sekretessstadgandena skall beaktas.

Cirkulär A 8/88, Lämnande av uppgifter från arbetspensionssystemet

Cirkulär A 22/93, Ytterligare information om avdraget för pensionsförsäkringspremie samt lämnande av uppgifter till försäkringsbolagen

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Allmän rådgivning och information

Inom arbetspensionssystemet gäller rådgivningsskyldigheten egentligen enbart ärenden som hör till det egna verksamhetsområdet. Råd kan också ges i frågor som gäller andra pensioner eller åtminstone vägleda frågeställaren att kontakta rätt pensionsanstalt eller myndighet. Även andra än parter kan få råd.

Om rådgivningen hos PSC finns ett specialstadgande i reglementet för pensionsskyddscentralen (431/61). Enligt stadgandet har PSC bl.a. i uppgift att ge ut publikationer och på annat sätt tillhandahålla uppgifter, utredningar och råd angående tillämpningen av APL, KAPL, KoPL, SjöPL, LFÖPL och FÖPL samt därtill anslutna omständigheter. Motsvarande stadgande gäller Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt när denna sköter sina lagstadgade uppgifter.

Cirkulär A 20/94, Pensionsskyddscentralens reglemente har ändrats

1.4.6

Handläggningens offentlighet

I 10 c § APL hänvisas inte till 5 § FörvL, enligt vilken ett ärende handläggs offentligt, om så har stadgats eller så har beslutats med stöd av särskilt stadgande.

I arbetspensionslagarna ingår inte några stadganden om att handläggningen av ärenden skall vara offentlig. Arbetspensionssystemet känner inte till någon muntlig behandling, varför parten i ett ärende inte får närvara vid behandlingen av ärendet. Se dock punkt 1.4.21, Syn och muntlig bevisföring.

1.4.7

Handlingars offentlighet

I 5 § FörvL konstateras vidare att särskilda stadganden gäller för handlingars offentlighet.

Lagen om allmänna handlingars offentlighet (HandlOffL 83/51) gäller inte det privata arbetspensionssystemet.

HandlOffL gäller dock pensionsnämnden (PND) och försäkringsdomstolen (FSD). Båda är sådana i lagen avsedda myndigheter vilkas beslut i allmänhet är offentliga. Inte heller dessa myndigheters beslut ges dock till utomstående när besluten gäller en persons hälsotillstånd eller ekonomiska ställning. En utomstående kan få kännedom om sådana beslut endast med den berörda partens samtycke.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Personregisterlagen (471/87) stadgar om registrering-
en av uppgifter och utlämnande av registeruppgifter.
Enligt denna lag har var och en rätt att på begäran
få veta vilka uppgifter om honom som har förts in i
ett sådant personregister som avses i lagen.

Cirkulär A 8/88, Lämnande av uppgifter från arbets-
pensionssystemet

Cirkulär A 22/93, Ytterligare information om avdraget
för pensionsförsäkringspremie samt
lämnande av uppgifter till försäk-
ringsbolagen

Offentlighet för parten

Enligt de allmänna rättsprinciperna har **parten** i ett
ärende rätt att med vissa undantag få ta del av de
handlingar som gäller honom själv.

Parten har rätt att få information t.ex. om promemo-
rior över telefonsamtal som innehåller sådana uppgif-
ter från parten eller någon annan som har kunnat in-
verka på avgörandet.

Enligt prövning

Lämnande av uppgifter om hälsotillståndet till en
part skall övervägas synnerligen noggrant. Normalt
lämnas uppgifterna. När det är fråga om en psykisk
sjukdom eller någon annan sådan sjukdom som eventu-
ellt skulle kunna skada partens hälsotillstånd om han
fick vetskap om denna, skall uppgifterna inte lämnas.

Numera ger den behandlande läkaren patienten utlåtan-
de om hans hälsotillstånd. Praxisen på sjukhus och
övriga vårdanstalter är densamma när det gäller pa-
tientjournaler och undersökningsresultat. Om sökanden
begär sådana utlåtanen av pensionsanstalten skall
han uppmanas att i första hand kontakta läkaren eller
vårdanstalten.

Uppgifter lämnas inte

På pensionsanstalterna avgörs invalidpensionsfrågorna
nästan utan undantag av en grupp med flera sakkunni-
ga. Vid pensionsstiftelser och -kassor avgörs ären-
dena på motsvarande sätt av styrelsen. Om diskussio-
nerna i dessa grupper antecknas, behöver promemorian
inte lämnas till parten för påseende. Sådana diskus-
sioner kan likställas med de diskussioner som föregår
beslutet hos en rättsmyndighet och om vilka parten
inte får några uppgifter. På begäran redogörs dock
för de avgörandeprinciper som har framkommit i dis-
kussionen.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

En pensionsanstalts egna sakkunnigläkare står i uppdragsförhållande till pensionsanstalten. De promemorior som dessa läkare har avfattat bildar en del av beslutsprocessen hos pensionsanstalten. Pensionsanstalten är inte skyldig att lämna ut sådana interna promemorior till den sökande. Detsamma gäller om ett servicebolag eller pensionsförsäkringsbolag bereder en stiftelses pensionsärende.

Också promemorior över diskussioner med FPA utgör sådan beslutsprövning som inte behöver delges parten i ärendet.

Utlåtandet av en läkarmedlem i försäkringsdomstolen innehåller med stöd av 1 kap. 7 § rättegångsbalken sekretessbelagda uppgifter som ansluter sig till de förhandlingar som föregått försäkringsdomstolens avgörande. Parten har således rätt att få information om utlåtandet endast med myndighetens tillstånd. Sökanden har inte framlagt några grunder för beviljande av ett dylikt tillstånd. HD utslag 7.8.1987, nr 2092, diarie VA 87/26.

Uppgifter lämnas

Utlåtanden av sakkunnigläkare utanför FSD behandlas dock annorlunda. Sådana utlåtanden delges parten i ärendet. Se punkterna 1.4.17.3, Hörande av part, och 7.5, Besvärinstansernas skyldighet att höra ändringssökanden.

Likaså har sökanden rätt att få uppgifter om utlåtanden som enbart på basis av handlingar har inbegärts av en sakkunnigläkare utanför pensionsanstalten (11 § 2 mom. APF).

PSC har gett anvisningar om lämnandet av uppgifter inom arbetspensionssystemet både till parten personligen och till utomstående. I samma cirkulär redogörs för de sekretesstadganden som tillämpas inom arbetspensionssystemet.

Cirkulär A 8/88, Lämnande av uppgifter från arbetspensionssystemet

Cirkulär A 22/93, Ytterligare information om avdraget för pensionsförsäkringspremie samt lämnande av uppgifter till försäkringsbolagen

Juridiska avdelningens meddelande 7/91,
Lämnande av uppgifter för behandling av ärende gällande bostadsbidrag

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

1.4.8

Ombud och biträde

6 § FörvL

I förvaltningsförfarande får anlitas ombud och biträde. Huvudmannen skall dock inställa sig personligen, såvida detta är påkallat för utredningen av ärendet.

Ombud skall förete fullmakt, såvida inte hans rätt att företräda huvudmannen är uppenbar även utan fullmakt.

Visar sig ombud eller biträde vara olämpligt för sitt uppdrag, kan myndigheten förbjuda honom att uppträda i ärendet hos denna myndighet. Huvudmannen skall underrättas om förbudet.

I 10 c § APL hänvisas till 6 § FörvL.

Ombud

Ombud är en person som på den berörda partens begäran uppträder för dennas räkning och i dennas namn, i allmänhet med fullmakt. För ombud har inte ställts några krav på sakkunskap.

Huvudregeln är att ett ombud skall intyga sin behörighet genom fullmakt. Ett ombud kan verka utan fullmakt, om hans rätt är uppenbar.

Det är lättare att utan fullmakt anhängiggöra ett ärende än att lyfta förmåner. Exempelvis kan en pensionsansökan som undertecknats av ett ombud godkännas, om det av handlingarna kan konstateras att det har varit motiverat att ansöka om pension för den berörda partens räkning. För anförande av besvär för partens räkning krävs fullmakt, utom om parten t.ex. på grund av en svår sjukdom inte är i stånd att ge någon fullmakt.

Om ett allmänt rättsbiträde eller en advokat fungerar som ombud krävs ingen fullmakt. Pensionsanstalten kan på så sätt i tillämpliga delar tillämpa stadgandet i 15 kap. 4 § rättegångsbalken (se punkt 7.4.4, Vart sänds besvärsskriften).

Om pensionsanstalten inte kräver någon fullmakt av ombudet skall särskild uppmärksamhet fästas vid sekretesstadgandena. I synnerhet vid lämnande av uppgifter om ekonomisk ställning och hälsotillstånd gäller det att vara försiktig. I allmänhet lämnas uppgifter endast i den omfattning som behövs för att ärendet skall kunna skötas.

För FÖPL- och LFÖPL-försäkringsansökan och avslutande av försäkring samt för ansökan om justering av FÖPL-arbetsinkomsten krävs sökandens egenhändiga underskrift eller fullmakt. Vid ansökan om justering av

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

LFÖPL-arbetsinkomsten krävs däremot inte sökandens egenhändiga underskrift eller fullmakt, om det av sammanhanget framgår att personen, t.ex. maken eller maken, sköter frågan för partens räkning.

Biträde

Ett **biträde** verkar vid sidan av parten och bistår honom. I försäkrings- och pensionsärenden sätter biträdet upp ansökningar, besvär o.dyl. skrivelser på den berörda partens vägnar. Ett ombud fungerar ofta samtidigt som partens biträde.

Intressebevakare

I punkten 1.4.18, Omyndig persons talan, redogörs närmare för vilken ställning **intressebevakare** enligt 19 b § APL och 21 § SjPL har.

Även om stadgandet om intressebevakare i APL begränsar sig till enbart ansökan om och utbetalning av pension har det allmänt ansetts att en intressebevakare kan verka också i andra pensions- och försäkringsärenden.

Förmyndare och god man

Förmyndares och god mans behörighet grundar sig på allmän lagstiftning (FörmyndarskapsL 34/1898 och lagen om ändring 368/83).

En **förmyndare** sköter en omyndig persons (minderårig eller den som har förklarats omyndig genom domstolsutslag) egendom och representerar den omyndiga i ärenden som gäller dennas egendom och som i övrigt bär omsorg om den omyndigas rättigheter. I pensions- och försäkringsärenden sänds de beslut som gäller den omyndiga jämte anvisningar för sökande av ändring till förmyndaren. Beslut kan också delges parten i ärendet utan anvisningar för sökande av ändring.

En **god man** kan utses att bevaka en omyndig persons fördel, om fördelen står i strid med förmyndarens fördel. En god man kan också utses att **sköta ett bestämt ärende** för den som inte klarar av detta själv, men som för den skull inte behöver förklaras omyndig. I dessa fall sänds beslutet med anvisningar för sökande av ändring både till den goda mannen och till parten i ärendet, eftersom vardera har rätt att sköta ärendet.

Både en förmyndare och en god man kan således ansöka om pension på någon annans vägnar. Vid behov hörs också den på vars vägnar pensionen har sökts.

Mäklare

En försäkringsmäklare, dvs. **mäklare**, kan genom ett skriftligt avtal med försäkringstagaren (arbetsgivaren) åta sig att för arbetsgivarens räkning sköta

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

alla ärenden som gäller arbetsgivarens försäkring. I ärenden som gäller pensionsförsäkringen står pensionsanstalten i dessa fall i direkt kontakt med mäklaren.

Uppgifterna måste fås tillräckligt snabbt även om de förmedlas av en mäklare. Om pensionsanstalten är missnöjd med erhållandet av uppgifter, kan den begära uppgifterna direkt av arbetsgivaren. Det är i vilket fall som helst arbetsgivaren som inför pensionsanstalten ansvarar för att uppgifterna är korrekta och lämnas tillräckligt snabbt.

Juridiska avdelningens meddelande 2/93, Lagen om försäkringsförmedlare (HE 323/92)

1.4.9

Anhängiggörande

När ett försäkrings- eller pensionsärende anhängiggörs är detta ofta den viktigaste och ibland också den enda kontakten mellan parten och pensionsanstalten innan beslutet ges. Hur snabbt en fråga kommer att behandlas beror i hög grad på om de uppgifter som fås i samband med anhängiggörandet är tillräckliga. En betydelsefull rättsverkan är dessutom att pensionsanstalten i och med ett anhängiggörande förpliktas att handlägga och avgöra ärendet.

Enligt 7 § FörvL anhängiggörs ett ärende skriftligen. Med myndighets samtycke får ett ärende anhängiggöras muntligen. Då ett ärende anhängiggörs, skall det framgå vad den som anhängiggör ärendet yrkar samt grunderna för yrkandet. I 10 c § APL finns ingen hänvisning till denna paragraf i FörvL.

Skriftligen

Enligt 11 § APF skall pensionsansökan göras på fastställd blankett. Motsvarande stadgande finns i 11 § KAPF, 4 § KoPF, 8 § LFÖPF, 6 § GevPF, 8 § FÖPF, 5 § AvPF och 8 § AvEF. Enligt 26 § SjPL skall pension sökas skriftligen.

En pensionsansökan kan således inte anhängiggöras muntligen. För att säkerställa tillgången på riktiga uppgifter är förfarandet skriftligt. Likaså skall försäkrings-, arbetsinkomst- och befrielseansökningar göras skriftligen.

Det är parten som ansvarar för att en postförsändelse når fram. Dock kan t.ex. exceptionellt långsam postgång jämföras med force majeure, t.ex. vid utredning av tidpunkten för anhängiggörande av besvär.

Per telefax

Om t.ex. en pensions- eller försäkringsansökan sänds per telefax uppmanar pensionsanstalten sökanden att sända in ansökan också i original, om det finns skäl att hysa misstankar om ansökans ursprung (lagen om

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

utnyttjande av elektronisk telekommunikation och automatisk databehandling vid domstolarna, 594/93) eller i övrigt i oklara fall. Ett telefaxmeddelande är till sin natur en kopia, men kan godkännas i stället för originalhandlingen. En ansökan anses ha anhängiggjorts på ankomstdagen för telefaxmeddelandet. Det samma gäller också ansökan om arbetsinkomstjustering och meddelande om avslutande av försäkring.

Denna anvisning ersätter Juridiska avdelningens meddelande 2/91, När pensionshandlingarna sänds med telefax.

Muntligen

En utredning av pensionsskyddet kan upptas till behandling också om begäran framställs muntligen. Vid mottagningen av uppgifterna meddelas samtidigt att frågan börjar behandlas utgående från meddelandet.

Om en begäran om självrättelse framställs muntligen, kan pensionsanstalten behandla frågan och ge ett positivt beslut. Om det inte finns några rättelseskäl, informeras sökanden om att han på begäran kan få ett överklagbart beslut. I arbetsinkomstärenden är ett muntligt meddelande inte tillräckligt.

Över diskussionen avfattas en promemoria, som bifogas handlingarna. Se även punkt 1.4.20, Muntlig utsaga av part.

Fortsättningsansökan

Om en person inom ett år från det att en tidsbunden invalidpension har upphört, ansöker om fortsatt utbetalning av pensionen räcker enbart ett läkarutlåtande som ansökan.

Om en person inom ett år från det att hans arbetslöshetspension har avbrutits ansöker om att pensionen skall börja utbetalas på nytt, kan han sända pensionsanstalten ett nytt arbetslöshetsintyg och en utredning över att inget hinder längre föreligger för utbetalning av pensionen. I dessa fall har den sökande fyllt i ansökningsblanketten redan i ett tidigare skede under behandlingen av ärendet.

En vilande individuell förtidspension kan på ansökan börja utbetalas till samma belopp som tidigare. Likaså kan en individuell förtidspension som har utbetalats till beloppet av en delpension på ansökan återkallas så att den utbetalas till fullt belopp. Som ansökan räcker i detta fall arbetstagarens utredning om att han har slutat eller minskat arbetet så, att lönen ligger under inkomstgränsen. Samma förfarande kan tillämpas också i fråga om generationsväxlingspensioner som har avbrutits.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Kostnader för anhängiggörande

Parten betalar själv sina kostnader för förfarandet, och den anstalt som behandlar ärendet svarar för de handläggningskostnader som orsakas an-stalten.

1.4.10

Överföring av ärenden

Om en pensionsanstalt har fått en ansökan eller annan handling som inte hänför sig till det egna verksamhetsområdet, skall anstalten genom att kontakta parten eller enligt egen bedömning någon annan omedelbart reda ut var handlingen hör hemma och överföra handlingen till rätt ställe. Detta gäller också tilläggsutredningar som har lämnats in senare. Avsändaren skall också få meddelande om överföringen.

8 § FörvL gäller överföring av ärende till rätt myndighet. I 10 c § APL hänvisas inte till denna paragraf i FörvL. I praktiken har pensionsanstalterna följt överföringsprincipen i FörvL.

Pensionsansökningar

Inom arbetspensionssystemet räcker det med en enda pensionsansökan även om en person ansöker om pension från såväl den privata som offentliga sektorn. Folkpensionsanstalten och arbetspensionssystemet har 1.4.1993 tagit i bruk gemensamma blanketter för ansökan om pension (med undantag för blanketten för ansökan om deltidspension).

Cirkulär A 19/93, Gemensamma pensionsansökningsblanketter för arbetspensionssystemet och folkpensionsanstalten införs

Stadganden om principen om sista pensionsanstalt ingår i 12 och 12 a - f §§ APF, 13 § KAPF, 3 och 4 §§ KoPF, 11 § LFÖPF, 11 § FÖPF, 6 § SjPF och 24 § AvPL. Om en pensionsansökan har kommit till en anstalt som inte har i uppgift att avgöra ansökan, skall anstalten sända ansökan vidare antingen till rätt anstalt eller till PSC, såvida det inte av handlingarna är möjligt att sluta sig till den avgörande pensionsanstalten. Härvid skall både den sökande och PSC meddelas om att ansökan har överförts. Se kapitel 5, Behandling av pensionsansökan.

Besvärsskrifter

Om för den handling som överförs, t.ex. en besvärsskrift, har ställts en tidsfrist måste handlingen nå rätt plats inom den utsatta tiden. Överföringen måste således ske omedelbart.

Övriga handlingar Om till en pensionsanstalt kommer en handling som

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

uppenbart inte gäller något försäkrings- eller pensionsärende, behöver pensionsanstalten inte ta emot handlingen. I detta fall räcker det med att överlämnaren informeras om rätt plats och att handlingen genast lämnas tillbaka till den som överlämnat den.

1.4.11

Avhjälpande av brist i handling

9 § FörvL

Saknas i handling som tillställs myndighet i stadgande eller bestämmelse avsedd uppgift eller bilaga eller är handlingen inte undertecknad eller är den behäftad med annan formell bristfällighet, skall den som tillställt myndigheten handlingen beredas tillfälle att avhjälpa bristen, såvida detta inte är onödigt.

I 10 c § APL hänvisas till 9 § FörvL.

I FörvL nämns det förfarande i anslutning till avhjälpande av brister i handlingar som sedan gammalt har tillämpats hos pensionsanstalterna. Om en ansökan är bristfällig, förkastar inte pensionsanstalten ansökan direkt, utan den sökande bereds möjlighet att avhjälpa bristen eller att komplettera ansökan.

Om en pensionsansökan eller rättelsebegäran saknar t.ex. underskrift eller om ansökan har gjorts på fel blankett, ber pensionsanstalten sökanden att rätta till bristen. Om i handlingarna fattas någon separat handling, t.ex. arbetslöshetsintyg, ombeds sökanden att sända denna till pensionsanstalten.

Då pensionsanstalten behandlar ett ärende kan anstalten också be om tilläggsutredningar antingen om yrkandegrunderna eller om övriga omständigheter. Det ovannämnda förfarandet i anslutning till avhjälpande av brister gäller också tilläggsutredningarna.

För avhjälpandet av en brist uppställs en tidsfrist. Se punkt 1.4.23, Föreläggande av frist för part.

Om en brist inte kan avhjälpas, förkastar pensionsanstalten i allmänhet ansökan. Om en så väsentlig utredning saknas i handlingarna att ärendet inte kan avgöras, meddelas den sökande att pensionsanstalten inte fortsätter behandlingen, eftersom utredningarna fattas. Pensionsanstalten återupptar behandlingen, om utredningarna inkommer senare. Försäkrings- och befrielseärenden (3 § FÖPL, 4 § LFÖPL) skall dock avgöras efter tidsfristen, även om den sökande inte har lämnat in tillräckliga utredningar.

Om en obetydlig brist i handlingarna inte inverkar på avgörandet, lämnas denna obeaktad. Det är onödigt att

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

på grund av en obetydlig brist be sökanden komplettera ansökan, om det av handlingarna genast framgår att ansökan i vilket fall som helst kommer att avslås.

1.4.12

Jävsgrunder

10 § FörvL

Tjänsteman är jävig:

- 1) om han eller nära släkting till honom är part;
- 2) om avgörandet i ärende kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom eller nära släkting till honom;
- 3) om han eller nära släkting till honom är biträde eller ombud för part eller för den för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerligen nytta eller skada;
- 4) om han står i anställningsförhållande eller i sådant uppdragsförhållande som har samband med det föreliggande ärendet till part eller till den för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerligen nytta eller skada;
- 5) om han är medlem av styrelsen eller därmed jämförbart organ eller är verkställande direktör eller intar motsvarande ställning i samfund, stiftelse eller offentlighetsrättslig anstalt som är part eller för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada; eller
- 6) om tilltron till hans opartiskhet av annat särskilt skäl äventyras.

Med nära släkting avses i 1 mom. tjänstemans barn, föräldrar, far- eller morföräldrar och syskon samt deras makar och barn. Med nära släkting likställs tjänstemans make och den som lever tillsammans med tjänsteman under äktenskapsliknande förhållanden, deras barn, föräldrar, far- och morföräldrar och syskon, deras makar och barn samt tjänstemans trolovade. Som nära släkting anses även motsvarande halvsläkting.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

*Jävsgrunderna tillämpas även på den som i annan egen-
skap än som tjänsteman handlägger ärenden hos myn-
dighet.*

10 c § 2 mom. APL *Anställda och styrelsemedlemmar i en pensionsanstalt kan dock, utan hinder av 10 § 1 mom. 4 och 5 punkten lagen om förvaltningsförfarande, behandla ärenden som avser arbetsgivare som har anordnat pensionsskydd i pensionsanstalten, arbetstagare i anställning hos en sådan arbetsgivare eller företagare. Detta gäller i tillämpliga delar även de anställda vid pensions-
skyddscentralen och medlemmarna av dess styrelse.*

Avsikten med detta undantagsstadgande är att möjlig-
göra en flexibel behandling av pensionsärenden.

I SjöPL finns inte detta undantagsstadgande, eftersom motsvarande situation enligt nuvarande stadganden inte kan uppstå för dem som är anställda på Sjömans-
pensionskassan och medlemmar i dess styrelse.

Jävsstadgandena har i uppgift att trygga en objektiv
behandling och öka förtroendet för att man på pen-
sionsanstalterna sköter frågorna rätt.

Jävsstadganden som tillämpas inom arbetspensionssys-
temet finns också i 13 § förordningen innefattande
reglemente för pensionsskyddscentralen, 11 § förord-
ningen innefattande reglemente för arbetspensionskas-
san, 11 § förordningen innefattande reglemente för
pensionskassan för utövande konstnärer, 11 § förord-
ningen innefattande reglemente för lantbruksföreta-
garnas pensionsanstalt, 39 § SjöPL, 3 kap. 32 och 36
§§ lagen om försäkringskassor, 8 kap. 10 § lagen om
aktiebolag och 7 kap. 3 § lagen om försäkringsbolag.
För pensionsstiftelser gäller de allmänna jävsstad-
gandena.

I ovannämnda stadganden är det fråga om jäv som gäl-
ler styrelsemedlem och alla ärenden som behandlas i
styrelsen.

Delaktighet i ärende

Den som är anställd hos en pensionsanstalt är jävig i
ärenden där han eller en nära anhörig till honom
själv är part. Likaså är den anställda jävig att be-
handla ett ärende, om avgörandet kan väntas medföra
synnerlig nytta eller skada för den anställda själv
eller för hans nära anhöriga. Oftast är det fråga om
ekonomisk nytta eller skada.

Jäv kan grunda sig t.ex. på delägarskap i sådant öp-
pet bolag eller betydande aktieinnehav i sådant ak-
tiebolag som är part i ärendet.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Nära anhörig

Begreppet nära anhörig har avgränsats till sådana släkt- och svågerskapsförhållanden som är typiskt ägnade att upprätthålla relativt fasta och nära människorelationer och inom kretsen för vilka också finns den förmögenhet som utgör objekt för den arvsrätt som grundar sig på släktskap. Begreppet nära anhörig är såtillvida brett att det omfattar också halvsläktingar, såsom styvmoder, halvbror och -syster och barn till dessa. Nära anhöriga är också adoptivbarn och adoptivföräldrar.

Sådana familje- och svågerskapsförhållanden som uppkommer i samband med samboförhållanden har som jävsgrund samma betydelse som i äktenskap.

Biträde eller representant

Den som är anställd hos en pensionsanstalt är jävig om han eller en nära släkting till honom biträder eller representerar parten i ärendet eller den för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada. Med representation avses att en person fungerar som ombud, förmyndare, god man eller intressebevakare för en annan person.

I pensionsärenden är det vanligt att biträdet eller representanten deltar endast när frågan anhängiggörs. Bitrådets och representantens verksamhet anses dock fortgå under hela förfarandet även om han inte längre uppträdde efter anhängiggörandet.

Opartiskheten i de arbetsuppgifter som sköts av tjänstemannen på pensionsanstalten kan äventyras, t.ex. om han för kundens räkning avfattar en besvärsskrift som gäller pensionsanstaltens beslut. Den tjänsteman på pensionsanstalten som har gett ett beslut kan dock **skriva texten** i besvärsskriften, dvs. verka som tekniskt biträde utan att opartiskheten äventyras. Se också punkt 1.4.5, Rådgivning.

Endast verksamhet som biträde och representant i det aktuella ärendet medför jäv. Jäv uppkommer däremot inte om en anställd vid pensionsanstalten tidigare har biträtt eller representerat personen i något annat ärende.

Anställnings- eller uppdragsförhållande

Enligt 10 § 1 mom. 4 punkten FörvL är det fråga om en jävsgrund om en person står i **anställningsförhållande** eller i sådant **uppdragsförhållande** som har samband med det föreliggande ärendet till parten eller till den för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

I 10 c § 2 mom. APL finns ett undantagsstadgande om jäv som grundar sig på anställnings- eller uppdragsförhållande. En tjänsteman på en pensionsanstalt kan handlägga ärenden som gäller arbetsgivare som har ordnat pensionsskydd i pensionsanstalten, anställda hos en sådan arbetsgivare, eller företagare. Detsamma gäller i tillämpliga delar också tjänstemännen på PSC.

Styrelsemedlemmar

Enligt 10 § 1 mom. **5 punkten** är en person jävig om han är medlem av **styrelsen eller därmed jämförbart organ** eller är verkställande direktör eller intar motsvarande ställning i ett samfund, en stiftelse eller en offentlighetsrättslig anstalt som är part eller för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada.

Enligt undantagsstadgandet i 10 c § 2 mom. APL kan medlemmar i styrelsen i en pensionsanstalt dock, utan hinder av 10 § 1 mom. 5 punkten FörvL, handlägga ärenden som gäller arbetsgivare som har ordnat pensionsskydd i pensionsanstalten, arbetstagare i anställning hos en sådan arbetsgivare eller företagare. Detsamma gäller i tillämpliga delar också tjänstemännen på PSC och medlemmarna i dess styrelse.

Stadgandet är nödvändigt, eftersom styrelsemedlemmarna och andra personer deltar i behandlingen av pensionsärenden i sådana pensionsanstalter som avses i lagen om pensionsstiftelser (469/55) och lagen om försäkringskassor (1164/92). Dessa pensionsanstalter har grundats av arbetsgivarna och verkar i anslutning till dem. I sådana fall är samma personer ofta medlemmar i de beslutande organen hos såväl arbetsgivaren som pensionsstiftelsen eller -kassan.

Det är inte fråga om jäv, om en person har utsetts att delta i behandlingen av ett ärende i pensionsanstalten i syfte att bevaka intresseorganisationernas intressen i pensionsanstaltens beslutsprocess. På så sätt är inte t.ex. arbetsmarknadsorganisationernas representanter jäviga i pensionsanstaltens styrelse, delegationer och motsvarande organ när dessa handlägger sådana ärenden i vilka de representerade organisationerna har framställt yrkanden.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Annat särskilt skäl

Den som handlägger ett ärende är jävig, om tilltron till hans opartiskhet av annat särskilt skäl äventyras (10 § 1 mom. 6 punkten FörvL). Detta stadgande utgör inte i sig en utvidning av jävsbegreppet. I detta fall krävs en situation som ligger på ungefär samma nivå som i fråga om de övriga jävsgrunderna.

Enligt denna allmänna klausul kan jäv uppstå, om den som handlägger eller avgör ett ärende tidigare har handlagt samma ärende i någon annan anstalt eller myndighet eller har gett ett utlåtande om parten i ärendet i någon annan anstalt eller i någon myndighets namn. Av denna orsak kan en pensionsanstalt inte som medicinsk sakkunnigläkare anlita en läkare som tidigare har verkat som den pensionssökandes behandlande läkare eller tidigare har gett ett utlåtande om dennas arbetsförmåga. Det är inte heller önskvärt att en pensionsanstalts sakkunnigläkare deltar i handläggningen av samma persons pensionsärende hos arbetspensionsanstalten, FPA och olycksfallsförsäkringsbolaget.

Offentliga motparts- eller fiendeförhållanden och fasta personliga vänskapsförhållanden medför också jäv enligt 6 punkten.

Också på styrelsemedlemmar och tjänstemän tillämpas andra jävsstadganden än de som nämns i 4 och 5 punkten. Sådana personer kan t.ex. vara jäviga att behandla ett ärende, om tilltron till opartiskheten av annat särskilt skäl äventyras.

De stadganden om domarjäv som gäller PND och FSD ställer inte lika strama gränser som FörvL för deltagande i beslutsfattandet.

1.4.13

Verkan av jäv

11 § FörvL

Den som är jävig får inte handlägga ärende eller vara närvarande vid dess handläggning, utom då jävet på grund av ärendets natur inte kan inverka på avgörandet eller då handläggningen inte kan uppskjutas.

Med anledning av jäv skall myndigheten utan dröjsmål vidtaga de åtgärder som krävs för handläggning av ärendet.

I 10 c § APL hänvisas till 11 § FörvL.

Om en person är jävig får han inte handlägga ett ärende eller vara närvarande vid handläggningen av detta.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

- Handläggning** Med handläggning avses alla sådana åtgärder som kan inverka på innehållet i ett beslut. Handläggningen består av beredning och avgörande av ärendet samt deltagande i beslutsfattandet i egenskap av föredragande.
- Närvaro** Närvaroförbud är påkallat, eftersom en jävig person genom sin blotta närvaro kan undergräva opartiskheten under den diskussion som föregår beslutet. Närvaroförbudet är av betydelse i synnerhet om en fråga behandlas i ett beslutande organ med flera medlemmar (t.ex. olika delegationer).
- Ledning** En person som är jävig får inte heller i något skede delta i ledningen av förfarandet genom att besluta om åtgärder som hänför sig till förfarandet eller genom att i övrigt påverka avgörandena i anslutning till dessa (t.ex. inbegäran av utlåtanden, införskaffande av utredningar och hörande av parterna i ärendet eller fattande av beslut om dessa åtgärder).
- Ojävighet** Däremot anses t.ex. arkivering och datorskrivning av handlingar eller annat tekniskt biträdande inte inverka på avgörandet, varför sådant arbete betraktas som annat än handläggning. Jävsstadgandena gäller inte för dessa uppgifter.

Avgörande av jävighet

Det finns inga stadganden om hur jävighet skall avgöras. Enligt allmän praxis är tjänstemännen och styrelsemedlemmarna själva berättigade att pröva sin jävighet och också frågan om sin jävighet, om det framförs en invändning om jävigheten. Om avgörandena träffas i ett sådant organ med flera medlemmar där tjänstemannen eller styrelsemedlemmen är medlem får han delta i beslutsfattandet om sin jävighet.

1.4.14

Begäran om utredning

I 12 § FörvL stadgas bl.a. att då ett utlåtande eller en annan utredning inbegärs skall anges om vilka omständigheter utredning särskilt skall framläggas och inom vilken tid utredningarna skall ges. I 10 c § APL hänvisas inte till ovannämnda paragraf.

Inom arbetspensionssystemet är pensionsanstalterna tvungna att inbegära olika utredningar och utlåtanden av myndigheter och andra utomstående (t.ex. skattemyndigheter, socialnämnder, registerförare).

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Specificering En begäran om utlåtande och utredning skall specificeras så att svaret kan ges snabbt. I anslutning till begäran om utredning skall man lämna så mycket information om det ärende som behandlas som behövs för svaret. Bland annat skattemyndigheterna förutsätter alltid att begäran specificeras.

Specificeringen kan också innebära att av svararen inbegärs alla de utredningar om ärendet som denna har. Pensionsanstalterna inbegär en stor del av utlåtandena och utredningarna på blanketter. På blanketterna är begäran i allmänhet tillräckligt specificerad.

Utredningar från olika håll skall i mån av möjlighet inbegäras samtidigt.

Tidsfrist

För framläggande av utredningar ställs en tidsfrist. Detta gäller också utredningar som begärs av andra pensionsanstalter och per telefon. I försäkrings- och pensionsärenden kan tidsfristen sällan vara kortare än två veckor.

Se även punkt 1.4.23, Föreläggande av frist för part.

1.4.15

Tillkännagivande av anhängighet

13 § FörvL gäller tillkännagivande av att ett ärende är anhängigt till andra än parterna i ärendet.

Avsikten med stadgandet är att trygga tillgången till information för dem som inte är parter, men för vilka avgörandet kan vara av väsentlig betydelse.

I praktiken saknar stadgandena i denna paragraf betydelse med tanke på pensionsanstalternas verksamhet. I 10 c § APL har inte heller hänvisats till denna paragraf.

1.4.16

Gemensam handläggning

Enligt 14 § FörvL skall ärendena beredas gemensamt och avgöras på en gång, om det är fråga om beviljande av sådan fördel som på grund av parternas stora antal inte kan beviljas dem alla. I 10 c § APL hänvisas inte till denna paragraf i FörvL.

Inom arbetspensionssystemet kan en dylik situation uppkomma t.ex. om det har gjorts en ansökan om att en pension skall utbetalas till någon annan än pensions-tagaren själv. Ansökan om pensionsutbetalning har kunnat göras av två socialnämnder eller två arbetsgivare, som har utbetalat lön till en och samma person.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

1.4.17

Hörande av part

10 c § 1 mom. APL *När en pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen behandlar ärenden som gäller skyldigheten att anordna pensionsskydd, pensionsansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt återkrav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli hörd i ärendet, om detta för bevakande av hans intresse är uppenbart nödvändigt.*

Motsvarande stadgande om hörande av part finns i 40 § SjPL.

APL har således ett eget stadgande om hörande av part. I APL hänvisas inte till FörvL. Stadgandet i APL om hörande är inte lika ovillkorligt som stadgandet i FörvL.

Med **hörande** avses att parten före avgörandet av ärendet bereds möjlighet att ge sin förklaring om de omständigheter som inverkar på avgörandet.

I arbetspensionsärenden är det inte alltid nödvändigt att höra den som ärendet gäller på förhand, eftersom pensionsanstalten är skyldig att på tjänstens vägnar skaffa de utredningar som inverkar på ärendet, också sådana som är positiva för sökanden. I samma riktning verkar också det avgiftsfria systemet för sökande av ändring inom arbetspensionssystemet och det självrätelseförfarande som träder i kraft 1.1.1995. Hörandeskyldigheten enligt APL gäller således endast om hörandet är **uppenbart nödvändigt** med hänsyn till den berörda partens intresse.

Parten beslutar själv om han bemöter begäran om hörande. Ett ärende kan avgöras även om parten inte lämnar något bemötande.

1.4.17.1

Obligatoriskt hörande

Enligt 10 c § APL skall parten i ett ärende höras om detta med hänsyn till hans intresse är uppenbart nödvändigt. Nödvändigheten av hörande prövas uttryckligen utifrån **partens** synvinkel.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Hörande kan vara nödvändigt, om en utredning som pensionsanstalten skaffat åtminstone delvis skulle leda till att en förmån dras in eller minskas eller till att en ansökan avslås. Detsamma gäller om de utredningar som pensionsanstalten har fått är motstridiga. Hörandeskyldigheten hänför sig till sådana utredningar som parten i ärendet inte kan få av den som gett utredningen.

Cirkulär A 23/91, Invalidpensionerna, kapitel 15

Cirkulär A 4/94, Arbetslöshetspension, punkt 6.2

Hörande är i allmänhet nödvändigt också om det i ett ärende finns yrkanden som föreläggs av en annan part (t.ex. beslut om arbetsförhållandets giltighet, PSC:s tillämpningsavgöranden, arbetsinkomstärenden som gäller både maken och maken samt pensionsutbetalning till socialnämnd).

I ärenden som är underställda prövning kan hörande krävas för att ärendet skall kunna utredas grundligt.

Exempel

Socialnämnd

Om **en socialnämnd ansöker om utbetalning av en pension till sig själv**, hörs pensionstagaren innan beslutet ges. Socialnämnden kan också själv höra pensionstagaren redan i samband med att ansökningsblanketten fylls i genom att av pensionstagaren begära dennas underskrift i punkten "hörande av pensionstagaren". Om denna punkt i ansökningsblanketten inte har fyllts i, skall pensionsanstalten bereda pensionstagaren möjlighet att ge ett utlåtande.

Cirkulär A 33/88, Utbetalning av pension till annan än pensionstagaren själv

Cirkulär A 24/94, Utbetalning av pension till den som betalar studiestöd

Återkrav

Också om **en pension har betalats ut utan grund** och återkrav övervägs, skall pensionstagaren höras.

Cirkulär A 34/92, Återkrav av pension som betalats utan grund

Beslut om arbetsförhållandets giltighet

I ärenden som gäller utredning av arbetsförhållanden är det ofta arbetsgivaren/uppsdragsgivaren och arbetstagaren som är parter. Normalt skall båda parterna höras innan beslutet ges.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Cirkulär A 38/90, Giltigheten hos uppgifter om arbetsförhållanden

Felaktig försäkring

I vissa fall måste pensionsanstalten höra också någon annan pensionsanstalt, t.ex. om en försäkring har tagits på fel sätt. I detta fall skall den pensionsanstalt som ger beslutet höra den pensionsanstalt där felförsäkringen har inträffat.

Cirkulär A 34/91, Rättelse av felaktig försäkring, APL/KoPL

Brev till arbetspensionsanstalterna 23.4.1992, Rättelse av felaktig försäkring

Tillämpningsärenden

Motsvarande hörandeförfarande tillämpas också då PSC behandlar sådana tillämpningsärenden som avses i 1 § 5 mom. APL.

Arbetsinkomstårenden

Hörandeskyldigheten gäller också arbetsinkomstårenden enligt FÖPL och LFÖPL (t.ex. om en företagare har försummat sin försäkringsplikt eller om arbetsinkomsten justeras på pensionsanstaltens initiativ).

1.4.17.2

Hörande är inte nödvändigt i vissa situationer

Det finns också situationer där hörande inte är nödvändigt med hänsyn till partens intresse eller där hörande inte kan komma i fråga på grund av ärendets natur.

Parten i ett ärende behöver inte höras om ett yrkande lämnas utan prövning eller förkastas direkt med stöd av lag eller om ett yrkande som inte gäller några andra parter godkänns.

Om ansökan gäller en sådan förmån för vilken förutsättningarna har definierats så tydligt att de inte kräver någon prövning, kan yrkandet förkastas direkt utan att parten behöver höras, såvida sökanden inte fyller förutsättningarna (t.ex. ansökan om försäkring för företagare som är under 18 år).

Hörande är också onödigt, om en familjepension minskas på grund av att en ny förmånstagare dykt upp. I detta fall skall parten i beslutet delges denna omständighet.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Hörande är i allmänhet också onödigt, om det är fråga om uppgifter som erhållits från officiella register eller om det är fråga om personliga uppgifter som sökanden gett någon annan myndighet. Detsamma gäller sådana inkomstutredningar som pensionsanstalten skaffat, såvida dessa inte är motstridiga.

I ärenden som gäller beslut om arbetsförhållandets giltighet behöver arbetsgivaren inte höras, såvida det är fråga om ett arbetsförhållande för vilket försäkringspremierna redan har preskriberats och såvida det också i övrigt finns tillräckligt bevis på arbetsförhållandet. I övriga fall skall arbetsgivaren alltid höras.

1.4.17.3

Medicinska och andra utredningar

När det övervägs huruvida parten i ett ärende borde höras i utredningar om hälsotillståndet bör det beaktas att dylika uppgifter eventuellt är sekretessbelagda, t.ex. på grund av sjukdomens natur. Se punkt 1.4.7, Handlingars offentlighet.

Sökanden behöver inte höras t.ex. med anledning av patientjournaler som inbegärts från sjukhus, utlåtande som insänts av den läkare som har behandlat eller undersökt sökanden eller med anledning av resultaten av rehabiliteringsundersökningar. Det hör till den behandlande läkaren att i samband med undersökningarna ge sökanden information om de omständigheter som hänför sig till dennas hälsotillstånd. Sjukhus och undersökningsanstalter sänder å sin sida patientjournalerna och undersökningsresultaten direkt till patienten.

Om ett läkarutlåtande som kommit direkt till pensionsanstalten dock innehåller sakuppgifter som avviker från dem som fått i övrigt - t.ex. i fråga om uppgifterna om perioderna i arbete - skall sökanden höras, om de nya uppgifterna ser ut att för sökanden leda till ett oförmånligare avgörande än de tidigare.

Parten i ett ärende skall höras om pensionsanstalten av en utomstående sakkunnigläkare på grundval av handlingarna har inbegärt ett utlåtande som står i strid med en tidigare utredning och som skulle leda till att ansökan avslås.

Försäkringsdomstolen hade vid behandlingen av besvär begärt utlåtande av sin läkarsuppleant, som inte deltog i behandlingen av ärendet. Det var fråga om en utredning som kunde inverka på avgörandet i ärendet. Försäkringsdomstolen borde därför inte ha av-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

gjort besvären utan att bereda parten tillfälle att ge en skriftlig utredning med anledning av utlåtandet. Ärendet återförvisades till försäkringsdomstolen. HD:s utslag 2.2.1994, SA 93/180, liggare 357.

Andra utredningar Ovannämnda anvisningar gäller också utredningar i andra ärenden än pensionsärenden. Om t.ex. **arbetsgivarens utlåtande i ett ärende som gäller individuell förtidspension** står i uppenbar strid med någon annan utredning eller de uppgifter som framförts i samband med en **försäkringsansökan** är motstridiga, kan sökanden höras.

1.4.17.4

Förfarande vid hörande

Hörandeskyldigheten fullgörs i allmänhet så, att pensionsanstalten hör sig för om partens ståndpunkt i de angelägenheter som inverkar på avgörandet.

Hörandet kan ske antingen skriftligt eller muntligt på ett sådant sätt att den hörande tryggas möjlighet att bevaka sina intressen. Om parten i ett ärende hörs per telefon skall över diskussionen avfattas en promemoria varav framgår tidpunkten för, innehållet i och deltagarna i diskussionen.

Vid behov bereds parten tillfälle att på pensionsanstalten ta del av den utredning som ligger till grund för avgörandet. Om parten så begär sänds kopior av handlingarna i ärendet till honom. Det är då närmast fråga om sådana handlingar som inverkar på avgörandet och som parten inte har känt till från tidigare.

1.4.17.5

Besvärsinstanser

När besvär är anhängiga sköts hörandet av en besvärsinstans.

Besvärsinstansernas hörandeskyldighet grundar sig på lag och är ovillkorlig. Se punkt 7.5, Besvärsinstansernas skyldighet att höra ändringssökanden.

1.4.18

Talan för omyndig

16 § FörvL

För omyndigs räkning förs talan av den omyndiges förmyndare, såvida inte nedan i denna paragraf annorlunda stadgas. Då förmyndaren för talan, skall den omyndige höras, och då omyndig för talan, skall förmyndaren höras, om hörandet är påkallat med hänsyn till den omyndiges fördel eller för utredningen av ärendet.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Omyndig har rätt att ensam föra talan i ärende som gäller sådan inkomst eller förmögenhet över vilken han har rätt att råda.

Omyndig som har fyllt 15 år och hans förmyndare har rätt att var för sig föra talan i ärende som gäller den omyndiges person eller hans personliga fördel eller rättighet. Omyndig som uppnått myndighetsåldern har dock rätt att i ärende som gäller hans person föra talan ensam, om omyndigheten inte beror på sinnessjukdom, försvagat sinnestillstånd eller därmed jämförbar omständighet.

19 b § 1 mom. APL

Är en pensionssökande yngre än 18 år eller är han på grund av sjukdom eller av annan orsak oförmögen att själv ansöka om pension och saknar han förmyndare eller för ändamålet tillförordnad god man, kan en av pensionsanstalten godkänd nära anhörig eller annan person som huvudsakligen har hand om honom, i egen- skap av intressebevakare föra hans talan i ärenden som gäller pension enligt denna lag. En pensionssö- kande som har fyllt 15 år kan dock ensam föra talan i ett pensionsärende som gäller pension vilken han intjänat genom eget arbete. Likaså kan han bestämma om sådan pension som han intjänat genom eget arbete, om inte något annat följer av denna lag.

Motsvarande stadgande finns i 21 § SjPL.

Talan

Med förande av talan avses bl.a. anhängiggörande av ett ärende, framläggande eller återtagande av yrkan- de, givande av godkännande och ändringssökande.

Omyndig

Omyndig är enligt lagen angående förmynderskap (För- mynderskapsL 34/1898) den som inte fyllt aderton år (minderårig) eller den som genom domstolsutslag har förklarats omyndig.

Förmyndare

Förmyndare för en minderårig är i allmänhet dennas **vårdnadshavare**, dvs. föräldrarna eller andra personer som har anförtrotts vårdnaden av barnet.

Om en person är oförmögen att sköta ärenden som gäl- ler honom själv och hans egendom kan han förklaras omyndig av domstol. Samtidigt kan domstolen förordna en förmyndare för personen.

Den vars intresse kan tryggas tillräckligt genom att det utses en god man, som sköter personens ärenden, förklaras dock inte omyndig.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Om t.ex. en vårdnadshavare eller förmyndare ansöker om familjepension för en person som är under 18 år, skall pensionsanstalten höra den minderåriga, om hörandet är nödvändigt med hänsyn till dennas intresse eller utredningen av ärendet. Förfarandet är detsamma om en god man ansöker om pension för någon annans räkning.

Se även punkt 1.4.8, Ombud och biträde.

Rättigheter för den som fyllt 15 år

Enligt 20 § 2 mom. FörmynderskapsL har den omyndige rätt att själv råda över vad han såsom omyndig förvärvat genom eget arbete, över avkastningen av denna egendom och över vad som kommit i stället för egendomen.

Av denna anledning ändras APL så, att en pensionssökande som har fyllt 15 år har rätt att ensam föra talan i ett pensionsärende som gäller pension **om han intjänat genom eget arbete**. Han har också rätt att bestämma över en sådan pension.

Enligt APL kan den som har fyllt 15 år således själv sköta eller befullmäktiga den person som han önskar att för sin räkning sköta ett ärende som gäller pension vilken han har intjänat genom eget arbete. Han kan också själv sköta ett ärende som gäller registrering av hans arbetsförhållanden, t.ex. begära ett beslut om arbetsförhållandets giltighet.

Också förmyndaren kan verka för en minderårigs räkning. Om förmyndaren har verkat i stället för den som har fyllt 15 år skall den minderåriga dock höras, om han inte gett fullmakt.

Pension som genom eget arbete har intjänats av den som fyllt 15 år skall således utbetalas till denna eller till den person som han befullmäktigat, förutsatt att inte övriga stadganden som begränsar pensionstagarens bestämmanderätt hindrar att pensionen utbetalas till honom.

Begränsningar i rättigheterna för den som fyllt 15 år

19 b § 1 mom. APL ger **inte** den som har fyllt 15 år (men som är under 18 år) rätt att sköta ärenden som gäller **familjepension** som beviljas honom. Ansökan om familjepension görs i allmänhet av vårdnadshavaren och förmyndaren för egen och för barnens räkning.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Det nya stadgandet åsidosätter inte heller redan gällande övriga specialstadganden i APL som begränsar pensionstagarens bestämmanderätt (t.ex. utbetalning av pension till socialnämnd för att trygga uppehållet för personer som pensionstagaren är skyldig att försörja eller till en sekundär utbetalare med stöd av dennas regressrätt).

Cirkulär A 33/88, Utbetalning av pension till annan än pensionstagaren själv

Cirkulär A 24/94, Utbetalning av pension till den som betalar studiestöd

1.4.19

Utredningsskyldighet

I 17 § FörvL ingår ett allmänt krav på att de utredningar som behövs för att kunna avgöra ett ärende inhämtas. I 10 c § APL hänvisas inte till detta stadgande.

Parten

Om parten i ett ärende framställer ett krav är han skyldig att redogöra för grunderna för sitt yrkande. I praktiken är det ändamålsenligt att parten sänder in de utredningar som han lättare kan skaffa med hänsyn till ärendets natur (t.ex. uppgifter om bokföringen i den sökandes företag).

Pensionsanstalten Pensionsanstalten ger dock råd om vilka utredningar som skall skaffas. Pensionsanstalten skaffar också de övriga utredningar som behövs för att ärendet skall kunna avgöras.

Om det är pensionsanstalten som tar initiativet till utredningen av ett ärende, är det i allmänhet pensionsanstaltens sak att skaffa utredningen (t.ex. om pensionsanstalten på eget initiativ tar en företagares arbetsinkomst för justering.)

Se även punkt 1.4.14, Begäran om utredning.

Pensionssökanden

Det förutsätts att den som ansöker om pension fyller i en ansökningsblankett. Stadganden om blankettanvändningen och om **bilagorna** till ansökan finns i 11 § APF. Motsvarande stadganden finns också i 11 § KAPF, 4 § KOPF, 8 § LFÖPF, 6 § GevPF, 8 § FÖPF, 5 § AvPF och 8 § AvEF. Enligt 26 § SjöPL skall pension sökas skriftligen hos Sjömanspensionskassans styrelse och skall sökanden till ansökan foga av styrelsen föreskriven utredning.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Om en pensionsansökan är så bristfällig att den inte som sådan kan behandlas, bereds sökanden möjlighet att avhjälpa bristen. Sökanden skall t.ex. själv tillställa pensionsanstalten ett arbetslöshetsintyg. Likaså skall sökanden till ansökan om invalidpension foga ett läkarintyg (B-utlåtande eller motsvarande). I ansökan kan också meddelas var utlåtandet finns att få. Enligt stadgandet kan pensionsanstalten av särskilda skäl på egen bekostnad skaffa läkarutlåtanden. Pensionsanstalten är dock inte skyldig att göra detta.

Om sökanden inte tillställer pensionsanstalten den utredning som behövs, avslås ansökan. I ärendet ges i så fall ett beslut med anvisningar för sökande av ändring.

Om pensionssökanden utan godtagbart skäl låter bli att delta i sådana läkar- eller sjukhusundersökningar som pensionsanstalten har föreskrivit, kan behandlingen av ansökan förordnas att förfalla (11 § 3 och 4 mom. APF).

Cirkulär A 23/91, Invalidpensionerna, punkt 5.4.2

Cirkulär A 15/92, Anvisningar om handläggning av pensionsansökan, punkt 3.7

Särskilda stadganden

I APL finns tre särskilda stadganden om hur utredningsskyldigheten fördelar sig mellan parten och pensionsanstalten. I dessa betonas partens utredningsskyldighet.

Enligt 7 § 2 mom. APL skall en arbetstagare, om han begär tillämpning av stadgandet om lön beroende på prövning med anledning av undantagsskäl som yppat sig över 10 år före pensionsfallet, däröver framlägga **en utredning som kan anses tillräcklig.**

Cirkulär A 7/89, Införande av en undre åldergräns och justering av lön enligt prövning

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Det andra särskilda stadgandet gäller pensionslön som uträknas på grundval av moderskaps- eller föräldraledighet eller vårdledighet (7 § 3 mom. APL). Enligt ikraftträdelsestadgandet beaktas på arbetstagarens begäran moderskaps- eller föräldraledighet eller vårdledighet också under åren 1981 - 1989, om arbetstagaren som stöd för sitt yrkande lämnar **de uppgifter som skäligen kan förutsättas av honom** då även pensionsanstaltens möjligheter att inhämta utredning beaktas.

Cirkulär A 26/90, Oavlönad barnavårdstid och den pensionsgrundande lönen

Det tredje särskilda stadgandet berör ärenden som gäller beslut om arbetsförhållandets giltighet. Enligt 10 a § APL skall arbetstagaren som stöd för sitt yrkande lämna **de upplysningar som skäligen kan förutsättas av honom** då även pensionsanstaltens möjligheter att inhämta utredning beaktas. Om det har förflutit över tio år från det att arbetsförhållandet har upphört, skall arbetstagaren lämna tillräckliga uppgifter som stöd för sitt yrkande. Genom hänvisande stadganden gäller paragrafen också KAPL och KoPL. I 17 a § SjPL stadgas om utredningen av arbetsförhållandeärenden enligt SjPL.

Då en arbetstagare meddelar att ett arbetsförhållande saknas i arbetsförhållanderegistret skall han lämna åtminstone så mycket uppgifter om arbetsförhållandet att utredningen kan påbörjas. PSC har gett anvisningar om vilka utredningar som behövs för att ett arbetsförhållande skall kunna konstateras lyda under APL, KAPL eller KoPL.

Brev till arbetspensionsanstalterna 23.6.1986, Konstaterande av APL-arbetsförhållande i efterhand

Cirkulär A 38/90, Giltigheten hos uppgifter om arbetsförhållanden

Pensionstagare

En pensionstagare är skyldig att till pensionsanstalten anmäla sådana ändringar som inverkar på hans rätt att erhålla pension eller på pensionens belopp (17 a § 1 mom. APL).

Pensionsanstalten kan av pensionstagaren kräva en utredning över de omständigheter som inverkar på pensionens belopp och över att pensionstagaren alltså uppfyller villkoren för erhållande av pension. Om pensionstagaren inte ger pensionsanstalten utredningen inom den skäligen tid som anstalten har utsatt, kan pensionsanstalten besluta att utbetalningen av pensionen avbryts fram till det att utredningen har lämnats in (17 a § 2 mom. APL).

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Stadganden om inlämning av utredningar ingår också i 12 f § APF, 14 a § KAPF, 4 § KoPF, 13 a § LFÖPF, 12 § GevPF, 12 a § FÖPF, 31 § SjPL, 6 § AvPF och 15 § AvEF.

Cirkulär A 23/91, Invalidpensionerna, kapitel 15,
Ändringar i en löpande pension

Försäkringsärenden

Den som ansöker om en försäkring skall i ansökan lämna sådana uppgifter att pensionsanstalten kan avgöra ärendet.

Ärenden som inte kan utredas

Om parten i ärendet inte lämnar den utredning som begärts av honom eller om pensionsanstalten inte kan skaffa utredningen blir den omständighet att ärendet inte kan utredas till skada för parten.

I ett ärende som inte har kunnat utredas ger pensionsanstalten ett förkastande beslut med anvisningar för sökande av ändring.

Se även punkt 1.4.11, Avhjäpande av brist i handling.

1.4.20

Muntlig utsaga av part

Enligt 18 § FörvL skall en part i ett anhängigt ärende i mån av möjlighet beredas tillfälle att muntligen framföra yrkande eller framlägga utredning. I 10 § APL finns ingen hänvisning till detta stadgande.

I arbetspensionsärenden krävs i regel att ärendet anhängiggörs skriftligen och att utredningar lämnas skriftligen. Dessa kan dock kompletteras också muntligen.

Vid godkännande av en muntlig utsaga är det inte fråga om muntlig behandling, utan den som tar emot uppgifterna endast antecknar det som parten i ärendet framför. Avsikten med stadgandet är att partens möjligheter att sköta sitt ärende skall underlättas.

En muntlig utsaga, t.ex. uppgifter som fåtts per telefon eller vid kundbetjäning, godkänns alltid då detta är möjligt. I detta fall skall dock ändamålsenligheten, behandlingstakten och förfarandesäkerheten beaktas. Över uppgifter som fås muntligen skrivs en promemoria, som fogas till handlingarna.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

I synnerhet vid utredningen av gamla arbetsförhållanden är det ofta ändamålsenligt att godkänna också ett muntligt svar. Det är dock inte ens tillnärmelsevis alltid möjligt att få skriftliga utredningar.

I vissa ärenden måste pensionsanstalterna alltid få uppgifterna skriftligen (t.ex. utredningar som påvisar pensionsrättens uppkomst, såsom läkarutlåtande och arbetslöshetsintyg).

1.4.21

Syn och muntlig bevisning

I 19 § FörvL stadgas om förrättande av syn, hörande av vittne under ed samt hörande av part under sanningsförsäkran. I 10 c § APL hänvisas inte till ovan nämnda paragraf.

Syn

Med syn avses att någon omständighet i anslutning till ett ärende granskas på platsen.

I arbetspensionsärenden är det i allmänhet inte nödvändigt att förrätta syn. Syn kan dock förrättas när det gäller gränsdragning mellan tillämpningen av APL och KAPL.

Hörande av vittnen

Pensionsanstalten I 16 § APL finns ett särskilt stadgande om hörande av vittnen. Enligt stadgandet har en pensionsanstalt rätt att för utredning av ett ärende som är under behandling på eget initiativ eller på partens begäran låta förhöra vittnen hos allmän underrätt.

De ersättningar som utbetalas till vittnen fastställs enligt rättegångsbalken.

Pensionsnämnden Pensionsnämnden har inte lagstadgad möjlighet att ordna muntligt förhör.

Försäkringsdomstolen

Förfarandet i FSD är skriftligt. FSD kan dock av särskilda skäl besluta om verkställande av muntligt förhör. Likaså kan FSD begära förhör av vittnen och sakkunniga vid allmän underrätt (9 § lagen om försäkringsdomstolen, 14/58).

FSD ansåg att det inte föreligger särskilda skäl för verkställande av muntligt förhör. Det var fråga om besvär som gällde invalidpension. FSD beslut 27.1.1994 (PSC 32691).

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

1.4.22

Anteckning av uppgifter i handling

Vid behandlingen av försäkrings- och pensionsärenden skall alla nödvändiga uppgifter antecknas, också sådana som tagits emot muntligen.

Enligt 20 § FörvL skall muntligen framfört yrkande samt sådan muntlig utredning och iakttagelse vid syn som kan inverka på ärendets avgörande antecknas i respektive handling. I 10 c § APL hänvisas inte till denna paragraf i FörvL.

1.4.23

Föreläggande av frist för part

21 § FörvL

Part skall vid behov föreläggas skälig frist för avhjälpande av brist i handling, avgivande av förklaring och framläggande av utredning samt samtidigt underrättas om att försummelse av fristen inte utgör hinder för att ärendet avgörs.

I 10 c § APL hänvisas till 21 § FörvL.

I arbetspensionslagarna finns inte, utom i fråga om sökande av ändring, några exakta stadganden om tidsfrister. Tidsfriststadganden finns i 11 § APF, 12 § KAPF, 10 § LFÖPF, 10 § GevPF, 10 § FÖPF, 6 § AvPF och 9 § AvEF. Enligt dessa och vissa stadganden om övervakning skall sökanden till pensionsanstalten lämna in de tilläggsutredningar som pensionsanstalten behöver för behandling av ärendet **inom skälig tid**.

I SjöPL finns endast ett stadgande om att pensionstagen är skyldig att till pensionskassan **inom skälig tid** lämna in utredning om att han uppfyller villkoren för erhållande av pension (31 § SjöPL).

I pensions- och försäkringsärenden borde parten i ärendet i allmänhet beviljas en tidsfrist för framläggande av utredningar. Tidsfristen skall vara skälig, och tidsfristens längd beror på ärendets omfattning. I pensions- och försäkringsärenden betraktas i allmänhet **två veckor** som en skälig tidsfrist. Det är skäl att tidsfristen för personer som bor utomlands förlängs till åtminstone tre veckor.

När tidsfristen meddelas, skall samtidigt nämnas att ärendet behandlas enligt utredningen hos pensionsanstalten, såvida pensionsanstalten inte får den begärda utredningen inom utsatt tid. Om anstalten får utredningen efter den utsatta tiden, men innan ärendet avgörs, skall utredningen naturligtvis beaktas.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

I allmänhet förfaller inte ärendet på grund av att tidsfristen inte har följts. Om sökanden inte heller på pensionsanstaltens uppmaning lämnar in t.ex. det läkarutlåtande eller annan utredning som pensionsanstalten krävt och inte heller meddelar var handlingen kan fås, skall pensionsanstalten avslå ansökan. Före detta är det dock skäl att begära läkarutlåtandet från Folkpensionsanstalten.

Inte heller i försäkringsärenden förfaller ansökan på grund av att tidsfristen inte har följts, utan ärendet avgörs i vilket fall som helst.

Begäran om tilläggsutredningar samt tidsfristen antecknas i behandlingspromemorian eller fogas som kopia till handlingarna.

1.4.24 Tolkning

I 10 c § APL hänvisas inte till 22 § FörvL, som gäller tolkning.

Enligt språklagen (SpråkL 148/22) är finska och svenska de språk som används i Finland.

Samiskan har beviljats motsvarande ställning genom en lag som trädde i kraft 1.1.1992 (lagen om användning av samiska hos myndigheter 516/91). I denna lag finns ett särskilt omnämnande om att bl.a. Folkpensionsanstalten och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt hör till de myndigheter på vilka lagen tillämpas.

I praktiken ordnar pensionsanstalten tolkning i sådana fall som anhängiggörs på pensionsanstaltens eget initiativ (t.ex. tvångsförsäkringsärenden). Om parten i ärendet inte förstår finska, svenska eller samiska eller om han på grund av handikapp eller talskada inte kan bli förstådd, är det pensionsanstaltens sak att ordna tolkning. Om en tolk måste anlitas är det pensionsanstalten som svarar för kostnaderna.

Kommunernas skyldigheter

Enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp (HandikappL 380/87) skall kommunerna vid sidan av andra tjänster ordna tolktjänster för gravt handikappade, om den handikappade med anledning av sitt handikapp eller sin sjukdom nödvändigt behöver sådan service för att klara av de funktioner som hör till normal livsföring. Lagen tillämpas på tolktjänster från 1.1.1994.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Skötande av ärenden i Norden

Nordiska medborgare har rätt att vid skötande av ärende hos myndighet använda sitt eget nordiska språk, om han inte kan språket i landet (förordning nr 643/10.7.1987). Se även tidningen Arbetspension 1/89.

Överenskommelse om social trygghet

De gällande avtalen om social trygghet förutsätter inte att beslut ges på språket i ett annat avtalsland. Beslut kan ges på det officiella språket i respektive land, dvs. i Finland på antingen finska, svenska eller samiska. Det är dock skäl att med beslutet sända en utredning om innehållet i beslutet på ett sådant huvudspråk som parten i ärendet förstår.

EES

Inom EES har inte ännu avtalats om de språk som skall användas.

1.4.25

Beslutsform och -innehåll

23 § FörvL

Av beslut skall tydligt framgå vad part är berättigad eller förpliktad till eller hur ärendet annars avgjorts.

I 10 c § APL hänvisas till 23 § FörvL.

Formsaker

I arbetspensionslagarna finns ytterst få stadganden om vad ett beslut skall innehålla eller hur beslutet skall utformas. Beslut skall sändas till parten i ärendet per post (12 § 5 mom. APF). Ett beslut skall således vara skriftligt.

Beslut ges på det språk (finska eller svenska) som begärts i ansökan. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt och Folkpensionsanstalten är skyldiga att ge beslut också på samiska.

I besluten skall användas ett lättfattligt och tydligt allmänspråk. När den som skriver beslutet bedömer om beslutet är tillräckligt lättfattligt bör han försöka sätta sig in i situationen hos den som får beslutet.

Ett beslut består av den egentliga beslutsdelen, en uträkning och anvisningar för sökande av ändring.

I beslutet skall alltid ingå bestämda basuppgifter, dvs. vad och vem beslutet gäller och till vem (förmyndare, intressebevakare o.dyl.) beslutet är adresserat. I beslutet skall dessutom anges det datum då ansökan har anhängiggjorts samt det datum då beslutet

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

har getts och postats. Likaså antecknas i beslutet till vem beslutet sänds för kännedom. Se även punkt 1.4.8, Ombud och biträde (Förmyndare och god man).

Beslutet skall undertecknas. Om ett beslut skrivs ut med hjälp av automatisk databehandling eller åtminstone delvis i övrigt genom tryckningsförfarande kan underskriften tecknas maskinellt (23 § APF).

Av beslutet skall framgå vad den som får beslutet är berättigad eller förpliktad till eller hur ärendet annars har avgjorts.

I beslutet anges också namnet på och telefonnumret till handläggaren eller den person som kan ge uppgifter om beslutet och motiveringen av detta. Också i försäkringsbeslut vore det önskvärt att ange motsvarande uppgifter.

Till beslutet fogas anvisningar för sökande av ändring (bilaga 2). Se även punkt 7.4.1, Anvisningar för sökande av ändring.

Pensionsbeslut

I positiva beslut konstateras vem pensionen har beviljats och hur pensionen kommer att betalas ut (månatligen, utbetalningsdag och -ställe). I det egentliga beslutet hänvisas till uträkningen. Om en pension betalas ut retroaktivt, ges ett särskilt beslut om detta. Det särskilda beslutet skall också nämnas i det egentliga beslutet.

I det meddelande som sänds tillsammans med beslutet ombeds sökanden kontrollera om alla arbetsförhållanden har beaktats vid fastställandet av pensionen.

I beslutet antecknas endast de lagstadgade pensionerna (också registrerade tilläggsförmåner). Beslut om frivilliga pensionsarrangemang ges separat.

Cirkulär A 23/91, Invalidpensionerna, kapitel 11

1.4.26

Motivering av beslut

24 § FörvL

Beslut skall motiveras genom uppgivande av de huvudsakliga fakta samt de stadganden och bestämmelser som det grundar sig på.

Motivering kan utelämnas:

1) om genom beslutet godkänns yrkande som inte gäller annan part eller om motivering av annan orsak är uppenbart onödig;

2) om ärendet gäller anställande i tjänstgöringsför-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

hållande eller antagande till frivillig utbildning eller beviljande av sådan förmån som grundar sig på en bedömning av sökandens egenskaper; eller

3) om motivering inte kan utarbetas utan att meddelandet av beslutet avsevärt fördröjs.

I 10 c § APL hänvisas till 24 § FörvL.

Ett beslut skall alltid motiveras. I beslutet meddelas både faktamotiveringen och den rättsliga motiveringen.

Faktamotivering Som faktamotivering uppges de fakta som anses utreda och som avgörandet i ärendet grundar sig på. Däremot behöver man inte uppge varför någon oklar omständighet har ansetts ha ett bestämt innehåll. Bevisprövningen motiveras således inte. Om t.ex. två personers intyg över ett arbetsförhållande inte räcker som bevis, räcker det med att man i beslutet konstaterar att det inte finns bevis på arbetsförhållandet.

Faktamotiveringen i ett beslut består av t.ex. den pensionsgrundande lönen, den pensionsberättigande tiden och, i fråga om förkastande invalidpensionsavgöranden, den medicinska motiveringen.

Rättslig motivering

Som rättslig motivering anges de stadganden som ett avgörande grundar sig på. För att denna motivering skall kunna presenteras klart och konsekvent kan det krävas att stadgandena refereras i korthet.

Positiva beslut Positiva beslut kan i regel motiveras genom hänvisning till den lag som beslutet grundar sig på. Motiveringen är i detta fall inte av någon större betydelse med hänsyn till sökandens rättsskydd.

Negativa beslut

Motiveringen är viktig, om ett beslut inte överensstämmer med de yrkanden som framförts. Ett avgörande kan ur sökandens synvinkel också vara delvis negativt (t.ex. om delpension har beviljats eller om pensionen har beviljats som fribrevspension).

I beslutet nämns också de lagparagrafer som avgörandet grundar sig på samt den väsentliga delen av innehållet i lagrummen. Stadgandena kan skrivas antingen som direkta citat eller formuleras fritt. Att endast räkna upp paragraferna är inte tillräckligt.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Motiveringens betydelse

Genom motiverade beslut och eventuell extra rådgivning redogörs för grunderna för avgörandet. Avsikten är att sökanden skall förstå på vilka grunder avgörandet har träffats. Av motiveringen går det också att sluta sig till vilka omständigheter det lönar sig att framföra i eventuella besvär och vilka nya utredningar som borde skaffas. Motiveringen kan på så sätt minska antalet ogrundade besvär.

Motiveringen är viktig också för besvärsmyndigheterna. Av motiveringen framgår vid vilka omständigheter pensionsanstalten har fäst uppmärksamhet och vilken betydelse pensionsanstalten har tillskrivit motiveringen.

Framläggande av motivering

Motiveringen framläggs i den egentliga beslutsdelen eller i uträkningen. Det är inte tillräckligt att orsakerna till beslutet presenteras i en särskild bilaga eller i en promemoria eller att motiveringen meddelas muntligen i efterhand.

De viktigaste och centralaste av de omständigheter som inverkat på avgörandet skall nämnas i beslutet. Mindre viktiga orsaker kan meddelas om sökanden ber därom.

Utlåtande om alla yrkanden

Enligt de allmänna processprinciperna skall i beslutet ges utlåtande om sökandens samtliga yrkanden. Om yrkandena lämnas obeaktade kan detta leda till onödiga besvär.

Cirkulär 20/86, Motiveringen av invalidpensionsbeslut

Beslut om arbetsförhållandets giltighet

I beslutet skall den pensionsberättigande anställningstiden och den pensionsgrundande lönen på basis av ett avslutat APL-arbetsförhållande fastställas. För fortgående arbetsförhållanden fastställs arbetsförhållandets begynnelsepunkt. I fråga om KAPL och KoPL fastställs inkomstuppgifterna och löneutbetalningstiden för arbetsförhållandet.

Cirkulär A 38/90, Giltigheten hos uppgifter om arbetsförhållanden

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Beslut om arbetsinkomst och befrielse

Form- och motiveringskraven gäller också arbetsinkomst- och befrielsebeslut enligt FÖPL och LFÖPL. Om ett beslut är negativt eller avviker från sökandens yrkanden, skall det motiveras.

Beslut om rehabiliteringspenning

Enligt 4 n § APL gäller i fråga om beslut om rehabiliteringspenning i tillämpliga delar det som stadgas om pensionsbeslut.

I beslutet skall konstateras att rehabiliteringspenningen betalas ut för rehabiliteringstiden. I beslutet skall anges begynnelsestidpunkten för rehabiliteringspenningen samt den sannolika avslutningsdagen. Dessutom skall i beslutet konstateras att den som rehabiliteras är skyldig att lämna in en utredning om att rehabiliteringen fortgår, t.ex. betyg alltid i början av en ny termin.

I beslutet kan också meddelas att rehabiliteringspenningen betalas ut för väntetiden före rehabiliteringens början och för tiden mellan eventuella rehabiliteringsperioder, även om det i detta fall inte föreligger någon besvärshöjd.

Till pensionärer skall ges ett särskilt beslut om rehabiliteringspenning.

Om rehabiliteringspenning som betalas ut för rehabiliteringstid skall ges ett överklagbart beslut. Däremot ges inte något överklagbart beslut om rehabiliteringslöfte eller om avslag på ansökan om rehabilitering, eftersom det då är fråga om en förmån som är underställd prövning.

Cirkulär A 17/91, Tillämpningsanvisningar gällande rehabiliteringen

1.4.27

Delgivning av beslut

21 § 5 mom. APL *Om i samband med besvär icke annat visas, anses ändringssökande hava fått del av beslutet den sjunde dagen efter det beslutet under den av honom uppgivna adressen postades av pensionsanstalten, pensions-skyddscentralen eller pensionsnämnden.*

Enligt 25 § FörvL skall beslut delges parten i ett ärende. I FörvL hänvisas till lagen om delgivning i förvaltningsärenden (FörvDelgL 232/66). I 10 c § APL hänvisas inte till 25 § FörvL.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Ett beslut delges genom att beslutet postas till den adress som har nämnts i ansökan eller i övrigt meddelats pensionsanstalten.

Ibland kan ett beslut inte sändas per post; detta gäller om mottagarens adress är okänd. Enligt FörvDelgL ges delgivningen i dylika fall som en offentlig delgivning, varvid ett meddelande om att beslutet har getts publiceras i Officiella tidningen. Arbetspensionsanstalterna använder sig av detta delgivningsförfarande närmast i försäkringsärenden.

Cirkulär 8/79, Avslutande av FÖPL-försäkring då företagarens adress är okänd

EES-beslut

För delgivning av pensionsbeslut till personer som arbetat i olika EES-länder har redogjorts i följande cirkulär:

Cirkulär A 58/92, ETA-sopimuksen voimaantulo, kapitel 4

Cirkulär C 7/93, Datatrafiken i samband med EES-pensionsansökningarna och begäran om justering när avtalet träder i kraft

Cirkulär A 19/94, Den nya nordiska konventionen om social trygghet

Delgivning av avgörande

Vid delgivningen av beslut måste stadgandena om sekretessplikten inom arbetspensionssystemet iakttas.

Huvudregeln är att alla uppgifter som gäller parten i ett ärende, arbetsgivaren och pensionsanstalten är sekretessbelagda.

Om t.ex. ett pensionsavgörande måste delges också arbetsgivaren, en socialnämnd eller någon annan myndighet skall detta göras genom ett särskilt meddelande som avfattas så, att man inte bryter mot sekretessstadgandena.

Cirkulär A 8/88, Lämnande av uppgifter från arbetspensionssystemet

1.4.28

Rättande av sak- och skriv- eller räknefel

I 26 - 28 §§ FörvL ingår stadganden om rättande av sak- och skriv- eller räknefel. I 21 e § APL finns motsvarande stadgande.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

21 e § APL

Grundar sig pensionsanstaltens eller pensionsskyddscentralens beslut på klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag, kan pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen med parternas samtycke undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

Innehåller pensionsanstaltens eller pensionsskyddscentralens beslut ett uppenbart skriv- eller räknefel, skall pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen rätta sitt beslut. Fel får dock inte rättas, om rättelsen leder till ett för en part oskäligt resultat.

Angående rättelse skall anteckning göras i pensionsanstaltens eller pensionsskyddscentralens liggarexemplar. Den berörda parten skall tillställas ett rättat eller nytt beslut. Är ändringssökande i fråga om beslutet anhängigt, skall pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen meddela att rättelseärende upptagits till behandling samt tillställa även besvärinstansen sitt beslut i detta ärende.

I ett beslut genom vilket pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen inte har godkänt ett yrkande på rättelse av fel får ändring inte sökas genom besvär.

Vid rättande av sak- och skriv- eller räknefel tilllämpas APL-stadgandet som sådant. Se punkt 7.9.3, Rättelse av fel i beslut.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

2

BEHANDLING AV ARBETSFÖRHÅLLANDEÄRENDEN

Om behandling av arbetsförhållandeärenden har getts bl.a. följande anvisningar:

Brev till arbetspensionsanstalterna 23.6.1986, Konstaterande av APL-arbetsförhållande i efterhand

Cirkulär A 38/90, Giltigheten hos uppgifter om arbetsförhållanden

Juridiska avdelningen meddelande 4/91/T, Pensionsansökans och -besluts inverkan på arbetsförhållandeutredningen

Behandlingsprinciper

De allmänna behandlingsprinciperna i kapitel 1 tillämpas också på behandlingen av arbetsförhållandeärenden.

Sökande av ändring

För förfarandet vid sökande av ändring redogörs i kapitel 7, Sökande av ändring.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

3

FÖRSÄKRING AV FÖRETAGARE

3.1

Allmänt

Den som utför förvärvsarbete i företagareställning kan omfattas av antingen lagen om pension för företagare (FÖPL) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (LFÖPL). Försäkringen träder inte i kraft automatiskt, utan företagaren måste teckna försäkringen själv, när de försäkringsförutsättningar som nämns i ovanstående lagar fylls.

Också vid behandlingen av företagares försäkringsärenden tillämpas enligt hänvisningsstadgandet i 10 c § APL principerna i FörvL.

I ärenden som gäller frivillig försäkring för företagare tillämpas samma principer som nedan anges för den obligatoriska försäkringen.

FÖPL

En företagare som omfattas av FÖPL är skyldig att teckna en FÖPL-försäkring i ett pensionsförsäkringsbolag eller en pensionskassa som sköter företagarpensioner.

Försäkringen är personlig. Företagarens hela FÖPL-verksamhet försäkras således genom en enda försäkring, även om han samtidigt bedriver verksamhet i flera än ett företag.

LFÖPL

LFÖPL-försäkringarna sköts av Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA). På lokalnivå sköts LFÖPL-ärendena av LPA:s ombud.

För lantbruksföretagare fastställs LFÖPL-försäkringen skilt för varje företag. En lantbruksföretagare kan ha två försäkringar, t.ex. om företagen har olika ägare. Utöver den egentliga företagaren är också medlemmarna i ett familjeföretag försäkringsskyldiga, om till dessa betalas ut lön. Arbetsinkomstbeslut ges till varje lantbruksföretagare skilt, även om företagarna arbetar i ett och samma företag.

PSC:s tillämpningsavgörande

PSC kan på pensionsanstaltens eller den berörda partens ansökan ge ett överklagbart beslut om huruvida FÖPL eller LFÖPL skall tillämpas på en bestämd person eller verksamhet (1 § 4 mom. FÖPL, 1 § 5 mom. LFÖPL).

PSC ger dock inte något beslut om företagaren har försäkrats genom beslut som har vunnit laga kraft.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

3.2

Arbetsinkomstbeslut

Om arbetsinkomsten för en företagare fastställs, arbetsinkomsten justeras, försäkringen avslutas eller försäkringsansökan helt eller delvis avslås ges ett beslut med anvisningar för sökande av ändring.

PSC har senast år 1990 gett anvisningar om hur arbetsinkomsten för FÖPL-företagare fastställs.

3.2.1

Fastställande av arbetsinkomsten

Ansökan om försäkring görs på en fastställd blankett. Begynnelse-tidpunkten och arbetsinkomstbeloppet i företagarförsäkringen fastställs genom ett överklagbart beslut (8 - 8 j §§ LFÖPL, 7 § FÖPL).

3.2.2

Justering av arbetsinkomsten

Om de omständigheter som inverkar på arbetsinkomsten förändras väsentligt efter det att försäkringen har börjat eller senast justerats, justeras arbetsinkomsten på den försäkrades ansökan eller pensionsanstaltens initiativ. Arbetsinkomsten kan inte justeras retroaktivt (8 g § LFÖPL och 7 § 2 mom. FÖPL). I ärendet ges ett överklagbart beslut.

På den försäkrades initiativ

Om arbetsinkomsten justeras på den försäkrades initiativ utgör justeringstidpunkten den dag då den försäkrades ändringsanmälan har inkommit till pensionsanstalten.

På pensionsanstaltens initiativ

I samband med justering på pensionsanstaltens initiativ skall den försäkrade höras.

Om den försäkrade bemöter begäran om hörande, justeras arbetsinkomsten från och med den dag då den försäkrades svar kommit till pensionsanstalten, även om den försäkrade motsatte sig justeringen. Om den försäkrade inte ger något svar eller om han inte kan höras, justeras arbetsinkomsten från och med beslutsdatumet.

Hörandet förrättas i allmänhet skriftligen, men kan också skötas per telefon, varvid anteckning därom skall införas i en telefondagbok.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

3.2.3

Avslutande av en försäkring

När förutsättningarna för försäkring upphör, avslutas försäkringen. En försäkring kan också avslutas retroaktivt på den dag då verksamheten de facto har upphört, om det är klart att försäkringsförutsättningarna inte längre uppfylls. Om så inte är fallet avslutas försäkringen vid den dag då den försäkrades anmälan kommit eller beslutet getts.

Om avslutande av en försäkring ges ett motiverat beslut med anvisningar för sökande av ändring.

X var försäkrad med stöd av LFÖPL från och med år 1971. X flyttade på grund av boskilling från gården år 1985. X hade fått arrendeinkomst för åker år 1986. X meddelade åkerrarealförändringen år 1987. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt avslutade försäkringen år 1985. PND ändrade det av Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt givna beslutet och avslutade försäkringen på den dag när ärendet blev anhängigt år 1987, eftersom endast FSD kan avsluta en försäkring retroaktivt mot den försäkrades vilja. FSD hävde PND:s beslut och lämnade ärendet beroende av Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts beslut. Enligt FSD hade X inte längre år 1985 bedrivit sådan verksamhet som lyder under LFÖPL. FSD beslut 12.4.1989 (PSC 22376)

3.2.4

Villkorliga FÖPL-arbetsinkomstbeslut

I försäkringspraxis har i FÖPL-arbetsinkomstbesluten antecknats ett villkor: "För att FÖPL-försäkringen skall träda i kraft förutsätts att företagaverksamheten fortgår i minst fyra månader". Detta villkor är lagenligt.

Eftersom den försäkrade har rätt att söka ändring i begynnelsetidpunkten för försäkringen och i det fastställda arbetsinkomstbeloppet, ges i det villkorliga arbetsinkomstbeslutet anvisningar för sökande av ändring.

Om pensionsanstalten senare konstaterar att företagaverksamheten inte har fortgått i minst fyra månader, förfaller FÖPL-arbetsinkomstbeslutet. Detta meddelas företagaren per brev.

Om ovannämnda villkor inte har antecknats i beslutet och företagaverksamheten upphör innan den har fortgått i fyra månader, begär pensionsanstalten att FSD

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

återbryter ett arbetsinkomstbeslut som vunnit laga kraft. Om företagarens verksamhet dock tydligt har fortgått i mindre än 4 månader, kan arbetsinkomstbeslutet med den försäkrades medgivande rättas hos pensionsanstalten som sakfel. Se punkt 7.9.3.1, Sakfel.

Om företagaren dock anser sig lyda under FÖPL, ges ett beslut om att ärendet förfaller jämte anvisningar för sökande av ändring.

Juridiska avdelningens meddelande 2/85 T, Villkorliga FÖPL-arbetsinkomstbeslut.

3.3

Försummelse av försäkringsskyldigheten

Om en företagare som omfattas av lagen har försummat att ta en försäkring, tas försäkringen för företagarens räkning. Om försäkringen och fastställandet av arbetsinkomsten ges ett motiverat beslut jämte anvisningar för sökande av ändring. Se punkterna 4.6, FÖPL-premier och 4.7, LFÖPL-försäkring som tas för sent.

En försäkring kan tas retroaktivt endast för det löpande året och de fem år som omedelbart föregår detta. Med det löpande året avses det år under vilket försäkringsbeslutet ges, om försäkringsärendet upptas till behandling på PSC:s eller LPA:s initiativ. Om den försäkrade själv ansöker om försäkring är det löpande året det år då försäkringsansökan har blivit anhängig.

Begäran om tillämpningsavgörande från PSC (1 § 4 mom. FÖPL och 1 § 5 mom. LFÖPL) anses inte som ansökan om företagarförsäkring.

FÖPL

PSC övervakar att de företagare som lyder under FÖPL tar en försäkring. Om en företagare som omfattas av lagen har försummat att ta försäkring och inte heller på PSC:s uppmaning tar försäkringen inom skälig tid, tar PSC försäkringen för företagarens räkning. PSC ger ett beslut i ärendet jämte anvisningar för sökande av ändring (12 § 1 mom. FÖPL).

Genom ovannämnda **försäkringsbeslut** fastställer PSC att en företagare lyder under FÖPL, begynnelse-tidpunkten för försäkringen samt fastställer det procenttal varmed premien höjs för försummelsetiden (12 § 2 mom. FÖPL).

PSC tar på företagarens bekostnad en försäkring för företagarens räkning i något pensionsförsäkringsbolag. Beslut om **arbetsinkomstbeloppet** ges av **pensionsanstalten**. I beslutet ges anvisningar för sökande av ändring. Pensionsanstalten fastställer och uppbär den

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

förhöjda premien.

Om PSC:s försäkringsbeslut och pensionsanstaltens arbetsinkomstbeslut infaller under olika år, betraktas som det löpande året det år då PSC:s försäkringsbeslut ges.

LFÖPL

Lantbruksföretagarnas försäkringsskyldighet övervakas av Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA. LPA fastställer försäkringen och arbetsinkomsten samt beloppet på försummelseförhöjningen genom ett överklagbart beslut (12 § 1 och 2 mom. LFÖPL). LPA uppbär också premierna.

PSC har 27.10.1975 hos pensionsanstalt upptagit i FÖPL avsedd försäkring för företagare, som försummat sin försäkringsskyldighet. I 12 § 4 mom. FÖPL avses med "det löpande kalenderåret" året 1975 eller det år då PSC gav sitt beslut. FSD publicerat beslut 15.10.1980 (PSC 6342).

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt fastställde på basis av en anmälan som pensionsanstaltens ombud gjort i maj 1975 genom sitt beslut 7.1.1976 LFÖPL-arbetsinkomst från och med 1.5.1970. PND ändrade försäkringen till att börja 1.1.1971, eftersom arbetsinkomst enligt 12 § LFÖPL inte retroaktivt kan fastställas för en längre tid än för det löpande året och för de fem kalenderår som omedelbart föregår detta. FSD ändrade inte PND:s beslut. Om arbetsinkomsten på pensionsanstaltens initiativ fastställs retroaktivt skall som den avgörande tidpunkten betraktas det år när beslutet givits och inte det år när ärendet blivit anhängigt. FSD beslut 9.2.1978 (PSC 2534).

Med "det löpande kalenderåret" i 12 § 4 mom. FÖPL avses det kalenderår, då FÖPL-försäkringsansökan anhängiggjorts, ifall företagaren själv ansökt om försäkringen. FSD publicerat beslut 28.2.1980 (PSC 4428).

3.4

Befrielse från försäkringsskyldigheten

En företagare kan befrias från FÖPL- och LFÖPL-försäkringsskyldigheten, om hans eget pensionsskydd och hans anhörigas familjepensionsskydd på grundval av annat förvärvsarbete är tillräckligt (4 § 1 mom. LFÖPL och 3 § 1 mom. FÖPL). Om befrielse ges ett överklagbart beslut.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Om en företagare har en gällande försäkring (beslutet om fastställd arbetsinkomst har vunnit laga kraft) kan befrielse beviljas tillsviðare från och med den dag som följer på ansökan, dock endast för så lång tid som befrielseförutsättningarerna kvarstår. Detta gäller befrielseansökningar som har gjorts 1.7.1994 och därefter. Om försäkringen inte har fastställts eller om arbetsinkomstbeslutet inte har vunnit laga kraft, kan befrielse beviljas retroaktivt för den tid för vilken också försäkringen skulle kunna tecknas.

En företagare som har fått befrielse kan ansöka om att återupptas att omfattas av lagen, om han med hänsyn till sitt hälsotillstånd och övriga omständigheter fyller förutsättningarerna för försäkring. Också om detta ges ett beslut jämte anvisningar för sökande av ändring (4 § 2 mom. LFÖPL, 3 § 2 mom. FÖPL).

Social- och hälsovårdsministeriets beslut om tillämpningen av 3 § lagen om pension för företagare och 4 § lagen om pension för lantbruksföretagare (494/94)

Cirkulär A 32/94, Befrielse från försäkringsskyldigheten för företagare

Handläggande anstalter

Ansökan om befrielse från försäkringsskyldighet enligt FÖPL behandlas av PSC, som också ger beslutet.

Ansökan om befrielse från försäkringsskyldighet enligt LFÖPL behandlas av LPA, som också ger beslutet.

Ansökan om befrielse från försäkringsskyldighet enligt både FÖPL och LFÖPL behandlas av PSC, som också ger beslutet.

3.5

Överföring av FÖPL-försäkring till annat bolag

Om den FÖPL-försäkrade önskar säga upp försäkringsavtalet, skall han göra det skriftligt minst tre månader före försäkringsperiodens (kalenderår) utgång. Samtidigt skall han uppge att han på något annat sätt (hos annat försäkringsbolag eller pensionskassa) har ordnat sitt FÖPL-pensionsskydd när giltighetstiden för den uppsagda försäkringen utgår (5 § 5 mom. försäkringsvillkoren för grundförsäkring enligt FÖPL).

Den nya pensionsanstalten ger inte något beslut vid överföringen, såvida inte arbetsinkomstbeloppet samtidigt ändras.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

En pensionsanstalt hade gett ett arbetsinkomstbeslut med anvisningar för sökande av ändring med anledning av att försäkringen hade överförts till denna från en annan pensionsanstalt. Personen anförde besvär och yrkade på högre arbetsinkomst. PND avlägsnade anvisningarna för sökande av ändring från beslutet och överförde skrivelsen till pensionsanstalten för att behandlas som justeringsansökan. PND beslut 4.1.1979 (PND 3505/78).

PSC hade för en företagares räkning tagit en FÖPL-försäkring i ett försäkringsbolag. I samband med ansökan om återbrytande bad företagaren också att försäkringen skulle överföras till ett annat bolag. FSD ansåg att det inte hade framlagts något rättsligt intresse för överföring av FÖPL-försäkringen till ett annat bolag och förkastade ansökan. FSD beslut 27.1.1994 (PSC 34176).

3.6

Försäkring av företagare som avlidit

FÖPL-försäkring får inte tas efter det att företagaren avlidit, såvida inte PSC på ansökan av delägare i dödsboet av särskilda skäl besluter något annat (2 § 2 mom. FÖPL).

På motsvarande sätt stadgas om tagande av LFÖPL-försäkring efter det att en lantbruksföretagare avlidit i 3 § 2 mom. LFÖPL. Dessa försäkringsärenden behandlas av LPA.

Förfarande

Om i en ansökan om familjepension nämns sådan företagare eller lantbruksföretagarverksamhet som förmånslåtare har bedrivit och som inte försäkrats skall den handläggande pensionsanstalten begära ett utlåtande i ärendet av PSC eller LPA. Se cirkulär A 15/92, Anvisningar om handläggning av pensionsansökan.

FÖPL

Till den som ansöker om familjepension sänder PSC en blankett för utredning av arbetsinkomsten samt ett brev i vilket redogörs för förutsättningarna för tagande av försäkring. Om sökanden fyller i blanketten och skickar in den, sänder PSC FÖPL-försäkringsärendet för utlåtande till det bolag hos vilket sökanden har uppgett önska ta försäkringen. Efter det att PSC har fått försäkringsbolagets utlåtande hör PSC sökanden och meddelar i detta sammanhang uppgifterna om storleken på familjepensionen, hur pensionen fördelar sig mellan förmånstagarna samt storleken på försäkringspremien.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Om sökanden beslutar sig för att ta försäkringen och förbinder sig att betala försäkringspremien, meddelar han detta till PSC. I det skede när sökanden hörs kan han ännu återta sin ansökan om försäkring.

Efter det att PSC har fått sökandens medgivande och förbindelse om betalning av försäkringspremierna av- gör PSC om sökanden får ta en FÖPL-försäkring för den avlidna företagaren. I positiva fall sänder PSC handlingarna för fastställande av försäkringen och arbetsinkomsten till den pensionsanstalt som sökanden har uppgett, vilken sedan ger ett arbetsinkomstbeslut med anvisningar för sökande av ändring.

Om PSC inte beviljar tillstånd, kan ändring inte sökas i avgörandet. Avslag på försäkringsansökan kan överklagas först i samband med beslutet om familjepension.

LFÖPL

Försäkring av en lantbruksföretagare görs hos LPA på motsvarande sätt. En skillnad är dock att LPA själv fastställer försäkringen efter att ha hört sökanden.

Särskilt skäl

Försäkring av en företagare efter dennas död är möj- lig endast om därtill finns särskilda, närmast ekono- miska skäl (t.ex. företagaren lämnar efter sig sådana förmånstagare som är berättigade till familjepension och vilkas utkomst har varit helt beroende av för- månslåtarens inkomster). Uppmärksamhet skall också fåstas vid huruvida försäkringspremien kan uppbäras. Avgörandet grundar sig dock alltid på en helhetsbe- dömning av fallet.

Försäkringspremier

Försäkringspremierna för en avlidna företagare utgör dennas skuld och antecknas i bouppteckningen som boets skuld. Detta inverkar bl.a. på arvsskattens storlek.

Cirkulär 14/86, Ändring i 3 § LFÖPL och 2 § FÖPL

3.7

Sökande av ändring i arbetsinkomstärenden

För förfarandet vid sökande av ändring i en företaga- res arbetsinkomst- och försäkringsärenden redogörs i kapitel 7, Sökande av ändring.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

4

FÖRSÄKRINGSPREMIER

En arbetsgivare är skyldig att ordna och bekosta pensionsskydd enligt minimivillkoren i APL för var och en av sina arbetstagare vars arbetsförhållande efter det år då arbetstagaren fyllt 13 år har fortgått utan avbrott i minst en månad (1 § APL). Arbetstagarna är från 1.1.1993 skyldiga att med en pensionsavgift för arbetstagare delta i bekostandet av pensionsskyddet (12 b § APL). Enligt KAPL och KoPL är arbetsgivaren och arbetstagaren på samma sätt skyldiga att bekosta pensionsskydd enligt dessa lagar (10 c § KAPL och 7 a § KoPL).

Lagarna om pension för företagare (FÖPL och LFÖPL) gäller 18-64-åriga företagare vilkas verksamhet har varat minst fyra månader. Företagarna och lantbruksföretagarna är skyldiga att själva betala försäkringspremien. Också staten deltar i kostnaderna för pensionsskyddet för företagare.

Arbetspensionsanstaltens Förbund har senast år 1985 gett ut handboken "Työeläkeläkeihin perustuvien saatavien periminen". I denna ges på finska anvisningar om indrivningen av försäkringspremier enligt både lagarna om pension för företagare och lagarna om pension för arbetstagare.

Nedan redogörs för det förfarande som tillämpas i huvudsak på premier för försäkringar som har tagits för sent samt för indrivningen av dessa.

4.1

Gottgörelse enligt APL

PSC övervakar att arbetsgivarna tar en APL-försäkring. Om en arbetsgivare inte själv tar försäkringen, tar PSC försäkringen för arbetsgivarens räkning.

Om arbetsgivaren tar försäkringen frivilligt, men för sent, uppbär PSC gottgörelse för förseningen.

4.1.1

Arbetsgivaren tar själv en APL-försäkring, men för sent

En arbetsgivare blir enligt APL försäkringsskyldig när ett arbetsförhållande uppfyller villkoren för APL. Arbetsgivaren har dock beretts tid att ordna försäkringen. Denna tidsfrist är från 1.7.1994 6 månader (fram till 30.6.1994 var den 12 mån.) från början av det första APL-arbetsförhållandet.

Om arbetsgivaren inte har tagit försäkringen inom den utsatta tiden, sänder pensionsanstalten PSC ett med-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

delande härom, varefter PSC prövar huruvida arbetsgivaren skall påföras sådan gottgörelse som avses i 15 § APL.

Gottgörelse påförs

Innan **gottgörelse** påförs bereder PSC arbetsgivaren tillfälle att inkomma med ett bemötande. Om PSC anser att det är skäl att påföra gottgörelse, **ger PSC arbetsgivaren ett beslut jämte anvisningar för sökande av ändring**. Av beslutet skall framgå de uppgifter som påförandet av gottgörelse grundar sig på samt förfallodagen för premien. PSC sänder beslutet för kännedom till pensionsanstalten. Gottgörelsen är direkt utmättningsbar med stöd av lag.

Gottgörelse påförs inte

PSC kan enligt prövning i vissa fall besluta att någon gottgörelse inte uppbärs av arbetsgivaren. Om någon gottgörelse inte påförs ges inte heller något beslut om avgörandet till arbetsgivaren. Om arbetsgivaren har hörts med anledning av ärendet, meddelar PSC arbetsgivaren på annat sätt. PSC meddelar också pensionsanstalten om beslutet om att avstå från att uppbära gottgörelse.

Cirkulär A 40/93, Gottgörelse vid dröjsmål med pensionsanordning (15 § APL)

Premieuppbörd

Försäkringspremien och beräkningsräntan uppbärs av försäkringsbolaget. PSC påför gottgörelse på grundval av den anmälan om komplettering av pensionsarrangemanget som pensionsanstalten sänder. Om PSC beslutar att uppbära gottgörelse, sköter PSC uppbörden själv.

APL-premiefordran preskriberas enligt lagen om försäkringsavtal (FörsAvtL) inom tre år från det att pensionsanstalten har fått kännedom om att fordran har förfallit till betalning. Även om pensionsanstalten inte har fått kännedom om sin fordran preskriberas denna enligt FörsAvtL dock inom 10 år från förfallodagen. Förfallodagarna fastställs enligt de allmänna försäkringsvillkoren i APL.

4.1.2

PSC tar en APL-försäkring för arbetsgivarens räkning

Om en arbetsgivare trots uppmaning inte har ordnat pensionsskydd för sina arbetstagare, tar PSC på arbetsgivarens bekostnad försäkringen i något pensionsförsäkringsbolag (tvångsförsäkring) och ålägger samtidigt arbetsgivaren att betala gottgörelse enligt 15 § APL. PSC ger ett **överklagbart beslut** i ärendet.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Vid tvångsförsäkring består gottgörelsen enligt 15 § APL av försäkringspremien, beräkningsräntan samt en försummelseförhöjning. Gottgörelsen får vara högst lika stor som den dubbla försäkringspremien. Gottgörelsen är direkt utmättningsbar med stöd av lag.

Premieuppbörd

PSC uppbär alla försäkringspremier jämte förhöjningar av arbetsgivaren. PSC redovisar försäkringspremierna för de identifierade arbetstagarnas arbetsförhållanden och den därpå uträknade beräkningsräntan till försäkringsbolaget. Försummelseförhöjningen tillfaller PSC.

APL-tvångsförsäkringsprocessen reformeras under hösten 1994. Vid det nya förfarandet utreder PSC arbetsförhållandena och tar försäkringen samt fastställer och uppbär hela gottgörelsen av arbetsgivaren såsom tidigare. Detta förfarande avviker dock från det gamla därigenom att PSC fastställer gottgörelsen på basis av en bedömning så, att denna täcker försäkringspremierna jämte räntor och förhöjningar. Den gottgörelse som fastställs får också i detta fall vara högst lika stor som den dubbla försäkringspremien.

PSC räknar inte längre ut försäkringspremierna för arbetsförhållandena eller redovisar dem till pensionsanstalten, såsom tidigare. Enligt det nya förfarandet debiterar pensionsanstalten försäkringspremierna av PSC efter det att försäkringen har tagits enligt de arbetsförhållandeuppgifter som uppgetts i bilagan till beslutet om tvångsförsäkring. På PSC kontrolleras att räkningen är riktig i sak. Pensionsanstaltens premieuträkning kontrolleras endast i undantagsfall, t.ex. om pensionsanstaltens räkning verkar klart felaktig.

Gottgörelse (arbetstagaren tar försäkringen för sent) fastställs och uppbärs som förut.

Brev till arbetspensionsanstalterna 20.6.1973, Preskription av APL-fordringar

4.2

KAPL- och KoPL-premier

Uppbörden av KAPL-premier och övervakningen av försäkringsskyldigheten handhas av LEL Arbetspensionskassan, som har rätt att höja försummad pensionsförsäkringspremie med ända upp till det dubbla beloppet av den ursprungliga premien (10 § 4 mom. KAPL).

KoPL-försäkringsskyldigheten övervakas av Pensionskassan för utövande konstnärer i samarbete med PSC (7 och 8 §§ KoPL). Försäkringspremien fastställs och uppbärs av Pensionskassan för utövande konstnärer.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

KAPL- och KoPL-premier preskriberas inom den allmänna preskriptionstiden på 10 år.

4.3

Befrielse från APL-, KAPL- och KoPL-premier

Om en arbetsgivare på grund av ändrad rättspraxis eller av annat särskilt skäl har blivit tvungen att retroaktivt ordna pensionsskydd för sina arbetstagare, kan PSC på ansökan befria arbetsgivaren från betalning av de retroaktiva premierna helt eller delvis (15 a § APL, 15 b § APL, 10 b § KAPL och 8 a § KoPL).

PSC ger ett överklagbart beslut i ärendet.

4.4

Pensionsavgiften för arbetstagare

Personer i arbets- eller tjänsteförhållande eller i annat uppdragsförhållande har från 1.1.1993 deltagit i bekostandet av arbetspensionsskyddet genom att betala en pensionsavgift för arbetstagare (FPA-anställda från 1.1.1994). Avgiften gäller både den privata och den offentliga sektorn. De bestående lagarna om pensionsavgiften för arbetstagare har trätt i kraft i början av år 1994 (12 b § APL).

Arbetstagarens pensionsavgift och arbetsgivarens försäkringspremie bildar tillsammans den totala premie som betalas för bekostandet av arbetspensionsskyddet. Arbetsgivaren innehåller den på bruttolönen uträknade pensionsavgiften vid löneutbetalningen. Pensionsavgiften är slutgiltig. Arbetsgivaren betalar pensionsavgiften till pensionsanstalten som en del av sin egen försäkringspremie och specificerar den inte särskilt.

Om innehållning av pensionsavgiften för arbetstagare ges inget beslut. Rättsmedlet i anslutning till innehållningen av försäkringspremie är grundbesvär. Till detta kan bifogas t.ex. ett löneintyg, varav innehållningen framgår. Se även punkt 7.7, Grundbesvär.

Social- och hälsovårdsministeriet har 15.12.1993 gett ett beslut om arbetstagares pensionsavgift (nr 1311/93, finns som bilaga till cirkulär A 65/93). Beslutet gäller endast APL-arbetstagare.

SjPL

På SjPL-arbetstagare tillämpas inte lagen om arbetstagares pensionsavgift, utan SjPL-arbetstagarnas försäkringsavgiftsskyldighet fastställs enligt SjPL.

Cirkulär A 54/93, Arbetstagarnas pensionsavgift i statens pensionssystem

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Cirkulär A 57/93, Arbetstagarnas pensionsavgift i kommunernas pensionssystem

Cirkulär A 63/93, Arbetstagares pensionsavgift för Fpa-anställda

Cirkulär A 65/93, Arbetstagares pensionsavgift

4.5

SjPL-premier

Både SjPL-arbetstagaren och dennas arbetsgivare betalar försäkringspremien till Sjömanspensionskassan.

4.6

FÖPL-premier

4.6.1

Nyetablerade företagare

I 9 § FÖPL regleras premienedsättningen för nyetablerade företagare enligt ett stadgande som trätt i kraft 1.1.1993.

Cirkulär A 8/92, Nedsatt försäkringspremie för nyetablerade företagare

4.6.2

FÖPL-försäkring som tas för sent

En förutsättning för försäkringsskyldighet enligt FÖPL är att den i lagen avsedda företagsverksamheten fortgår utan avbrott i minst fyra månader. Försäkringsskyldiga företagare har dock beretts en tidsfrist inom vilken försäkringsskyddet skall ordnas. Denna tidsfrist har avtalats till 12 månader räknat från det att FÖPL-företagarverksamheten har börjat.

Om företagaren inte tar försäkringen inom den utsatta tiden, blir han tvungen att enligt 12 § 2 mom. FÖPL betala en premieförhöjning (försummelseförhöjning), såvida PSC inte besluter annat.

Premieuppbörd

FÖPL-premierna och förhöjningarna uppbärs alltid av FÖPL-pensionsanstalten eller pensionskassan. Försäkringspremierna skall uppbäras inom en tidsfrist på fem år (12 § 5 mom. FÖPL).

4.6.2.1

Företagaren tar själv försäkringen, men för sent

I sådana fall där företagaren själv tar försäkringen frivilligt, men för sent, har PSC befullmäktigat de pensionsanstalter som bedriver FÖPL-försäkring att höja premien. PSC ger inte någon särskild förhöjningsorder.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

I det premiekvitto som sänds till företagaren specificerar pensionsanstalten premiebeloppet och storleken på försummelseförhöjningen. Grundbesvär får anföras över vardera premiedelen.

Grundbesvär över försäkringspremien är motiverade om ändringssökanden är missnöjd med försummelseförhöjningen eller misstänker att premien har beräknats fel. Om ändringssökanden önskar en lägre försäkringspremie, skall han söka ändring i den arbetsinkomst på basis av vilken premien fastställs.

I FÖPL-arbetsinkomstbeslut nämns inte premieförhöjningen. Försäkringspremierna och -förhöjningarna av denna orsakas först av arbetsinkomstbeslutet.

4.6.2.2

Uppbörd av försummelseförhöjning

Pensionsanstalten uppstår premieförhöjning i samband med försäkringspremien. Förhöjningen är direkt utmätbar liksom också FÖPL-premien.

Beslut om att avstå från förhöjning

PSC kan av särskilda skäl fastställa att premien inte höjs enligt 12 § 2 mom. FÖPL.

På pensionsanstaltens förslag

Pensionsanstalten kan för PSC föreslå att premien inte höjs. PSC meddelar pensionsanstalten sitt avgörande. Avgörandet kan **inte** överklagas. Om företagaren i detta fall är missnöjd med premieförhöjningen, kan han söka ändring genom grundbesvär.

På företagarens förslag

Också företagaren kan hos PSC ansöka om undanröjande av premieförhöjningen. Företagaren har rätt att överklaga PSC:s beslut, som därför åtföljs av anvisningar för sökande av ändring.

Företagaren har inte längre i samband med premiedebiteringen rätt att överklaga det ärende som avgjorts i PSC:s beslut, dvs. huruvida premien skall höjas med stöd av 12 § 2 mom. FÖPL.

Även om företagaren överklagar PSC:s beslut kan pensionsanstalten fastställa att premierna jämte förhöjningarna förfaller till betalning och kan börja driva in dessa (21 b § 1 mom. APL).

Cirkulär A 41/93, Förhöjning av FÖPL-försäkringspremien vid dröjsmål med pensions-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

anordning (anvisningarna tillämpas på fall där FÖPL-verksamheten har inletts efter 31.12.1993)

Ovannämnda cirkulär ersätter cirkulären 22/70, 3/71 samt cirkulär 17/75 till den del detta gäller FÖPL. Likaså upphäver cirkuläret Juridiska avdelningen vid PSC:s meddelanden 8/84 och 6/86 om förhöjning enligt 12 § 2 mom. FÖPL.

4.6.2.3

PSC tar försäkringen

Om PSC med stöd av 12 § 1 mom. FÖPL tar en försäkring för företagarens räkning (tvångsförsäkring) fastställer PSC en premieförhöjning. PSC anger i sitt försäkringsbeslut förhöjningsprocenten och den tid för försummelse av försäkringsskyldigheten för vilken den förhöjda premien uppbärs. I beslutet ges anvisningar för sökande av ändring.

4.7

LFÖPL-försäkring som tas för sent

I fråga om LFÖPL-försäkringen och -premierna är praxisen densamma som inom FÖPL med undantag för att tiden för ordnande av försäkring är 6 månader.

LPA meddelar försummelseförhöjningen genom beslutet om att LFÖPL-försäkringen har börjat, varför den försäkrade beviljas besvärsmått också i fråga om försummelseförhöjningen.

LPA uppbär försäkringspremierna och förhöjningarna. Dessa skall uppbäras inom fem år (12 § 4 mom. LFÖPL).

4.8

Indrivning av FÖPL- och LFÖPL-premier från pension och rehabiliteringspenning

Pension

Pensionsanstalten får dra av obetalade FÖPL- och LFÖPL-premier från företagarens pension (12 § 5 mom. FÖPL och 12 § 4 mom. LFÖPL).

Premierna kan drivas in endast från företagarens egen FÖPL- eller LFÖPL-pension eller avträdelseförmån. Premien får inte utan pensionstagarens medgivande dras av från pensioner som han har tjänat in enligt andra lagar. Premierna kan inte heller dras av från en familjepension, om det finns obetalade premier vid företagarens död. Utan pensionstagarens medgivande kan i premier drivas in högst en tredjedel av den FÖPL- eller LFÖPL-pension som utbetalas vid respektive tillfälle (12 § FÖPF, 13 § LFÖPF).

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Från FÖPL-pension kan avdras obetalade försäkringspremier. Från en pensionsdel som betalas till en sjukförsäkringsfond kan försäkringspremier inte indrivnas. Från den övriga delen av pensionen kan i försäkringspremier utan pensionstagarens samtycke indrivnas högst en tredjedel av beloppet på den pension som utbetalas vid respektive tillfälle. Vid kvittering av försäkringspremier från framtida pensioner följs således inte förordningen om skyddsandel vid utmätning av lön. FSD beslut 21.12.1993 (PSC 34115).

Pensionstagaren kan per brev meddelas att obetalade företagarförsäkringpremier börjar drivas in från pensionen. Samtidigt uppges hur mycket premier som är obetalade och hur mycket premier som kommer att drivas in per månad. På begäran ges ett överklagbart beslut i ärendet.

Pensionsavdrag som beror på indrivning av försäkringspremier anses vid respektive tillfälle gälla den äldsta indrivbara och ännu obetalade premien (12 § 2 mom. FÖPF och 13 § 2 mom. LFÖPF).

Med den försäkrades eller familjepensionstagarens uttryckliga medgivande kan premierna dock drivas in också från någon annan pension än ovannämnda företagares egen FÖPL- eller LFÖPL-pension.

Cirkulär A 33/88, Utbetalning av pension till någon annan än pensionstagaren själv

Rehabiliteringspenning

I fråga om utbetalning av rehabiliteringspenning gäller i tillämpliga delar det som har stadgats om utbetalning av pension. Obetalade försäkringspremier kan således drivas in från rehabiliteringspenning till den del dessa motsvarar FÖPL- eller LFÖPL-pensionens andel.

Vid övervägande av indrivning av försäkringspremier från rehabiliteringspenning borde dock beaktas huruvida indrivningen är ändamålsenlig med hänsyn till utsikterna för att rehabiliteringen skall lyckas.

Juridiska avdelningens meddelande 3/92, Indrivning av försäkringspremier från rehabiliteringspenning

Premieindrivning

Den pensionsanstalt som betalar ut pensionen driver in försäkringspremierna och redovisar dessa till den pensionsanstalt där företagaren har sin försäkring.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

4.9

Rättande av felaktig försäkring

PSC har gett anvisningar i anslutning till felförsäkringsfall mellan såväl APL och KAPL som APL och KoPL. Anvisningarna innehåller också anvisningar för premieindrivning i sådana fall (15 b § APL, 10 b § KAPL, 8 a § KoPL).

Brev till arbetspensionsanstalterna 23.4.1992, Rättande av felaktig försäkring

4.10

Premieutmätning och avbrytande av sådan

Se punkt 7.8, Avbrytande av verkställigheten

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

5

HANDLÄGGNING AV PENSIONSANSÖKAN

Anvisningar för handläggningen av pensionsansökningar och fastställandet av den sista anstalten finns lämnas i PSC-cirkuläret

A 15/92, Anvisningar om handläggning av pensionsansökan

Cirkuläret ersätter i fråga om behandlingen av pensionsansökningar cirkulär C 7/90, Inverkan av ändringen av lagen om sjömanspensioner på handläggningen av pensionsansökningar och datatrafiken till pensionsfallsregistret.

Allmänna anvisningar om behandlingen av EES-pensionsansökningar lämnas i cirkuläret

A 70/93, EES-avtalet träder i kraft

Anvisningar om datatrafiken i anslutning till EES-pensionsansökningar och begäran om justering när EES-avtalet träder i kraft samt om förmedlingen av handlingar i anslutning till pensionsansökningar och begäran om justering lämnas i cirkuläret

C 7/93, Datatrafiken i samband med EES-pensionsansökningarna och begäran om justering när avtalet träder i kraft

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

6

VERKSTÄLLANDE AV BESLUT

6.1

Stadganden

21 b § APL

1 mom.

En pensionsanstalts och pensionsskyddscentralens beslut skall, även om det överklagas, iakttas tills ärendet har avgjorts genom ett laga kraft vunnet beslut.

2 mom.

Ett laga kraft vunnet beslut av en pensionsanstalt, pensionsskyddscentralen och pensionsnämnden får verkställas så som en laga kraft vunnen dom i tvistemål.

21 d § 1 mom. APL Om ett laga kraft vunnet beslut i ett ärende som avses i 21 § grundar sig på en oriktig eller bristfällig utredning eller om beslutet uppenbart står i strid med lag, kan försäkringsdomstolen på framställning av pensionsanstalten eller på ansökan av en part i ärendet, efter att ha berett de övriga parterna tillfälle att bli hörda, undanröja beslutet och bestämna att ärendet skall behandlas på nytt. Efter att ha gjort en sådan framställning kan pensionsanstalten, tills ärendet har avgjorts på nytt, interimistiskt inställa utbetalningen av pension eller betala denna enligt sin egen framställning.

6.2

Utbetalning av pension

På basis av ett positivt beslut förordnar pensionsanstalten en pension till utbetalning omedelbart. Även om pensionen utbetalades till någon annan än pensionstagaren, inväntas inte att besvärstiden löper ut.

Om PND med anledning av en pensionstagares besvär har beviljat en pension som avslagits och om pensionsanstalten överklagar beslutet hos FSD förordnas pensionen inte till utbetalning innan FSD har avgjort ärendet.

6.3

Avbrytande av pension

17 a § 2 mom. APL Pensionsanstalten kan vid behov av pensionstagaren kräva utredning över omständigheter som påverkar pensionens belopp och utredning över att han fortfarande uppfyller villkoren för erhållande av pension. Har pensionstagaren inte tillställt pensionsanstalten nämnda utredning inom en av anstalten utsatt skälig tid, kan anstalten förordna att utbetalningen av pen-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

sionen skall avbrytas till dess utredningen inlämnats.

I sin begäran om utredning (=hörande av pensionstagaren) ger pensionsanstalten pensionstagaren en skälig tidsfrist (t.ex. 2 veckor) för att lämna in utredningen och nämner möjligheten att pensionen kan avbrytas och tidpunkten för detta.

Om avbrytandet ges ett beslut jämte anvisningar för sökande av ändring. Pensionen avbryts genast från början av den månad som följer på beslutet. Om pensionen avbryts, behöver pensionstagaren inte höras på nytt.

Med anledning av inkomsterna

Utbetalningen av en individuell förtidspension och en arbetslöshetspension kan på grund av att pensionstagaren förvärvsarbetar avbrytas från och med följande möjliga utbetalningsperiod (5 b § 6 mom. och 4 c § 6 mom. APL). Detsamma gäller generationsväxlingspensionen (24-26 §§ GevPL). Pensionstagaren hörs innan pensionen avbryts.

I samband med ansökan om återbrytande

Om pensionsanstalten har ansökt om återbrytande av beslutet, får anstalten avbryta pensionsutbetalningen eller börja betala ut pensionen enligt det belopp som anges i ansökan om återbrytande. Pensionen kan avbrytas eller utbetalas enligt det ändrade beloppet från och med början av den månad som följer efter den månad då ansökan om undanröjande har inkommit till försäkringsdomstolen (21 d § APL).

Pensionsanstalten hade inlämnat sin ansökan om undanröjande i juli 1983, men betalat ut familjepensionen till minskat belopp redan från 1.7.1983. En pensionsanstalt får dock interimistiskt inställa pensionsutbetalningen eller betala ut pensionen till minskat belopp först efter ansökan om undanröjande gjorts. Pensionsanstalten borde sålunda ha minskat familjepensionsbeloppet först från 1.8.1983. FSD 22.3.1984 (PSC 13619)

En pensionstagare meddelas på förhand att pensionen avbryts eller minskas. Om FSD inte ger sitt medgivande till undanröjandet, skall de pensionsposter som inte betalats betalas till pensionstagaren omedelbart med dröjsmålsränta.

Cirkulär A 23/91, Invalidpensionerna, kapitel 15 och 17

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

6.4

Återkrav

Om en förmån som har betalats ut utan grund återkrävs genom **kvittning** från motsvarande pensionsposter tillämpas 21 b § APL. Även om ovannämnda lagrum formellt tillåter att ett beslut som inte vunnit laga kraft verkställs, borde detta i allmänhet undvikas. En förmån som har betalats ut utan grund skall således inte börja kvitteras från pensionen innan beslutet om återkrav har vunnit laga kraft.

21 § b APL tillämpas också på sådana pensionsanstaltsbeslut som gäller återkrav genom **utmätning** av förmån som betalats ut utan grund. Enligt ovannämnda paragraf vidtas utmätning först sedan pensionsanstaltens beslut har vunnit laga kraft.

Cirkulär A 34/92, Återkrav av pension som har betalats utan grund

6.5

Arbetsinkomstbeslut

Även om en företagare överklagar PSC:s försäkringsbeslut eller en pensionsanstalts arbetsinkomstbeslut kan premierna beordnas till betalning och börja indrivas (21 b § 1 mom. APL).

Pensionsanstalten kan dock själv avbryta indrivningen av premierna på den försäkrades begäran, t.ex. under den tid som ansökan om befrielse, pensionsansökan eller besvär är anhängiggjorda. I fråga om LFÖPL har detta stadgats i lag (12 § 5 mom. LFÖPL).

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

7

SÖKANDE AV ÄNDRING

Eftersom det inte är möjligt att helt undvika felaktiga beslut måste det finnas metoder med vilkas hjälp besluten kan rättas i efterhand. Besvärssystemet är ett sådant i efterhand korrigerande rättsskyddsmedel.

Ordinära rättsmedel

Rättsmedlen indelas i ordinära och extraordinära. Med det ordinära rättsmedlet, **besvär**, söks ändring inom utsatt tid från det att beslutet getts (=postats). När denna tid har gått ut, vinner beslutet laga kraft. I försäkrings- och pensionsärenden är det egentliga rättsmedlet besvär och i försäkringspremieärenden grundbesvär.

Extraordinära rättsmedel

Med extraordinära rättsmedel söks ändring i beslut som vunnit laga kraft. Avsikten med extraordinärt ändringssökande är att rätta beslut som vunnit laga kraft, dvs. **självrättelse** eller undanröjande av beslut vid försäkringsdomstolen, dvs. **återbrytande**. På den offentliga sidan finns utöver dessa rättsmedel klagan på grund av domvilla. Ett beslut som vunnit laga kraft kan också ändras om beslutet innehåller ett fel (rättelse av sakfel och rättelse av skriv- eller räknefel).

Stadganden

Arbetspensionslagarna innehåller stadganden om sökande av ändring i pensionsärenden. Stadgandena innehåller bestämmelser om besvär, rättelse av lagakraftvunnet beslut till fördel för parten i ett ärende, återbrytande av beslut samt rättelse av sakfel och skriv- eller räknefel. De extraordinära rättsmedel som förekommer inom den offentliga sektorn (återbrytande, klagan och återställande av försutten fatalietid), om vilka också stadgas i lagen om extraordinärt ändringssökande i förvaltningsärenden (EoFörvBesvL 200/66) tillämpas inte längre efter 1.1.1995 (RP med förslag om ändring av lagen om statens pensioner och vissa därtill anslutna lagar 190/94 rd).

I den besvärsreform som träder i kraft 1.1.1995 (lagarna 878 - 885/94) är självrättelse av beslut i pensionsanstalten ett primärt sätt att ändra ett beslut. När reformen genomförts tillställs besvär till den pensionsanstalt som gett beslutet för självrättelse. I samma lagändring har i APL intagits stadganden om rättelse av sakfel och skriv- eller räknefel (21 e § APL). Stadgandena motsvarar 26 - 28 § FörvL.

Ikraftträdande

De nya stadgandena tillämpas på beslut som getts

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

1.1.1995 eller därefter. Även om ändring har sökts hos den första besvärinstansen enligt de tidigare stadgandena skall vid sökande av ändring hos FSD tillämpas de nya stadgandena, om beslutet från den första besvärinstansen ges 1.1.1995 eller därefter.

Stadgandena om extraordinärt ändringssökande tillämpas dock på de ärenden i samband med extraordinärt ändringssökande som blir anhängiga 1.1.1995 eller därefter. Behandlingen av de ärenden som är anhängiga genom extraordinärt ändringssökande när lagarna träder i kraft slutförs enligt de tidigare stadgandena.

Rättelser

Det finns tre olika stadganden om pensionsanstaltens möjligheter att själv rätta sina beslut, som tillämpas i olika situationer:

- 1) rättelse i samband med besvär i 21 a § 2 mom. APL (ordinärt ändringssökande)
- 2) rättelse av lagakraftvunnet beslut till fördel för den försäkrade i 21 d § 2 mom. APL (extraordinärt ändringssökande)
- 3) rättelse av sakfel och skriv- eller räknefel i beslutet i 21 e § APL (rättelse av fel).

Det offentliga pensionssystemet

En motsvarande lagändring håller på att genomföras inom det kommunala pensionssystemet. Avsikten är att också dessa ändringar skall träda i kraft 1.1.1995.

Inom det statliga pensionssystemet finns inte ännu några motsvarande stadganden.

Folkpensionssystemet

Inom folkpensionssystemet ändras förfarandet vid sökande av ändring 1.1.1995 på samma sätt som inom det privata arbetspensionssystemet.

I det följande redogörs närmast för besvärsförfarandet inom den privata sektorn.

7.1

Besvärstadganden i arbetspensionslagarna

Om sökande av ändring i beslut som getts av pensionsanstalterna inom den **privata sektorn** stadgas i 20 - 22 §§ APL och 59 - 61 b §§ SjPL.

Till besvärstadgandena i APL hänvisas dessutom i 1 § KAPL, 11 § KoPL, 19 § LFÖPL, 43 § GevPL, 17 § FÖPL, 24 § AvPL och 37 § AvEL.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Om sökande av ändring inom **den offentliga sektorn** stadgas i 23 - 24 §§ StPL, 8 - 10 §§ KTAPL och i 7 § pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (KyPL 298/66).

Specialstadganden

I APL ingår också specialstadganden om sökande av ändring.

I beslut som PSC gett om **tillämpning** av arbetspensionslagarna med stöd av 1 § 5 mom. APL eller 1 § 4 mom. KAPL kan ändring sökas enligt stadgandena i 21 § APL. Om sökande av ändring i motsvarande beslut om tillämpning av KoPL, LFÖPL och FÖPL stadgas i de hänvisningsstadganden till APL som ingår i respektive lagar.

Om **giltigheten hos arbetsförhållandeuppgifterna** och beslut därom stadgas i 10 a § 1 och 2 mom. APL. Om **tekniskt avbrytande av arbetsförhållande** stadgas i 2 § 3 och 4 mom. APL och om pensionsanstaltens skyldighet att ge beslut om tillämpningen av ovannämnda paragrafer i 10 a § 3 mom. APL. I beslut som gäller giltigheten hos arbetsförhållandeuppgifterna och tekniskt avbrytande av arbetsförhållande får ändring sökas enligt 21 § APL (10 a § 4 mom. APL).

Stadgandena om **automatiskt avbrytande av arbetsförhållande** finns i 2 § 5 - 6 mom. och i 3 satsen i 7 § 1 mom. APL. Om automatiskt avbrytande ges inget separat beslut. Om arbetsförhållande som föregår eller följer efter det tekniska avbrytandet ges däremot på begäran ett beslut om arbetsförhållandets giltighet.

Cirkulär A 30/93, Automatiskt avbrytande av arbetsförhållande, punkt 5.1.

7.2

Sökande av ändring inom olika pensionssystem

När man ansöker om pension behövs endast en pensionsansökan även om sökanden skulle ha hört till flera olika pensionssystem (t.ex. APL, StPL, KTAPL, KyPL). Pension söks med en och samma blankett både inom arbetspensions- och folkpensionssystemet.

Ändring söks dock separat inom respektive pensionssystem. Varje system har en första besvärinstans för behandling av besvär enligt arbetspensionslagarna för den privata sektorn, vissa pensionslagar inom den offentliga sektorn (bl.a. StPL och KTAPL) samt FPL. För alla dessa är försäkringsdomstolen högsta besvärinstans (fr.o.m. 1.1.1995 även för den offentliga sektorn, RP 190/94 rd). Om sökanden har fått ett

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

pensionsbeslut från två eller flera pensionssystem, skall ändring sökas för varje beslut separat. Detsamma gäller ansökan om återbrytande och begäran om självrättelse.

När en pensionsansökan lämnas in i Finland utreds sökandens rätt till pension även i alla de länder med överenskommelse om social trygghet och EES-länder vars lagstiftning sökanden har omfattats av. Ändring söks separat i varje land.

7.3

Besvärinstanser

7.3.1

Pensionnämnden

Inom det privata arbetspensionssystemet är pensionsnämnden (PND) den första besvärinstansen. Nämnden behandlar besvär som gäller APL-, KAPL-, KoPL-, LFÖPL, GevPL-, FÖPL-, SjPL-, AvPL- och AvEL-ärenden.

20 § 1 mom. APL

För besvärsförfarande finnes vid pensionsskyddscentralen en pensionsnämnd. Nämnden består av en ordförande, som bör hava avlagt till utövande av domarvärv berättigande examen samt vara förtrogen med pensionsförsäkring, och minst åtta ledamöter, som tillförordnas av socialministeriet för högst tre år i sänder och som verka under domaransvar. Av ledamöterna böra minst två förordnas på förslag av arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer och minst två på förslag av arbetstagarnas och funktionärernas fackföreningars mest representativa centralorganisationer. Av de övriga ledamöterna bör åtminstone en ha avlagt till utövande av domarvärv berättigande examen och vara förtrogen med pensionsförsäkring, en vara försäkringsmatematiker och två försäkringsläkare. Nämnden må arbeta uppdelad i divisioner.

Närmare bestämmelser om pensionsnämndens arbete finns i 19 - 20 §§ APF och i den arbetsordning som fastställts av social- och hälsovårdsministeriet.

Vid PND behandlas ärendena i divisioner. I ärenden av principiell betydelse samt i ärenden, där divisionens avgörande skulle komma att avvika från tidigare praxis, kan divisionen eller nämndens ordförande besluta att ärendet skall behandlas vid nämndens plenum. Ärendena avgörs efter föredragningen med enkel röstmajoritet och, om rösterna faller lika, gäller som beslut den åsikt som omfattas av ordföranden.

Cirkulär A 49/93, Ändringar i organiseringen av pensionsnämndens arbete

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

7.3.2

Försäkringsdomstolen

Försäkringsdomstolen (FSD) är den högsta besvärinstansen både för arbetspensionssystemet inom den privata sektorn och för folkpensionssystemet. Från 1.1.1995 är FSD också den högsta besvärinstansen för pensionssystemet inom den offentliga sektorn (RP 190/94 rd). Se punkt 7.3.3.

21 f § APL

För behandling av ärenden på vilka denna lag skall tillämpas finns vid försäkringsdomstolen såsom i lagen om nämnda domstol avsedda lekmanaledamöter två arbetsgivar- och två arbetstagarledamöter samt ett behövt antal suppleanter. Dessa skall vara förtrogna med arbetsförhållandena och av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträden en arbetsgivar- och en arbetstagarledamot.

Arbetstagar- och arbetstagarledamöterna samt suppleanterna förordnas av statsrådet på framställning av social- och hälsovårdsministeriet för tre år i sänder. För detta ändamål skall de mest representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna beredas tillfälle att för egen del framställa förslag, vilket bör omfatta lika många kandidater som antalet behövliga ledamöter och suppleanter.

Lekmanaledamöterna skall delta i behandlingen då det är fråga om huruvida sjukdom, lyte eller kroppsskada berättigar till pension enligt denna lag eller då i lagen om försäkringsdomstolen så särskilt stadgas.

Vid FSD behandlas ärendena i divisioner. Ordföranden är en försäkringsdomare och de övriga medlemmarna två lagfarna ledamöter eller, om målet är av medicinsk art, en lagfaren ledamot och en läkarledamot. I behandlingen deltar dessutom två lekmanaledamöter. Om lantbruksföretagar- och företagarlekmanaledamöter stadgas i 18 § 2 mom. LFöPL och 15 § 2 mom. FöPL. Om lekmanaledamöter inom den offentliga sektorn stadgas i 24 a § StPL och 10 a § KTAPL (RP 190/94 rd).

Om ett mål är av principiell betydelse eller om divisionens avgörande skulle komma att avvika från tidigare praxis, kan försäkringsöverdomaren eller divisionen besluta att ärendet skall behandlas vid plenum eller av en utvidgad division, där de extra medlemmarna medlemmarna utgörs av försäkringsöverdomaren som ordförande samt den i tjänsten äldsta försäkringsdomaren.

Om FSD:s verksamhet stadgas i lagen (14/58) och förordningen (264/82) om försäkringsdomstolen.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

7.3.3

Besvärinstanser inom den offentliga sektorn

Den som är missnöjd med statskontorets beslut kan söka ändring genom besvär hos Statens pensionsnämnd inom 30 dagar från det att han fått del av beslutet.

Besvär över pensionsbeslut från Kommunernas pensionsförsäkring riktas till Kommunernas pensionsförsäkringsnämnd. Besvärstiden är 30 dagar från delfåendet av beslutet och för pensionsombud 30 dagar från delgivandet av beslutet.

Den högsta beslutanderätten i pensionsfrågor inom den offentliga sektorn innehas från 1.1.1995 av FSD (RP 190/94 rd). Besvär skall inlämnas till FSD inom 30 dagar från delfåendet av beslutet från Statens eller Kommunernas pensionsnämnd.

I beslut som getts av direktionen för Finlands Bank (lagen om Finlands Bank 365/25) och av Folkpensionsanstaltens styrelse i pensionsärenden (FPL 347/56 och folkpensionsförordningen 594/56) söks fr.o.m. 1.1.1995 ändring hos FSD. Detsamma gäller sökande av ändring i beslut enligt lagen om pension för riksdagsmän (329/67). (RP 190/94 rd).

Om återbrytande av ovannämnda pensionsbeslut inom den offentliga sektorn ansöks fr.o.m. 1.1.1995 hos FSD (RP 190/94 rd).

HFD

Ändring i kyrkostyrelsens beslut i pensionsärenden enligt KyPL söks tillsviðare hos högsta förvaltningsdomstolen (HFD).

HFD fungerar tillsviðare som besvärinstans även i pensionsärenden som gäller de anställda inom den offentliga sektorn i landskapet Åland.

7.3.4

Sökande av ändring enligt FPL

Ändring i Folkpensionsanstaltens beslut enligt folkpensionslagen (FPL) söks hos prövningsnämnden. Nämndens beslut överklagas hos FSD. Även återbrytande av beslut i pensionsärenden söks hos försäkringsdomstolen.

7.4

Sökande av ändring i beslut inom den privata sektorn

21 § APL

1 mom.

En part som är missnöjd med en pensionsanstalts eller pensionsskyddscentralens beslut i ett ärende som gäl-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

ler pension eller skyldigheter som i denna lag stadgats för en pensionsanstalt eller arbetsgivare, får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos pensionsnämnden senast den 30 dagen efter den dag då parten fick del av beslutet.

2 mom.

Den som är missnöjd med pensionsnämndens beslut i ett ärende som nämns ovan får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos försäkringsdomstolen inom den tid som stadgas i 1 mom.

7.4.1

Anvisningar för sökande av ändring

Beslut från pensionsanstalten och PSC åtföljs av anvisningar för sökande av ändring, om inte annat anges i detta cirkulär eller annanstans. I det följande avses med pensionstanstalt även PSC.

I anvisningarna för sökande av ändring får den som mottar beslutet information om hos vilken instans beslutet kan överklagas, hur besvären avfattas och undertecknas samt när, hur och var besvären skall inlämnas.

Som anvisning för sökande av ändring kan användas PSC:s modell (PSC 2921, bilaga 2).

Anvisningarna för sökande av ändring innehåller detaljerade råd om det formella förfarande som skall iakttas vid sökande av ändring. Pensionsanstalten ger dessutom praktiska råd i fråga om sökande av ändring.

Partiell rätt att söka ändring

I vissa fall kan ändring sökas endast delvis. Besvärsrätten begränsas då i beslutet, som dock åtföljs av de normala anvisningarna för sökande av ändring.

En pensionsanstalt hade i sitt pensionsbeslut förbehållit sig rätten att rätta jämkningen, om olycksfallsersättningen skulle ändras till följd av besvär. När olycksfallsärendet hade avgjorts korrigerade pensionsanstalten jämkningen ända från början. FSD ansåg att jämkningen inte slutgiltigt hade avgjorts med laga kraft i pensionsanstaltens första beslut utan att beslutet var interimistiskt i fråga om jämkningen. FSD lämnade därför jämkningen vid pensionsanstaltens rättelsebeslut. FSD beslut 23.9.1987 (PSC18077).

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Inga anvisningar om sökande av ändring

I exceptionella fall får ändring inte sökas och då ges inte heller anvisningar för sökande av ändring. I beslutet anges varför anvisningar inte ges.

I **interimistiska beslut** ges inga anvisningar för sökande av ändring (21 a § 3 mom. APL).

Besvärinstansens beslut om återförvisning innebär inget ställningstagande i själva ärendet och kan därför inte överklagas. Det är inte heller möjligt att söka ändring i beslut om överföring av ärendet till annan instans. Se punkt 7.11.2.

FSD lämnade besvären över pensionsnämndens beslut om återförvisning utan prövning. FSD beslut 11.12.1974 (PSC2700).

Om det uppstår oklarhet om **pensionsanstaltens behörighet** eller om det finns särskilda skäl därtill, kan PSC förordna vilken pensionsanstalt som enligt 12 § och 12 a - 12 c §§ APF är behörig. I detta förordnande får ändring inte sökas (12 d § 1 mom. APF).

I de situationer som uppräknas i det följande kan pensionsanstaltens beslut inte överklagas. Rätten att söka ändring har inte begränsats i lagen utan förfarandet baserar sig på tolkningen av lagen.

Om rehabiliteringslöfte eller förvägrande av rehabilitering ges inget överklagbart beslut eftersom det är fråga om en förmån som är underkastad prövning. Överklagbara beslut ges inte heller om **prövning underkastat rehabiliteringsbidrag** (för tiden efter rehabiliteringen) eller om utbetalning av rehabiliteringspenning för väntetiden före rehabiliteringen och mellan eventuella rehabiliteringsperioder.

Cirkulär A 17/91, Tillämpningsanvisningar angående rehabiliteringen (punkterna 7 och 11.1)

Ändring kan inte sökas i PSC:s avslagsbeslut i fråga om **försäkring av avliden företagare enligt FÖPL**. Avslag på försäkringsansökan kan överklagas först i samband med beslutet om familjepension. Detsamma gäller det förfarande som Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt iakttar vid behandlingen av ett försäkringsärende efter en avliden lantbruksföretagare. Se punkt 3.6, Försäkring av företagare som avlidit.

Om en **företagare** har försummat sin försäkringsskyldighet kan hans **försäkringspremie** på PSC:s uppmaning höjas med stöd av 12 § 2 mom. FÖPL. Om ansökan om att

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

försäkringspremien inte skall höjas inlämnas av pensionsanstalten, åtföljs PSC:s avslagsbeslut inte av anvisningar för sökande av ändring, utan ändring i förhöjningsbeslutet kan sökas genom grundbesvär när premien utanordnas. Se punkt 4.6.2.2, Uppbörd av försummelseförhöjning.

Om en pensionssökande utan godtagbart skäl underlåter att genomgå en undersökning för utredning av arbetsförmågan som förordnats av pensionsanstalten, kan behandlingen av ärendet förordnas att **förfalla** (11 § 3 mom. APF). Detsamma gäller villkorliga beslut med stöd av 18 § 2 mom. GevPL och 19 § 2 mom. AvEL). I dessa fall ges inte något överklagbart beslut. Se dock punkt 7.11.4, Ärendet förfaller.

7.4.2

Vem kan söka ändring

Besvärsrätt i arbetspensionsärenden har i allmänhet den som har något omedelbart rättsligt intresse att bevaka i ärendet, dvs. **en part**.

Den som söker ändring kan befullmäktiga ett ombud att sköta besväret på hans vägnar. Som ombud för parten kan vid sökande av ändring verka de intressebevakare som anges i 19 b § APL.

Pensionssökanden,
-tagaren,
den försäkrade

Pensionssökanden eller -tagaren har alltid besvärsrätt i ett pensionsärende. I frågor som gäller arbetsinkomst har den försäkrade alltid själv besvärsrätt.

Dödsboet

Om en pensionssökande avlider medan hans ansökan behandlas har också hans dödsbo besvärsrätt. Delägarna i dödsboet kan också ha rättsliga intressen att bevaka med tanke på familjepensionen. Alla delägare i dödsboet har besvärsrätt. De övriga delägarna skall höras i besvärärendet.

En person ansökte om invalidpension och överklagade avslagsbeslutet hos PND. Sedan personen avlidit överklagade den efterlevande maken PND:s beslut hos FSD, som betraktade den efterlevande maken som part i ärendet och prövade besvären. FSD beslut 28.6.1979 (PSC3338), Arbetspension 4/79, s. 33.

Pensionsanstalten Den pensionsanstalt som gett beslut i ärendet har besvärsrätt, om den är missnöjd med pensionsnämndens avgörande.

Pensionsanstalten är part i ett pensionsärende även om ett beslut som getts av en annan pensionsanstalt eller av PND leder till att ansvaret för en heleffek-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

tiv pension övergår till denna.

I praktiken anför pensionsanstalterna och PSC besvär närmast när det är fråga om principiell tolkning av lagen.

Pensionsanstalt A beviljade en s.k. helefektiv invalidpension så, att ansvaret för pensionen föll på pensionsanstalt B. PND lämnade de besvär som anstalt B anförde angående anstalt A:s beslut utan prövning. FSD ansåg att anstalt B har ett omedelbart rättsligt intresse att bevaka i ärendet och därför måste anses vara part i ärendet. FSD beslut 24.8.1977 (PSC725), Arbetspension 1/78.

En pensionsanstalt överklagade PND:s beslut som anstalten ansåg vara ofördelaktigt för den försäkrade. FSD lämnade besvären utan prövning eftersom pensionsanstalten inte hade något omedelbart rättsligt intresse att bevaka i ärendet. FSD beslut 27.11.1974 (PSC2807).

En provisionsavlönad konsulent ansågs stå i arbetsförhållande till ett bolag när han demonstrerade och sålde hushållsapparater. Pensionsanstalten som bolaget hade försäkrat sina arbetstagare i enligt APL, ansågs vara part vid bedömningen av vilken pensionslag arbetstagaren eller arbetet omfattas av. Ifrågavarande pensionsanstalt hade därför också besvärsmätt i PSC:s tillämpningsavgörande angående konsulenten. FSD beslut 30.9.1982 (PSC tillämpningsavgörande 654, PSC8878).

En pensionsanstalt ansåg att ett arbetsförhållande omfattades av APL. Arbetsgivaren överklagade debiteringen av försäkringspremierna hos PND, som upphävde beslutet och ansåg att arbetet omfattades av FöPL. FSD prövade pensionsanstaltens besvär angående PSC:s beslut. FSD beslut 10.6.1993 (PSC 33863).

Kommunernas pensionsförsäkring har ett pensionsombud som har rätt att följa med handläggningen av pensionsärenden på pensionsanstalten. Han har självständig besvärsmätt över pensionsanstaltens och Kommunernas pensionsnämnds beslut. Han kan söka ändring både till fördel och skada för pensionssökanden. Pensionsanstalten har inte besvärsmätt.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Också kyrkostyrelsen har ett pensionsombud som har rätt att följa med behandlingen av pensionsärenden på kyrkostyrelsen och vid kyrkans centralfond. Han har också besvärsmätt i kyrkostyrelsens beslut.

Statskontoret har inte längre något motsvarande pensionsombud. Däremot har Statskontoret fr.o.m. 1.1.1995 rätt att hos FSD söka ändring i Statens pensionsnämnds beslut (23 § StPL, RP 190/94 rd).

Arbetsgivaren

Arbetsgivaren har i egenskap av part besvärsmätt i PSC:s tillämpningsavgöranden.

Arbetsgivaren har också rätt att överklaga beslut om arbetsförhållandeutredning enligt 10 a § APL (SITO-beslut). Arbetsgivaren har denna rätt även om han i ett tidigare skede har haft besvärsmätt (grundbesvär om debitering). Det har ingen betydelse i vilket skede arbetstagaren meddelar om brister i registreringen av arbetsförhållandet.

Arbetsgivaren har också rätt att anförta grundbesvär över försäkringspremien.

Cirkulär A 38/90, Giltigheten hos uppgifter om arbetsförhållanden

Arbetsgivaren är part även då han i **pensionsbeslutet** i strid med sin egen uppfattning åläggs att anordna pensionsskydd, och han inte har haft möjlighet att söka ändring i ett tidigare skede, eller om ärendet i fråga om tillämpningen av lagen har ändrats i besvärsmättinstansen. Om arbetsgivaren har sett till att pensionsskyddet varit i skick redan innan pensionen har beviljats, har arbetsgivaren inte längre besvärsmätt i ett pensionsbeslut som gäller arbetstagaren.

En person uppgav i sin pensionsansökan att han arbetat bl.a. inom aktiebolaget A med intervjuer och anskaffning av bokprenumerationer 1.7.1969 - 31.1.1970. Pensionsanstalten förkastade ansökan i fråga om detta arbete och ansåg att det inte var fråga om ett arbetsförhållande utan om ett arbete som självständig företagare. PND upphävde beslutet och ansåg att personen hade stått i ett APL-arbetsförhållande till aktiebolag A. FSD prövade aktiebolag A:s besvär. Således ansåg FSD att arbetsgivaren var part i det ärende som gällde anordnande av pensionsskydd. FSD beslut 27.9.1972 (PSC1428).

PND lämnade arbetsgivarens besvär om kontrollen av sina arbetstagaresh APL-arbetsförhållandetider utan prövning. Arbetsgivaren

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

kunde inte anses vara part eftersom utredningen av arbetsförhållandena inte resulterade i fastställande av något nytt arbetsförhållande eller ändring av de arbetsförhållandeuppgifter som redan fanns i registret. PND be-slut 2.6.1992 (PSC 5407/91).

Rätt att söka ändring i beslut om befrielse som PSC har gett på basis av 1 c § APL (försäkring av utlandsarbete) har den arbetsgivare som ansökt om befrielse. Eftersom beslutet gäller en hel grupp arbetstagare kan en enskild arbetstagare inte söka ändring i beslutet för egen del. Pensionsanstalten kan inte heller överklaga beslutet. En enskild arbetstagare eller pensionsanstalt kan få försäkringsärendet behandlat genom att ansöka om PSC:s tillämpningsavgörande (1 § 5 mom. APL).

Cirkulär A 71/93, Pensionsförsäkringen och den pensionsgrundande lönen för utlandsarbete

Däremot har det inte ansetts att arbetsgivaren har rätt att söka ändring i **avgöranden som gäller arbetsoförmåga.**

En pensionsanstalt beviljade en person hel-effektiv invalidpension på basis av hans arbetsförhållande på Ab. Ab överklagade beslutet hos PND och framlade att personen hade varit arbetsoförmögen redan innan arbetsförhållandet inleddes och framförde att Ab i egenskap av s.k. stor arbetsgivare har besvärsmått eftersom bolaget direkt ansvarar för den pensionsutgift som beslutet medför. PND prövade ärendet men lämnade pensionsförsäkringsbolagets beslut i kraft. Ab överklagade därefter hos FSD, som inte prövade besvaren eftersom Ab inte har något omedelbart rättsligt intresse att bevaka i ärendet. FSD beslut 26.5.1976 (PSC4410), Arbetspension 1/78, s. 34.

En liknande ståndpunkt i fråga om arbetsgivarens besvärsmått har FSD tagit i ett olycksfallsförsäkringsärende 31.8.1992 (nr 9132:92).

Kommunen har inte i egenskap av arbetsgivare besvärsmått i beslut som ges av Kommunernas pensionsförsäkring eller Kommunernas pensionsnämnd.

Socialnämnden

Socialnämnden har besvärsmått när det är fråga om en pension som utbetalas till nämnden. Enligt lagen om ändring av socialvårdslagen (736/92) kan socialnäm-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

dens uppgifter inom kommunen även handhas av något annat av kommunen tillsatt organ med flera medlemmar. För detta organ gäller då vad som stadgats om socialnämnden.

Socialnämnden kan däremot inte överklaga beslut som gäller pensionsrätt.

En persons pensionsansökan hade avslagits. Sökanden överklagade beslutet hos PND, som förkastade besvären. Personen avled medan besvären behandlades hos PND. Socialnämnden överklagade PND:s beslut hos FSD, eftersom personen hade beviljats utkomststöd mot den förväntade pensionen. FSD lämnade besvären utan prövning eftersom socialnämnden inte hade något omedelbart rättsligt intresse att bevaka i personens pensionsärende. Socialnämnden kan alltså inte betraktas som part i detta ärende. FSD beslut 24.8.1993 (PSC33369).

Kommunen

Också kommunen kan ha besvärsmätt om det är fråga om kommunens rätt att indriva pension för den tid som pensionstagaren får anstalts-, institutions- eller familjevård (lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården 734/92).

7.4.3

Besvärstid

Besvärstiden är 30 dagar. Ändring skall sökas inom 30 dagar efter den dag när den som söker ändring har fått del av beslutet.

7.4.3.1

Beräkning av tidsfrister

Vid beräkning av tidsfrister iakttas i tillämpliga delar lagen om beräkning av laga tid (Lagen om beräkning av laga tid 150/30).

Om den sista dagen av en tidsfrist infaller på en helgdag eller på självständighetsdagen, första maj, julaftonen, midsommaraftonen eller på en söckenlördag, kan besvärsskriften lämnas in den första vardagen därefter.

Besvären skall senast den sista dagen av besvärstiden under pensionsanstaltens öppethållningstid nå pensionsanstalten. Detta gäller också besvärsskrifter som sänds med telefax och e-post.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

7.4.3.2

Delfående av beslut

21 § 4 mom. APL *Om i samband med besvär inte visas något annat, anses den som söker ändring ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den dag då beslutet postades under den adress som ändringssökanden har uppgett.*

Som bevis på att ändringssökanden har fått del av beslutet senare räcker en motiverad förklaring. Intyg över till exempel resor eller vistelse på annan ort krävs inte nödvändigtvis. Om dagen för delfåendet skjuts fram en längre tid krävs dock klara bevis.

En utrikesresa har skjutit fram den tidpunkt då en person måste anses ha fått del av beslutet. FSD beslut 19.12.1985 (PSC16880).

PND:s beslut hade postats till en person under fel adress och besvären hade inkommit till FSD för sent, varvid FSD hade lämnat besvären utan prövning. Sedan FSD hade fått en utredning om den falaktiga adressen och det därav orsakade dröjsmålet undanröjde domstolen sitt beslut och behandlade ärendet som besvär. FSD 5133/84 (PSC15924).

Pensionsanstalten anses ha fått del av pensionsnämndens beslut den dag då beslutet ankomststämplats på pensionsanstalten och inte först på den sjunde dagen efter det att beslutet postats.

En pensionsanstalt ansågs ha fått del av PND:s beslut den dag då beslutet enligt en anteckning på detta hade inkommit till pensionsanstalten även om sju dagar inte hade förflutit sedan beslutet postades. FSD beslut 12.10.1967 (PSC379).

För att undvika missförstånd är det dock skäl att som besvärstid för den som söker ändring räkna 7 + 30 dagar, dvs. postnings- och besvärstiden trots att ändringssökanden har uppgett någon tidigare dag som delfåendedag.

För personer som arbetat i andra EES-länder avses med beslut ett **sammandrag** av de slutgiltiga besluten i de övriga EES-länderna.

Cirkulär A 70/93, EES-avtalet träder i kraft, kap. 4.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

7.4.4

Vart sänds besvärsskriften

21 a § 1 mom. APL

Den som söker ändring skall lämna in sin i 21 § 1 och 2 mom. avsedda besvärsskrift inom den tid som stadgas i 21 § 1 mom. till den berörda pensionsanstalten eller till pensionsskyddscentralen, om denna har avgjort ärendet i egenskap av första beslutsinstans.

Enligt de nya stadgandena som träder i kraft 1.1.1995 sänder parten sin besvärsskrift angående pensionsanstaltens eller Pensionsskyddscentralens beslut direkt till pensionsanstalten respektive PSC.

När pensionsanstalten eller PSC överklagar PND:s beslut sänder de sina besvärsskrifter direkt till FSD.

Nya utredningar

Under besvärsförfarandet kan ändringar inträffa i ändringssökandens omständigheter. Nya utredningar kan sändas in i vilket skede av besvärprocessen som helst. Också den nya utredningen sänds till pensionsanstalten. Om ändringssökanden redan när besvären anförs känner till att tilläggsutredningar kommer att sändas senare är det bra att ange detta i besvärsskriften.

Pensionsanstaltens åtgärder

Besvärsskrifter och andra handlingar förses med ankomststämpel när de anländer till pensionsanstalten. Också kuvertet sparas så att man kan se, om en försenad besvärsskrift t.ex. har varit länge på väg. Pensionsanstalten skaffar vid behov de underskrifter eller fullmakter som saknas. Se punkt 7.4.6, Besvärsskriftens form och innehåll.

Om besvärsskriften har undertecknats av ett allmänt rättsbiträde eller advokat, kräver PND inte fullmakt av ändringssökanden, eftersom ändringssökanden redan i samband med uppdraget har befullmäktigat sin advokat. Detta förfarande inom PND grundar sig på stadgandena i 15 kap. 4 § rättegångsbalken. Pensionsanstalten kräver inte heller fullmakt i dessa situationer.

Det finns vissa förutsättningar för att besvären skall kunna prövas och ett sakligt beslut fattas. Besvärsförutsättningarna kan indelas i fyra grupper:

- besvärsskriften har sänts till rätt ställe
- det beslut som besvären gäller är överklagbart
- ändringssökanden har besvärsrätt i ärendet

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

- besvären har formellt anförts på rätt sätt, t.ex. inom utsatt besvärstid.

Pensionsanstalten utreder, om förutsättningarna för sökande av ändring uppfylls, dvs. om besvären kan prövas.

Överföring

Enligt lagen får en pensionsanstalt inte fatta beslut om att lämna besvär utan prövning, om förutsättningarna för besvär inte uppfylls. Anstalten överför då besvären till en besvärshinstans. Pensionsanstalten överför besvären bl.a. om det inkommit för sent, om besvären gäller ett beslut för vilket anvisningar för sökande av ändring inte ges, eller om den som söker ändring inte anses vara part.

Flera parter

Enligt lagen får pensionsanstalten rätta sitt beslut, om den till alla delar godkänner ändringssökandes yrkanden. Om det i ärendet finns flera parter vilkas yrkanden strider mot varandra eller avviker från varandra, överför pensionsanstalten ärendet till en besvärshinstans för avgörande. Anstalten kan i detta fall inte godkänna yrkandena till alla delar. En sådan situation kan bl.a. uppstå om det är fråga om att tillämpa begränsningsstadgandet, varvid ansvaret för en pension övergår till en annan pensionsanstalt.

Om parternas intessen inte är motstridiga, överförs ärendet inte.

Besvär avsedda för annan instans

Om man på pensionsanstalten märker att en besvärsskrift är avsedd för en annan instans, t.ex. för en besvärshinstans inom ett annat system, sänder pensionsanstalten omedelbart besvärsskriften vidare till rätt ställe. Besvären kan också gälla beslut inom två olika pensionssystem, varvid pensionsanstalten sänder en kopia av besvärsskriften till den besvärshinstans eller pensionsanstalt som handhar ärenden inom det andra pensionssystemet.

Besvär som gäller beslut som givits inom de offentliga pensionssystemen (med undantag av beslut avgivna av Kommunernas pensionsförsäkring) sänds till vidare alltjämt till respektive besvärshinstans (t.ex. Statens pensionsnämnd). Besvärssystemet inom KTAPL ändras 1.1.1995 så att det motsvarar systemet inom den offentliga sektorn, varvid besvären sänds till Kommunernas pensionsförsäkring.

Pensionsanstalten meddelar också ändringssökanden om att besvärsskriften har överförts till någon annan instans eller om att en kopia av den har sänts vidare.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Rätt instans

En besvärsskrift skall enligt lagen sändas till den pensionsanstalt som gett beslutet. Pensionsanstalterna iakttar fortfarande en rättspraxis, enligt vilken besvären anses ha anförts i tid, om besvärsskriften inom utsatt tid har kommit till **Pensionsskyddscentralen** eller till vilken pensionsanstalt som helst inom **den privata sektorn**. Besvär som inom utsatt tid har anlänt till PND eller FSD anses också ha anförts i tid.

Enligt rättspraxis har även prövats sådana besvär som i tid har inlämnats till **försäkringsbolag som är delägare i pensionsförsäkringsbolaget**. Även besvär som i tid har inlämnats till **ombud för Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt** eller till **Folkpensionsanstalten** har prövats. Denna praxis kommer att fortsätta.

Om sökanden även har arbetat i något annat EES-land, har besvären anförts i tid, om de i tid har inlämnats till **myndighet, försäkringsanstalt eller domstol i ett annat medlemsland**.

Besvär som har anlänt till andra instanser än de ovannämnda anses inte ha inlämnats i tid, om de inte når pensionsanstalten i tid. Besvär som i tid inlämnats till **prövningsnämnden, olycksfallsnämnden eller pensionsnämnderna** inom den offentliga sektorn, men som anlänt till pensionsanstalten för sent, överförs sålunda till besvärinstansen för prövning.

Trots att besvären i tid har anlänt till en pensionsanstalt eller besvärinstans utanför den privata sektorn, men för sent till en pensionsanstalt eller besvärinstans inom den privata sektorn, anses besvären ha inlämnats för sent. Besvären anhängiggörs således inte inom den privata sektorn om de anländer t.ex. till Statskontoret eller Statens pensionsnämnd. FSD beslut 2.5.1980 (PSC6493) och FSD beslut 4.11.1982 (PSC10780).

Besvär över beslut från Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt hade inom besvärstiden anlänt till olycksfallsnämnden, därifrån de sänts vidare till PND efter utsatt tid. PND lämnade besvären utan prövning. PND 4052/92.

Registrering av besvär

Pensionsanstalten registrerar besvär som blir anhängiga i sitt register.

Till en början är det inte möjligt att i PSC:s register över anhängiga besvär få in uppgifter om besvär

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

som är anhängiga eller under behandling på en pensionsanstalt.

PND för in uppgifter om anhängiga besvär och beslut i PSC:s register över anhängiga ärenden.

FSD meddelar uppgifter om till domstolen insända besvär, ansökningar om återbrytande samt beslut till PSC, som för in uppgifterna i sitt register över anhängiga ärenden.

7.4.5

21 c § APL

Har besvär som anförts hos pensionsnämnden eller försäkringsdomstolen kommit till pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen eller till besvärinstansen efter utgången av den tid som stadgas i 21 eller 22 §, kan besvärinstansen trots förseningen ta upp besvären till behandling, om det finns vägande orsaker till förseningen.

Ett motsvarande stadgande finns 60 § SjöPL.

Om besvärsskriften har kommit till pensionsanstalten efter utgången av besvärstiden, kan pensionsanstalten trots detta pröva ärendet och ge ett rättelsebeslut. Pensionsanstalten har dock ingen skyldighet till detta (RP 117/94 rd motivering). Pensionsanstalten kan inte godkänna besvären delvis, om besvärsskriften kommit för sent.

Om pensionsanstalten i ett dylikt fall inte rättar beslutet, överför anstalten besvären med utlåtande till besvärinstansen. Pensionsanstalten kan inte avge beslut om att lämna besvären utan prövning.

Besvärinstansen prövar om det har funnits synnerligen vägande orsaker till att besvären försenats. I allmänhet ankommer det på den som söker ändring att själv påvisa att orsakerna till förseningen har varit vägande.

En besvärsskrift som hade sänts som rekommenderat brev hade kommit fram för sent på grund av strejk. PND prövade besvären. PND 1819/86.

PND prövade besvären (MH-blankett), som ombudet för Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt hade ifyllt i tid enligt de uppgifter han fått per telefon. Ändringssökanden hade kommit för att underteckna besvären efter utsatt tid på första möjliga dag då ombudet hade mottagning. PND 2958/86.

En besvärsskrift hade försenats en dag på

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

grund av advokatens långsamma agerande. FSD lämnade besvären utan prövning. FSD 3389/86 (PSC18778).

7.4.6

Besvärsskriftens form och innehåll

Besvär anförs skriftligt och i besvärsskriften redogör ändringssökanden för på vilket sätt han yrkar att beslutet skall ändras.

Som skriftligt anses också besvär som anförs som telegram, telex, telekopia (telefax), elektronisk post eller på annat liknande sätt och som kan skrivas ut i skriftlig och läsbar form. I sådana fall saknar besvärsskriften underskrift i original. Besvärsskriften behöver inte undertecknas, om den innehåller sådana uppgifter att pensionsanstalten kan ta kontakt med avsändaren, om den hyser misstankar i fråga om ursprunget av besvärsskriften (lagen om utnyttjande av elektronisk telekommunikation och automatisk databehandling vid domstolarna 594/93). Besvär som kommit i elektronisk form skrivs ut för arkivering. Även PND och FSD förfar på detta sätt.

Som besvär prövas också besvär som ett ombud för en pensionsanstalts delägarbolag enligt ändringssökandens fullmakt sänt in som elektronisk post. Ombudet har då verkat som ombud för ändringssökanden och pensionsanstalten måste be honom komplettera besvärsskriften med en fullmakt av ändringssökanden.

Besvärsskriften som telekopia

HFD har ansett att det faktum att besvärsskriften inom besvärstiden har insänts som telekopia och den undertecknade besvärsskriften i original har insänts först efter besvärstidens slut inte utgör hinder för prövning av besvären. HFD beslut 4.2.1992, 4973/4/91, liggare 356, Juridiska avdelningens meddelande 1/92.

PND ansåg att X hade sökt ändring inom utsatt tid, när X:s hustru inom besvärstiden per telefax hade meddelat att X sänder tillläggsturedningarna till besvärsskriften senare. Den undertecknade besvärsskriften hade kommit efter utsatt tid. PND 3892a/92.

Som besvärsskrift räcker i praktiken ett brev, i vilket den som mottagit beslutet meddelar sitt missnöje med beslutet. Ett läkarutlåtande betraktas dock däremot inte som besvär. För att ärendet skall behandlas som besvär förutsätts någon form av ändringsyrkande

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

eller åtminstone ett meddelande som kan betraktas som ett sådant yrkande.

En ny ansökan om samma pension inom besvärstiden betraktas t.ex. som besvär, om pensionsanstalten inte godkänner ansökan. Se punkt 7.4.9, Ny pensionsansökan under besvärstiden.

En ny pensionsansökan som inom besvärstiden lämnats in efter PND:s beslut betraktades som besvär till FSD. FSD beslut 5.4.1982 (PSC10777).

FSD har ansett att besvär anhängiggjorts inom utsatt tid då ändringssökanden under besvärstiden har sänt in ett nytt läkarutlåtande. Ändringssökanden har också ombetts sända in en besvärsskrift, som har anlänt efter besvärstidens utgång. FSD beslut 3.5.1984 (PSC13455). **PND prövar inte** endast läkarutlåtanden som besvär.

Även om inga exakta formkrav ställs på besvärsskriften ligger det dock i ändringssökandens intresse att motivera besvären grundligt. Grunderna för besvären borde styrkas genom handlingar.

Besvär eller begäran om rättelse

Det står inte alltid klart om det är fråga om besvär eller begäran om rättelse. Som besvär behandlas vid pensionsanstalten skrivelser som anlänt inom besvärstiden och som **rubricerats som besvär** eller som avsetts som sådana. Även för sent inkomna skrivelser som rubricerats som besvär behandlas som besvär och sänds vid behov till besvärinstansen.

Även en skrivelse som **inte har rubricerats som besvär**, men som innehåller uttryck för missnöje över pensionsanstaltens beslut tolkas som besvär om den kommer högst en månad för sent. Pensionsanstalten prövar då ärendet som besvär och om anstalten inte godkänner yrkandena överförs ärendet till besvärinstansen.

Skrivelser som kommer över en månad för sent och som rubricerats eller kan tolkas som begäran om rättelse prövas på pensionsanstalten som rättelseärende. Se punkt 7.9.2, Självrättelse.

Det är skäl att observera att besvär som inkommer för sent kan vara avsedda som ansökan om återbrytande. Se punkt 7.9.1, Återbrytande.

Ovannämnda principer gäller också för meddelanden som

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

gäller ändring av arbetsinkomst.

I oklara fall tillfrågas personen om i vilken avsikt han har sänt in dokumentet.

7.4.7

Hur besvär behandlas på pensionsanstalten och sänds till besvärinstansen

Besvär som självrättelse

21 a § 2 mom. APL

Om pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen till alla delar godkänner de yrkanden som framställs i besvärsskriften, skall den ge ett rättelsebeslut i ärendet. I ett rättelsebeslut kan ändring sökas enligt 21 §.

Pensionsanstalten prövar besvären. Om den till alla delar godkänner ändringssökandens yrkanden, ger den ett rättelsebeslut, i vilket ändring kan sökas på normalt sätt.

Till alla delar

Det kan ibland vara en tolkningsfråga när ändringssökandens yrkanden har godkänts **till alla delar**. I ärenden som gäller invalidpension kan så vara fallet t.ex. när pensionen för återstående tid börjar genast efter primärtiden. Om däremot besvärsskriften åtföljs av ett läkarutlåtande, i vilket arbetsoförmågan har sagts fortgå tillsvidare och pensionsanstalten trots detta beviljar pension för en viss tid, uppfylls förutsättningen 'till alla delar' inte längre. Visstids-pensionen beviljas då med interimbeslut och ärendet överförs till besvärinstansen.

Pensionsanstalten kan inte godkänna sådana yrkanden som för ändringssökanden skulle leda till ett sämre slutresultat än tidigare (reformatio in pejus-förbud). I sådana fall skall pensionsanstalten överföra ärendet till besvärinstansen.

Ärenden som gäller arbetsinkomst

När ändringssökanden anför tillräckliga grunder som stöd för sina besvär och pensionsanstalten är av samma åsikt i ärendet som ändringssökanden, ger anstalten ett rättelsebeslut med anvisningar för sökande av ändring. En förutsättning är givetvis att arbetsinkomsten har varit felaktigt fastställd. I sådana fall behöver pensionsanstalten inte göra någon förmånlig-hetsjämförelse med hänsyn till företagarens senare pension.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

21 a § 3 mom. och 4 mom. APL

Kan pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen inte på det sätt som nämns i 2 mom. rätta det beslut som besvären avser, skall pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen inom 30 dagar från besvärstidens utgång sända besvärsskriften jämte sitt utlåtande till pensionsnämnden eller, om besvären gäller pensionsnämndens beslut, till försäkringsdomstolen för behandling. Pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen kan härvid genom ett interimistiskt beslut rätta sitt tidigare beslut till den del den godkänner yrkandet i besvären. Om besvären redan har sänts till besvärinstansen, skall pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen omedelbart underrätta besvärinstansen om det interimistiska beslutet. I det interimistiska beslutet får ändring inte sökas.

Från den i 3 mom. föreskrivna tiden kan avvikelser göras, om inhämtande av en tilläggsutredning som krävs med anledning av besvären förutsätter detta. Ändringssökanden skall härvid utan dröjsmål underrättas om inhämtande av tilläggsutredning. Besvärsskriften och utlåtandet skall dock alltid sändas till besvärinstansen senast inom 60 dagar från besvärstidens utgång.

Om pensionsanstalten inte rättar det beslut som besvären gäller eller anser att besvären skall lämnas utan prövning, skall anstalten inom 30 dagar från besvärstidens utgång sända besvärsskriften och sitt utlåtande (bemötande) samt dokumenten till besvärinstansen.

Pensionsanstalten avgör sin ståndpunkt i fråga om besvären och om rättelse av det beslut som besvären gäller inom 30 dagar. Rättelsebeslut kan ges även senare. Beslutet åtföljs av anvisningar för sökande av ändring.

Besvär som kommit för sent överförs så snart som möjligt till besvärinstansen, om beslutet inte rättas eller om pensionsanstalten rättar det endast delvis. Se punkt 7.4.5, Besvär som försenas.

Pensionsanstalten sänder samtidigt alla utredningar som inverkat på avgörandet till besvärinstansen.

Ändringssökanden meddelas per brev om att besvären överförts. I brevet meddelas att pensionsanstalten inte har rättat sitt beslut. Om pensionsanstalten så önskar kan den också bifoga en kopia av sitt utlåtande till besvärinstansen (bemötandet) samt uppskatta hur lång handläggningstiden i besvärinstansen kommer att vara.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Tilläggsutredning Av besvärsskriften kan framgå nya omständigheter som kräver ytterligare tilläggsutredningar. Pensionsanstalten ser till att alla tilläggsutredningar som väsentligt påverkar saken anskaffas. Om i samband med besvären framkommer att det finns tilläggsutredningar, skaffar pensionsanstalten dessa.

Pensionsanstalten är inte skyldig att anskaffa avgiftsbelagda tilläggsutredningar, utan detta skall ändringssökanden själv sköta. Om dock pensionsanstalten uppmanar pensionssökanden att t.ex. låta undersöka sig för att hans arbetsförmåga skall kunna utredas, ersätter pensionsanstalten kostnaderna för detta (11 § 3 mom. APF). Ändringssökanden meddelas omedelbart om anskaffandet av tilläggsutredningar.

Även om ett ombud har representerat sökanden i besvärsskedet kan tilläggsutredningar också begäras av parten, om det är motiverat med hänsyn till utredningen av ärendet.

Besvärsskriften och utlåtandet (bemötandet) samt handlingarna skall dock **alltid** sändas till respektive besvärsinstans **senast inom 60 dagar** från besvärstidens utgång. Tidsfristen gäller också de tilläggsutredningar som ändringssökanden utlovat. Tilläggsutredningarna sänds till pensionsanstalten även om besvären redan har överförts till besvärsinstansen.

Om tilläggsutredningen anländer efter 60 dagar sänder pensionsanstalten den och sitt eventuella tilläggsutlåtande till besvärsinstansen i efterhand.

Besvärsinstansen kan ålägga pensionsanstalten att anskaffa en tilläggsutredning eller helt återförvisa ärendet till pensionsanstalten för anskaffande av tilläggsutredning. Tidsfristerna på 30 och 60 dagar gäller inte dessa situationer.

Interimistiskt beslut

Pensionsanstalten kan genom ett interimistiskt beslut rätta ett tidigare beslut, om anstalten **delvis** godkänner det yrkande som framställdes i besvären (t.ex. beviljar delinvalidpension när ändringssökanden krävt full pension). Härvid sänder pensionsanstalten besvären jämte utlåtande (bemötande) inom en tidsfrist på 30 eller 60 dagar till besvärsinstansen. I utlåtandet meddelas om det interimistiska beslutet.

Om ärendet redan har sänts till besvärsinstansen och pensionsanstalten därefter skulle godkänna ändringssökandens yrkanden, kan pensionsanstalten per telefon höra sig för om i vilket skede behandlingen av besvären befinner sig och genast meddela besvärsin-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

stansen om det interimistiska beslutet. I interimistiska beslut ges inga anvisningar för sökande av ändring.

7.4.8

Beslut i länder med överenskommelse om social trygghet och i EES-länder

Den som är missnöjd med ett beslut som getts av en pensionsanstalt i ett land med vilket Finland har en överenskommelse om social trygghet kan skriftligen överklaga beslutet inom 1 - 3 månader från det han har fått del av beslutet. Besvärstiden anges i beslutet.

Besvärsskriften angående beslut från ett avtalsland kan avfattas på finska eller svenska. Behandlingen av besvären går dock snabbare om besvärsskriften är skriven på det språk som talas i det land där beslutet getts.

I överenskommelserna om social trygghet har länderna avtalat om att besvären anses ha anförts den dag då de har inlämnats i någotdera landet till en sådan anstalt som är behörig att ta emot pensionsansökningar.

Beslut i EES-länder

Om en person också har arbetat i andra EES-länder kan ändring inte ännu sökas när parten får sitt pensionsbeslut från Finland. Ett undantag från detta är beslut om förkastande av ansökan om invalidpension, som direkt ges som slutgiltigt.

När alla EES-länder har gett sina beslut i ett pensionsärende sänder den anstalt som avgör ärendet (PSC eller FPA) ett sammandrag av alla EES-beslut till den i Finland bosatta sökanden. Till sammandragen fogas också de slutgiltiga pensionsbesluten. Den tidsfrist som iakttas vid sökande av ändring räknas från den dag då detta sammandrag har postats.

Besvär blir anhängiga när de inlämnas till en pensionsanstalt i vilket EES-land som helst.

Cirkulär A 70/93, EES-avtalet träder i kraft, kap. 4

7.4.9

Ny pensionsansökan under besvärstiden

Samma pensionsslag

En person kan sedan han fått ett avslag på sin pensionsansökan inom besvärstiden lämna in en ny ansökan

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

angående samma pension i stället för att söka ändring.

Pensionsanstalten behandlar en ny pensionsansökan som inlämnas under besvärstiden som besvär. Om anstalten godkänner sökandens yrkanden, ger anstalten ett rättelsebeslut med anvisningar för sökande av ändring.

FSD betraktade en ny pensionsansökan som i förhållande till PND:s beslut gjorts inom besvärstiden som besvär. FSD beslut 5.4.1982 (PSC10777).

Om pensionsanstalten inte godkänner sökandens yrkanden eller godkänner dem endast delvis, sänds ansökan till besvärinstansen som besvär för att prövas på ovan angivet sätt.

Annat pensionsslag

Ändringssökanden kan också medan besvären är anhängiga lämna in en ny ansökan som gäller ett annat slag av pension. En dylik ansökan som gäller någon annan pension behandlas inte som besvär, utan pensionsanstalten avger i ärendet beslut med anvisningar för sökande av ändring.

Besvären är fortfarande på pensionsanstalten

När besvär över beslut om individuell förtidspension är anhängiga och en ansökan om invalidpension samtidigt blir anhängig på pensionsanstalten behandlar anstalten bägge ärendena. Om pensionsanstalten beviljar invalidpension ger anstalten ett pensionsbeslut jämte anvisningar för sökande av ändring. Besvären över beslutet om individuell förtidspension sänds härvid inte till pensionsnämnden, utan ärendet blir därvid. Detta nämns i beslutet om invalidpension. Om pensionstagaren så önskar kan han yrka att besvären skall sändas till besvärinstansen.

Om pensionsanstalten inte beviljar invalidpension, ger anstalten i ärendet ett avslagsbeslut jämte anvisningar för sökande av ändring. Om pensionsanstalten godkänner besvären över individuell förtidspension, ger anstalten ett positivt förhandsbeslut som rättelsebeslut jämte anvisningar för sökande av ändring. Om pensionsanstalten inte heller beviljar individuell förtidspension, sänder anstalten besvären med utlåtande (bemötande) till pensionsnämnden.

När besvär över beslut om invalidpension är anhängiga och en ansökan om individuell förtidspension också blir anhängig behandlar pensionsanstalten bägge ärendena. Om pensionsanstalten godkänner besvären över

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

beslutet om invalidpension, ger den i ärendet ett rättelsebeslut med anvisningar för sökande av ändring. Ansökan om individuell förtidspension förblir då därvid och detta anges i rättelsebeslutet. Om pensionstagaren så önskar kan han yrka att besvären skall sändas till besvärinstansen.

Om pensionsanstalten inte beviljar invalidpension sänder den besvären med utlåtande till PND och ger angående ansökan om individuell förtidspension antingen ett positivt eller förkastande beslut med anvisningar för sökande av ändring.

Besvären har redan sänts till PND

Om ansökan om individuell förtidspension blir anhängig efter det att besvären över beslutet om invalidpension och handlingarna redan har sänts till PND, ger pensionsanstalten angående ansökan om individuell förtidspension antingen ett förkastande beslut eller ett positivt förhandsbeslut med anvisningar för sökande av ändring. Beslutet om pensionsbeloppet på den individuella förtidspensionen (betalningsbeslutet) är också slutgiltigt. Beslutet meddelas PND.

Om ansökan om invalidpension blir anhängigt först sedan besvären över beslutet om individuell förtidspension redan har sänts till PND, ger pensionsanstalten med anledning av ansökan antingen ett förkastande eller positivt beslut med anvisningar för sökande av ändring. Beslutet meddelas PND.

Ansökningar inlämnas från början om två pensioner

Om en ansökan som gäller både invalidpension och individuell förtidspension förkastas och sökanden medan besvären är anhängiga ansöker om någondera typen av pension eller på nytt ansöker om bägge pensionerna, betraktas den nya ansökan som besvär.

Om pensionsanstalten beviljar invalidpension med rättelsebeslut, lämnas ärendet angående individuell förtidspension därvid.

Om pensionsanstalten förkastar ansökan om invalidpension, men godkänner ansökan om individuell förtidspension, ges ett positivt förhandsbeslut om rätten till individuell förtidspension som interimistiskt. Pensionsanstalten har då godkänt ändringssökandens yrkanden endast delvis och den som besvär betraktade ansökan överförs till besvärinstansen.

Om pensionsanstalten inte godkänner ändringssökandens yrkanden, sänds ansökan till pensionsnämnden för att behandlas som besvär. Så kan man förfara eftersom

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

pensionsanstalten redan har tagit ställning till bägge pensionerna som första instans.

Ansökningar om två pensioner inlämnas i besvärsskedet

Om sökanden ursprungligen har ansökt om endast den ena typen av pension men under besvärstiden sänder in en ny ansökan om såväl invalidpension som individuell förtidspension, kan pensionsanstalten ge ett rättelsebeslut angående den pension som anstalten redan tidigare har gett beslut om. Angående den pension som anstalten inte ännu har gett beslut om kan anstalten ge ett beslut med anvisningar för sökande av ändring.

Om besvären redan sänts till PND kan pensionsanstalten ge ett slutgiltigt beslut angående den pension som den inte tidigare har gett beslut om. Beslutet meddelas PND och ansökan biläggs besvären.

Utredning av besvarens handläggningsskede

Innan pensionsanstalten ger sitt beslut är det skäl för pensionsanstalten att hos besvärinstansen höra sig för om i vilket skede handläggningen av besvären befinner sig att sökanden inte samtidigt skall få motstridiga beslut.

7.4.10

Ny ansökan om arbetsinkomst från företagare

Under besvärstiden

Pensionsanstalten kan medan besvär om arbetsinkomst är anhängigt få en ansökan om justering av arbetsinkomsten. Om ansökan klart gäller justering av arbetsinkomsten från tidpunkten för meddelandet framåt, behandlar pensionsanstalten ärendet normalt som en justeringsansökan och avger ett slutgiltigt beslut med anvisningar för sökande av ändring.

Efter besvärstiden

En ansökan angående justering av arbetsinkomsten som inkommer efter besvärstiden behandlas som justeringsansökan, besvär, ansökan om återbrytande eller rättelseärende beroende på vad sökanden har avsett. En företagare kan t.ex. lämna in en ansökan om justering av arbetsinkomsten eller grundbesvär över försäkringspremierna, trots att han har haft för avsikt att begära att försäkringen helt och hållet upphävs eller att arbetsinkomsten minskas från försäkringens början.

Om saken är oklar skall sökanden tillfrågas om vad han avsett med sin ansökan.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

7.5

Besvärinstansernas skyldighet att höra ändringssökanden

21 b § 3 mom. APL *Med anledning av besvär som anförts skall pensionsnämnden och försäkringsdomstolen bereda den, vars intresse beslutet gäller, möjlighet att bli hörd.*

Skyldigheten att höra ändringssökanden har tidigare gällt endast FSD. Fr.o.m. 1.1.1995 gäller skyldigheten också pensionsnämnden.

FSD hade vid behandlingen av besvär begärt ett utlåtande av en läkarsuppleant som inte deltog i behandlingen av ärendet. Det var fråga om en utredning som kunde inverka på beslutet. FSD borde därför inte ha avgjort besvären utan att bereda parterna möjlighet att avge en skriftlig förklaring med anledning av utlåtandet. Ärendet återbördades till FSD. HD beslut 2.2.1994, VA 93/180, liggare 357.

Den pensionsanstalt som gett beslutet skall inte i normala fall särskilt höras eftersom pensionsanstalten bifogar sitt eget utlåtande (bemötande) när den överför besvären till besvärinstansen.

Hörande av part när pensionsanstalten söker ändring

Ansökan om återbrytande

När pensionsanstalten hos FSD ansöker om återbrytande av sitt beslut sänder anstalten samtidigt parten ett brev angående hörande (modellbrev, bilaga 3) i rekommenderat brev eller genom att använda mottagningsbevis. Samtidigt sänds en kopia av ansökan om återbrytande samt kopior av de handlingar som direkt ansluter sig till ärendet. Kopiorna behöver inte vara bestyrkta. Pensionsanstalten ber parten att sända sitt svaromål direkt till FSD inom 14 dagar.

Det är onödigt att sända kopior som inte berör ärendet eftersom parten alltid har möjlighet att ta del av originalhandlingarna på pensionsanstalten.

Besvär över PND:s beslut

Förfarandet är detsamma när pensionsanstalten hos FSD söker ändring i PND:s beslut.

7.6

Utlåtanden som besvärmyndigheterna begär

Besvärmyndigheterna begär utlåtanden (bemötande) av övriga parter i ärendet. Dessutom kan de begära sak-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

kunnigutlåtanden.

Språk

För att parten skall kunna höras sakenligt skall utlåtanden och bemötande inlämnas till besvärsmyndigheterna på det språk (finska, svenska, samiska) på vilket besvärsskriften avfattats. Så förfar man åtminstone, om pensionsanstalten presenterar en ny utredning som påverkar ärendet.

Hörande

Om parten eller pensionsanstalten behöver höras med anledning av ett utlåtande eller en tilläggsutredning, sköts detta av besvärinstansen.

7.6.1**Pensionsanstaltens utlåtande (bemötande)**

Om pensionsanstalten inte rättar det överklagade beslutet, sänder anstalten besvärsskriften, sitt **utlåtande** (bemötande) och handlingarna till besvärinstansen.

I sitt utlåtande framlägger pensionsanstalten sitt ställningstagande i fråga om de yrkanden som framlagts i besvären eller ansökan om undanröjande.

I sitt utlåtande fäster pensionsanstalten särskild uppmärksamhet vid motiveringen. Om nya utredningar framläggs i samband med sökandet av ändring, prövas ärendet på nytt och motiveringen framförs med beaktande av dessa omständigheter. Motiveringen framförs i synnerhet om inte heller de nya utredningarna ändrar pensionsanstaltens ståndpunkt. I synnerhet i gränsfall är det skäl att föra fram pensionsanstaltens motivering.

När pensionsanstalten överför försenade besvär till besvärinstansen tar anstalten i sitt utlåtande också ställning till själva ärendet, om förseningen lämnar rum för tolkning. Pensionsanstalten utlåter sig också om huruvida pensionsanstalten anser att vägande skäl har framförts för förseningen.

I sitt utlåtande till FSD meddelar pensionsanstalten också sin uppfattning i själva ärendet, om det är sannolikt att FSD behandlar de försenade besvären som ansökan om återbrytande.

7.6.2**Pensionsskyddscentralens utlåtande**

Om PSC har avgett det överklagade beslutet, ger den ett utlåtande (bemötande) på samma sätt som en pensionsanstalt (se ovan).

PND och FSD kan be PSC om ett utlåtande även om denna

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

inte har gett beslut i ärendet (sakkunnigutlåtande).

Till pensionsnämnden

Pensionsnämnden begär PSC om ett utlåtande bl.a. i sådana besvärärenden, i vilka det är fråga om enligt vilken arbetspensionslag en viss verksamhet skall försäkras.

Till försäkringsdomstolen

Enligt lagen om försäkringsdomstolen kan FSD för att utreda ett ärende skaffa ett utlåtande från en fackmyndighet. Av PND har regelbundet inbegärts utlåtanden i ärenden som kräver juridisk prövning. PSC kan på begäran ge utlåtanden också om besvär över beslut eller ansökningar om återbrytande, vilka gäller avgörande av arbetsoförmåga.

7.7

Grundbesvär

22 § APL

1 mom.

Den som anser, att debiteringen av avgift, som med stöd av denna lag påförts av pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen, varit stridande mot lag eller avtal, må däröver skriftligen anföra grundbesvär hos pensionsnämnden senast inom två år från ingången av året efter det år då fordran bestämdes eller påfördes. Anföras sådana besvär med anledning av utmätning, gäller dessutom vad vid utmätning av skatter och avgifter om grundbesvär är stadgat.

2 mom.

Den som icke åtnöjes med pensionsnämndens beslut i ovan i 1 mom. nämnt ärende, må söka ändring däri hos försäkringsdomstolen genom skriftliga besvär inom tid, som stadgas i 21 §.

Den reform av besvärprocessen som träder i kraft 1.1.1995 gäller inte förfarandet vid grundbesvär. Grundbesvär över försäkringspremie som fastställts av en pensionsanstalt eller PSC riktas och sänds alltså fortfarande direkt till PSC och grundbesvär över PSC:s beslut direkt till FSD.

I besvär över försäkringspremien kräver PSC en kopia av premiekvittot. Om ändringssökanden inte har sänt in premiekvittot i samband med grundbesvären, sänder pensionsanstalten detta till PND tillsammans med sitt utlåtande.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Pensionsavgift för arbetstagare

I fråga om pensionsavgiften för arbetstagare iakttas i tillämpliga delar det som i APL, KAPL och KoPL stadgas om arbetsgivarens besvärsmätt i försäkringspremieärenden. Om arbetstagaren är missnöjd med den pensionsavgift som arbetsgivaren har innehållit, kan han hos PND anföra grundbesvär enligt 22 § APL. Besvären skall anföras senast inom två år från ingången av året efter det år då pensionsavgiften har innehållits. PND:s beslut kan överklagas hos FSD.

Cirkulär A 65/93, Arbetstagarens pensionsavgift

I fråga om besvär över pensionsavgift som innehållits från den lön som utbetalats till statsanställda arbetstagare iakttas i tillämpliga delar stadgandena i 23 § StPL. Besvär över pensionsavgiften anföras hos Statens pensionsnämnd och besvär över nämndens beslut överklagas hos FSD (RP 190/94 rd).

Cirkulär A 54/93, Arbetstagarnas pensionsavgift i statens pensionssystem

Besvär över innehållningen av pensionsavgiften för tjänstemän och arbetstagare som lyder under KTAPL anföras hos länsstyrelsen i Nylands län, vars beslut överklagas hos HFD.

Cirkulär A 57/93, Arbetstagarnas pensionsavgift i kommunernas pensionssystem

För arbetstagare som omfattas av SjöPL fastställs skyldigheten att betala försäkringspremie enligt SjöPL. Besvär anföras hos PND och vidare hos FSD (59 b § SjöPL).

7.8

Avbrytande av verkställigheten

Inom arbetspensionssystemet kan ett beslut i allmänhet verkställas även om det inte äger laga kraft (21 b § 1 mom. APL). Till exempel FÖPL-försäkringspremien uppbärs av företagaren även om han ansöker om ändring av sin arbetsinkomst. Beslut om återkrav verkställs dock inte innan beslutet har vunnit laga kraft.

Besvärsmyndigheten kan sedan besvär anförts förbjuda att beslutet verkställs eller förordna att verkställigheten avbryts. I arbetspensionsärenden kommer detta i fråga närmast i samband med utmätning av försäkringspremier.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Pensionsanstalten kan själv avbryta uppbäringen av försäkringspremier när företagaren har anhängiggjort besvär över sin arbetsinkomst eller någon annan premiegrund. Ett villkor är dock att besvären åtminstone delvis är motiverade.

Utmätning

Av pensionsanstalt eller Pensionsskyddscentralen fastställd avgift och dröjsmålsränta får utsökas på det sätt som stadgas i **lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg** (SkatteUL 367/61) (19 § APL).

I vissa gamla städer är stadsfogden utmättningsman, annanstans länsmannen.

Ansökan om avbrytande

Om ansökan om avbrytande stadgas i SkatteUL.

Enligt 9 § SkatteUL kan myndighet (t.ex. PSC eller FSD) som behandlar ordinarie besvär eller grundbesvär som gäller fastställande eller debitering av en fordran helt eller delvis förbjuda utsökningen eller bestämma att den skall avbrytas.

Om den vars egendom utmätts på grundval av besvär önskar söka avbrytande av verkställigheten, skall han **omedelbart eller senast den åttonde dagen** efter utmätningen **därom underrätta utmättningsmannen**, som skall avbryta verkställigheten tills vidare.

Ansökan om avbrytande av verkställighet skall göras skriftligen. Den skall riktas till utmättningsmannen, och till den skall fogas en av utmättningsmannen bestyrkt kopia av utmättningsprotokollet samt ett intyg om att besvär över fastställandet eller debiteringen av en fordran är anhängiga, eller grundbesvärsskriften och de handlingar som ändringssökanden åberopar i sin motivering av besvären.

Ansökan om avbrytande jämte bilagor skall **senast den tjugonde dagen efter utmätningen** tillställas utmättningsmannen. Utmättningsmannen sänder handlingarna till besvärsmyndigheten (t.ex. PND eller FSD).

I beslut angående ansökan om avbrytande får ändring inte sökas. Bestämmelsen om att utsökningen skall förbjudas eller avbrytas är i kraft tills besvären har avgjorts med lagakraftvunnet beslut, om besvärsmyndigheten inte förordnar annat.

Besvärinstanserna behandlar ansökningarna om avbrytande i brådskande ordning. Först prövas att de formella förutsättningarna uppfylls. Om handlingarna är bristfälliga eller i ärendet inte har iakttagits

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

stadgade former eller tidsfrister, lämnas själva ansökan om avbrytande utan prövning.

Sändandet av ett inbetalningskvitto med anmärkning om att avgiften är utsökbar utan dom eller utslag innebär inte ännu utmätning. Avbrytande kan komma i fråga först efter det att utmätningssmannen har inlett ut-sökningsåtgärderna och sänt in ett protokoll om ären-det.

Om ändringssökanden begär pensionsanstalten att av-bryta verkställigheten av utsökningen, informerar anstalten om hur ändringssökanden skall förfara i ärendet.

7.9

Extraordinära rättsmedel

Ett beslut vinner laga kraft om besvär inte har an-förts under besvärstiden. När beslutet har laga kraft innebär det att ändring inte längre kan sökas med ordinära rättsmedel.

Extraordinära rättsmedel som kan användas för att i arbetspensionsärenden söka ändring genom rättelse av lagakraftvunnet beslut är undanröjande av beslut i FSD, dvs. återbrytande, och självrättelse av beslut i pensionsanstalten, PND eller FSD (21 d § APL) samt rättelse av fel i beslutet (sakfel och skriv- eller räknefel, 21 e § APL).

7.9.1

Återbrytande

21 d § 1 mom. APL

Om ett laga kraft vunnet beslut i ett ärende som av-ses i 21 § grundar sig på en oriktig eller bristfäl-lig utredning eller om beslutet uppenbart står i strid med lag, kan försäkringsdomstolen på framställ-ning av pensionsanstalten eller på ansökan av part i ärendet, efter att ha berett de övriga parterna till-fälle att bli hörda, undanröja beslutet och bestämma att ärendet skall behandlas på nytt. Efter att ha gjort en sådan framställning kan pensionsanstalten, tills ärendet har avgjorts på nytt, interimistiskt inställa utbetalningen av pension eller betala denna enligt sin framställning.

FSD kan inte längre efter 1.1.1995 i samband med be-handlingen av ansökan om återbrytande själv avgöra den egentliga sakfrågan utan skall - när förutsätt-ningarna för återbrytande finns - sedan det laga-kraftvunna beslutet undanröjts alltid bestämma att ärendet på nytt skall behandlas vid en lägre beslu-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

tande instans. På så sätt har parten alltid möjlighet att söka ändring också i det nya beslutet, som åtföljs av vanliga anvisningar för sökande av ändring. Förutsättningarna för återbrytande kvarstår dock som förut.

I återbrytningsärenden inom den offentliga sektorn kan FSD däremot själv ta upp saken till behandling (24 § StPL och 10 § KTAPL, RP 190/94 rd).

Pensionsanstalten beviljade X förtida ålderspension som fribrevspension och konstaterade i sitt beslut att det APL-arbetsförhållande som alltjämt fortgår medför rätt till ålderspension efter arbetsförhållandets slut. FSD godkände pensionsanstaltens ansökan om återbrytande eftersom förtida ålderspension inte kan beviljas endast för de pensionsdelar som grundar sig på fribrev, om APL-arbetsförhållandet fortgår utan avbrott. FSD beslut 2.2.1989 (PSC22432).

När X:s KAPL-pension hade fastställts hade också inkomsten under den återstående tiden beaktats. Pensionsanstalten ansökte om återbrytande eftersom X fick heleffektiv arbetspension även från Sverige. FSD godkände ansökan om återbrytande. FSD beslut 22.10.1975 (PSC3311).

Även om ingen särskild tidsfrist har fastställts för undanröjande av beslut skall dock grunderna enligt de allmänna rättegångsprinciperna (31 kap. 10 § 2 mom. rättegångsbalken) vara synnerligen vägande, om ansökan om undanröjande av beslut gäller beslut som vunnit laga kraft för mera än fem år sedan.

En pensionsanstalt inom den privata sektorn beviljade X delinvalidpension fr.o.m. 1.3.1973. X hade arbetat inom kommunen sedan år 1958 och hade meddelat pensionsanstalten att hans KTAPL-arbetsförhållande fortgår. Från detta arbetsförhållande gick X i pension år 1982. KTAPL-ålderspension kunde inte beviljas eftersom den tidigare beviljade delinvalidpensionen hade förhindrat intjänande av KTAPL-pension. FSD godkände X:s ansökan om undanröjande av beslutet om delinvalidpension trots att över 5 år hade förflutit sedan beslutet vunnit laga kraft. FSD beslut 1.2.1984 (PSC13139).

Den försäkrade borde ha intjänat pensionskydd endast enligt APL. Han hade dock i samma arbete försäkrats både enligt APL och

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

LFÖPL. Det faktum att beslutet om LFÖPL-arbetsinkomsten var lagstridigt betraktades som ett sådant synnerligen vägande skäl, som ledde till att beslutet återbröts, trots att över 5 år hade förflutit sedan beslutet hade vunnit laga kraft. FSD beslut 9.12.1976 (FSD 1705/76).

Fr.o.m. 1.1.1995 skall återbrytande av laga kraft vunna beslut enligt StPL och KTAPL sökas hos FSD (RP 190/94 rd).

7.9.2

Självrättelse

21 d § 2 mom.

Om ny utredning framkommer i ett ärende som gäller beviljande av förvägrad förmån eller utökande av redan beviljad förmån, skall pensionsanstalten pröva ärendet på nytt. Pensionsanstalten kan utan hinder av ett tidigare laga kraft vunnet beslut bevilja en förvägrad förmån eller utöka en redan beviljad förmån. Pensionsnämnden och försäkringsdomstolen kan tillämpa motsvarande förfarande när de behandlar ärenden som gäller ändringssökande. I beslutet kan ändring sökas så som stadgas i 21 §.

Pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn har samma rätt till självrättelse.

I rättelsebeslut kan ändring sökas enligt 21 § APL.

Enligt 21 d § 2 mom. APL skall pensionsanstalten således pröva ärendet på nytt antingen på eget initiativ eller på begäran av parten i ärendet, om i ärendet framkommer en ny utredning, som inte funnits att tillgå när det tidigare beslutet fattades.

Det beslut som skall rättas skall ha laga kraft och rättelseprocessen kan således inledas först efter besvärstidens slut.

Pensionsanstalten kan till fördel för sökanden också rätta PSC:s och FSD:s beslut, om det kan påvisas att beslutet varit felaktigt.

Ingen ändring

Om den nya utredningen inte ger anledning att ändra pensionsanstaltens tidigare avgörande avger pensionsanstalten ett avslagsbeslut med anvisningar för sökande av ändring.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Ändring till fördel för sökanden

Om den nya utredningen leder till att beslutet rättas till fördel för sökanden, ger pensionsanstalten ett rättelsebeslut. I detta beslut får ändring sökas normalt.

Ändring till skada för sökanden

Ändring av lagakraftvunnet beslut enligt 21 d § 2 mom. APL är möjlig endast till fördel för sökanden. Om den nya utredningen leder till att beslutet borde ändras till skada för sökanden, kan pensionsanstalten behandla ärendet som rättelse av sakfel. Felet kan rättas, om parten godkänner det. Pensionsanstalten ger om rättelse av sakfel ett beslut med anvisningar för sökande av ändring. Se även punkt 7.9.3.1, Sakfel.

Om parten inte godkänner att felet rättas på pensionsanstalten, kan pensionsanstalten ansöka om återbrytande av beslutet hos FSD.

Ingen ny utredning

Om ingen ny utredning finns lämnar pensionsanstalten begäran om ny behandling utan prövning. Anstalten ger i ärendet ett beslut med anvisningar för sökande av ändring.

Begäran om rättelse

Ett självrättelseärende kan bli anhängigt så, att sökanden sedan han fått beslutet efter besvärstiden meddelar pensionsanstalten att han är missnöjd med beslutet. Han kan upprepa sina tidigare yrkanden genom att till pensionsanstalten sända t.ex. ett brev eller ett nytt läkarutlåtande eller genom att per telefon begära att beslutet rättas. Se punkt 7.4.6, Besvärsskriftens form och innehåll.

Pensionsanstalten kan också pröva försenade besvär som begäran om självrättelse. Om rättelsen inte godkänns, överförs besvären till besvärinstansen. Detta beror på att pensionsanstalten själv inte får lämna besvären utan prövning. En begäran om självrättelse kan pensionsanstalten däremot lämna utan prövning, om inga nya utredningar har framlagts. Besvär anförs alltid hos besvärinstansen medan en begäran om självrättelse sänds till pensionsanstalten.

För att ett pensionsärende skall behandlas och beslut avges krävs i allmänhet en viljeyttring från parten själv. Läkarutlåtanden som PSC automatiskt förmedlar från FPA betraktas inte som rättelseyrkande eller nya

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

pensionsansökningar. I oklara fall frågar pensionsanstalten vederbörande om han med t.ex. sitt läkarutlåtande har haft för avsikt att på nytt anhängiggöra sitt pensionsärende.

Ny utredning

Det är ofta en tolkningsfråga vad som är en ny utredning. I gränsfall skall det anses att det är fråga om en ny utredning.

Om en person t.ex. ansöker om invalidpension utan att rättelse av det tidigare beslutet yrkas, ges beslutet med anvisningar för sökande av ändring på normalt sätt (t.ex. om en person som fått delpension ansöker sedan förhållandena ändrats om att hans pension skall ändras till full invalidpension).

Rättelsebeslut

I pensionsanstaltens beslut konstateras att det är fråga om ett beslut som getts med anledning av rättelseyrkande, också om beslutet är förkastande. Av positiva beslut framgår också vilket eller vilka beslut som rättats och på vilket lagrum rättelsen grundar sig.

Självrättelse hos besvärinstanserna

Också PND och FSD har rätt att vid behandlingen av besvär på basis av en ny utredning avgöra ett lagakraftvunnet ärende till fördel för ändringssökanden även för en tidigare tidsperiod än vad pensionsanstalten har tagit ställning till i sitt överklagade beslut.

Besvärinstanserna är dock inte skyldiga att på nytt pröva ett ärende i vilket det finns ett lagakraftvunnet beslut.

Arbetsinkomstären den

21 d § 2 mom. APL kan tillämpas när det är fråga om att bevilja en förvägrad förmån eller utöka en redan beviljad förmån. I ärenden som gäller arbetsinkomst är det inte alltid entydigt när beslutet är till fördel för sökanden (t.ex. en mindre arbetsinkomst minskar försäkringspremierna men minskar också pensionen). Därför kan självrättelse enligt 21 d § 2 mom. APL inte tillämpas på arbetsinkomstären den. I klara fall kan arbetsinkomsten dock rättas såsom sakfel (se punkt 7.9.3.1, Sakfel).

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

7.9.3

Rättelse av fel i beslut

21 e § APL

1 mom.

Grundar sig pensionsanstaltens eller pensionsskyddscentralens beslut på klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag, kan pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen med parternas samtycke undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

2 mom.

Innehåller pensionsanstaltens eller pensionsskyddscentralens beslut ett uppenbart skriv- eller räknefel, skall pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen rätta sitt beslut. Fel får dock inte rättas, om rättelsen leder till ett för en part oskäligt resultat.

3 mom.

Angående rättelse skall anteckning göras i pensionsanstaltens eller pensionsskyddscentralens liggarexemplar. Den berörda parten skall tillställas ett rättat eller nytt beslut. Är ändringssökande i fråga om beslutet anhängigt, skall pensionsanstalten eller Pensionsskyddscentralen meddela att rättelseärende upptagits till behandling samt tillställa även besvärinstansen sitt beslut i detta ärende.

4 mom.

I ett beslut genom vilket pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen inte har godkänt ett yrkande på rättelse av fel får ändring inte sökas genom besvär.

Om rättelse av fel i beslut stadgas nu i APL. Dessa stadganden kompletterar det som i APL stadgas om rättelse av beslut till fördel för part i ärendet. Rättelse av beslut till fördel för part genomförs enligt 21 d § 2 mom. APL. Om rättelse av fel i ett beslut är till skada för parten iakttas stadgandena i 21 e § APL eller återbrytandeförfarandet enligt 21 d § 1 mom. APL.

Även om ett sakfel eller skriv- eller räknefel enligt lagen kan rättas redan innan beslutet vunnit laga kraft rättar pensionsanstalten inte felet under besvärstiden. Så förfar man för att ändringssökanden inte i samma ärende skall få två anvisningar för sökande av ändring.

Pensionsanstalten kan endast rätta fel i **sina egna beslut**. Fel som finns i beslut från besvärinstansen kan pensionsanstalten inte rätta utan i sådana fall måste man ansöka om undanröjande av felaktigt beslut.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

I lagen anges ingen tidsfrist för rättelse av felaktigt beslut. Om det har förflutit lång tid sedan beslutet gavs kan rättelse av fel leda till ett slutresultat som är oskäligt för den berörda parten. I sådana fall är det skäl att överväga ansökan om återbrytande av beslutet. Vid bedömning av oskäligheten beaktas t.ex. om försäkringspremierna kan återbetalas eller indrivnas.

7.9.3.1.

Sakfel

Det är fråga om ett sakfel, om ett beslut har grundat sig på en klart felaktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag. Härvid kan pensionsanstalten undanröja det felaktiga beslutet och avgöra ärendet på nytt, om parten samtycker därtill.

Felet måste vara obestridligt. Som sakfel kan endast rättas fel i beslutets innehåll. Om det t.ex. är fråga om att den försäkrade och pensionsanstalten är oeniga i en tolkningsfråga, skall ärendet överföras till FSD för att behandlas som ansökan om återbrytande.

Orsaken till sakfel är i allmänhet att de utredningar som utgjort grund för beslutet har varit felaktiga eller bristfälliga. **Felaktig utredning** innebär att någon omständighet som har beaktats vid beslutsfattandet senare har konstaterats vara felaktig. **Bristfällig utredning** innebär att någon omständighet som påverkar saken inte har beaktats när beslutet gavs. Den omständighet som inte har beaktats eller som felbedömts måste ha existerat redan när beslutet getts. T.ex. ett beslut om arbetsinkomst kan inte rättas, om de faktorer som påverkar arbetsinkomsten har ändrats efter att beslutet getts.

Sakfel kan rättas antingen på initiativ av pensionsanstalten eller parten. Det saknar betydelse om felet beror på pensionsanstalten, den försäkrade eller pensionstagaren.

Samtycke

Sakfel kan inte rättas utan den berörda partens samtycke. Samtycke behöver inte särskilt införskaffas, om parten själv har begärt att felet skall rättas. Om rättelsen vidtas på pensionsanstaltens initiativ skall parten ge sitt samtycke. När parten ombeds att ge sitt samtycke utreds vilka följder rättelsen skulle ha; också eventuellt återkrav nämns i detta sammanhang.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Samtycket skall vara skriftligt och noggrant specificerat, men vittnen krävs inte. Det räcker alltså inte med att höra parten. Om parten inte samtycker till rättelsen, ansöks om återbrytande av beslutet hos FSD.

Arbetsinkomstären

Pensionsanstalten kan som sakfel rätta sitt beslut i en företagares eller lantbruksföretagares försäkringsärende om det har grundats på en klart felaktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag. En förutsättning är dock att parten skriftligen gett sitt samtycke därtill.

Om grunden för felet lämnar rum för tolkning, kan felet inte rättas som sakfel utan då ansöks om återbrytande av beslutet hos FSD.

I arbetsinkomstären som är underställda prövning (t.ex. uppskattning av arbetsinkomstens belopp) kan 21 e § APL inte heller tillämpas utan då ansöks om återbrytande av beslutet hos FSD.

7.9.3.2

Skriv- eller räknefel

Om ett beslut innehåller ett uppenbart skriv- eller räknefel, skall detta rättas. Ett skrivfel är tekniskt till sin karaktär och har uppkommit först när beslutet har avfattats, varvid det utskrivna beslutet inte motsvarar det beslut som pensionsanstalten i själva verket har gett. Det är också möjligt att ett skriv- eller räknefel har uppkommit redan i ett skede som föregått det egentliga beslutsfattandet. Till exempel har ett räknefel har kunnat uppstå i beredningsskedet och har som sådant överförts till beslutet. Det är också fråga om ett skrivfel om en uppgift som legat till grund för behandlingen felaktigt överförs på dator. Det väsentliga är att felet har uppstått på pensionsanstalten och att de uppgifter som ligger till grund för beslutet i övrigt har varit korrekta.

Som skrivfel kan rättas t.ex. en felaktig yrkesbeteckning, om arbetsförmågan har bedömts utgående från rätt yrke.

Om felet finns i de utredningar som ligger till grund för beslutet, är det fråga om ett sakfel. I oklara fall betraktas felet som sakfel.

För rättelse av skriv- eller räknefel krävs inte partens samtycke, men parten skall dock höras.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Oskälighet

Skriv- eller räknefel får dock inte rättas, om det leder till ett för parten oskäligt resultat. När oskäligheten bedöms beaktas bl.a. om parten har handlat i god tro, dvs. om parten inte har varit medveten om felet utan har litat på att beslutet har varit korrekt. Rättelse kan leda till oskälighet också om det har förflutit en lång tid sedan beslutet getts. FSD ombeds då att återbryta beslutet, om parten inte samtycker till att felet rättas såsom sakfel.

Rättelse av ett skrivfel hindrar inte att beslutet verkställs eller får laga kraft.

7.9.3.3

Rättelseförfarande

När rättelseförfarandet inleds kontrolleras om besvär över beslutet är anhängiga. Om ändring har sökts och det blir aktuellt att överföra besvären till besvärinstansen, påpekar pensionsanstalten i sitt utlåtande det fel som finns i beslutet. Rättelseförfarandet inleds inte medan besvären är anhängiga för att den berörda parten inte skall få två anvisningar för sökande av ändring i samma ärende.

Ett felaktigt beslut rättas genom att ett nytt beslut med rätt innehåll ges med anvisningar för sökande av ändring. I beslutet antecknas att det ersätter det tidigare beslutet. I det gamla felaktiga beslutet antecknas att det har ersatts med ett nytt beslut.

Fel som inte rättas

Om en part påstår att det i beslutet finns ett fel och kräver att det skall rättas, undersöker pensionsanstalten saken. Om beslutet är korrekt, ger pensionsanstalten inget beslut i ärendet, utan meddelar sökanden saken på annat sätt. I detta fall föreligger inget behov av rättsskydd eftersom parten har haft möjlighet att söka ändring i det ursprungliga beslutet eller begära att beslutet återbryts.

Om en part på något annat sätt kräver att beslutet rättas, skall om begäran om rättelse alltid ges ett positivt eller förkastande beslut med anvisningar för sökande av ändring.

7.9.4

Klagan

Klagan på grund av domvilla är ett extraordinärt rättsmedel som gäller förvaltningsmyndigheterna och Statskontoret.

Med förvaltningsklagan avses ett till en högre myndighet eller till en myndighet som bedriver allmän övervakning av förvaltningens laglighet riktat medde-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

lande om att ett fel har begåtts i tjänsteförrättning. Klagan kan också inlämnas om en förvaltningsmyndighet inte har vidtagit någon åtgärd trots att den borde ha gjort det. Förvaltningsklagan är inget ordinärt rättsmedel, eftersom klagan inte direkt leder till att det felaktiga beslutet ändras eller upphävs. Förvaltningsklagan kan snarare betraktas som ett övervakningsmedel än som ett rättsmedel. Se punkt 8.4, Justitiekanslern och justitieombudsmannen.

7.10

Rättskraften hos tidigare beslut

Rättskraften hos ett beslut avser den bindande verkan som avgörandet har i framtiden. I negativ mening förhindrar rättskraften att ett nytt likadant ärende på nytt tas upp till prövning. I positiv mening innebär rättskraften att ett tidigare avgörande måste läggas till grund för ett nytt avgörande om det kommer upp under en senare behandling.

I invalidpensionsärenden tillämpas rättskraftsprincipen inte som sådan om det är fråga om att bedöma arbetsförmågan. Beslutet avser nämligen inte ett slutgiltigt avgörande av rätten till pension. Avgörandet träffas enligt den utredning som föreligger vid den aktuella tidpunkten. En ny utredning kan medföra ändringar i grunderna för avgörandet. Ett avgörande om arbetsförmågan får sålunda inte rättskraft på samma sätt som en dom, men är dock bindande.

Pensionsanstaltens
beslut saknar
rättskraft

Pensionsanstaltens beslut uppnår i allmänhet inte en sådan rättskraft att en ny pensionsansökan från sökanden skulle kunna lämnas utan prövning. Pensionsanstalten får dock inte ändra sitt beslut till skada för sökanden. Om sökanden utifrån samma utredningar upprepade gånger ansöker om pension, lämnas ansökan utan prövning. Om detta ges ett beslut med anvisningar för sökande av ändring.

Besvärinstansens beslut

Beslut som en besvärinstans fattar om bedömningen av arbetsförmågan uppnår endast en begränsad rättskraft. I praktiken innebär detta att ett tidigare avgörande är bindande endast till den del som grunderna förblir oförändrade.

FSD, PND och pensionsanstalterna kan tidsmässigt ställa sig bakom besvärinstansernas avgöranden, om nya utredningar som påverkar ärendet erhålls eller om slutresultatet i annat fall skulle bli oskäligt.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Ärenden som gäller arbetsförmågan prövas sålunda på nytt och sökanden kan beviljas invalidpension för den tid som föregår besvärinstansernas beslut, om en ny utredning obestridligt visar att det är befogat. Rättskraftsverkan hos besvärinstansernas beslut kvarstår dock så länge inga nya utredningar finns.

Om inga nya utredningar har förelagts, lämnar pensionsanstalten den nya ansökan utan prövning och ger ett beslut med anvisningar för sökande av ändring i ärendet.

Pensionsgrunderna (t.ex. tjänstgöringstiden och pensionslönen) uppnår rättskraft. I samband med beslut om fortsatt invalidpension kan pensionsgrunderna inte ändras utan att ansöka om återbrytande av beslutet.

I samband med att X överklagade ett beslut om fortsättning av sin tidsbundna pension hade han begärt att pensionslönen skulle justeras. FSD konstaterade att pensionsgrunderna har avgjorts tidigare med ett laga-kraftvunnet beslut och prövade X:s skrivelse som en ansökan om undanröjande av det tidigare beslutet. FSD beslut 13.1.1994 (PSC35081), Juridiska avdelningens meddelande 4/94.

7.11

Besvärinstansens beslut och pensionsanstaltens åtgärder

7.11.1

Beslut om återförvisning

Besvärinstansen kan återförvisa försäkrings- eller pensionsärenden till pensionsanstalten för anskaffande av tilläggsutredning. Även ett procedurfel kan leda till att ärendet återförvisas. En annan orsak kan vara att en väsentlig ny utredning i ärendet har erhållits medan besvären varit anhängiga, varvid besvärinstansen inte tar ställning till dessa som första instans.

Besvärinstansen kan återförvisa ärendet till pensionsanstalten även om pensionsanstalten har beviljat pensionen med ett interimistiskt beslut. På PND behandlas dylika ärenden i brådskande ordning. Ett beslut om återförvisning innebär inget ställningstagande i besvärärendet.

Ingen besvär-
rätt

Ändring kan i allmänhet inte sökas i beslut om återförvisning. Principen framgår av 30 kap. 6 § 4 punkten rättegångsbalken. Ett beslut om återförvisning har karaktären av uppskovsbeslut som inte innehåller något ställningstagande i själva huvudsaken.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Det beslut som överklagas undanröjs, och pensionsanstalten åläggs att behandla ärendet på nytt med beaktande av orsaken till återförvisningen. Om i beslutet om återförvisning dock har uttryckts besvärinstansens avgörande i en sakfråga, kan beslutet överklagas.

PND hade konstaterat att X var arbetsoförmögen i den mån att det berättigar till pension och återförvisat ärendet till pensionsanstalten. FSD lämnade besvaren över beslutet om återförvisning utan prövning, eftersom X inte hade något rättsligt intresse att bevaka i ärendet. FSD publicerade beslut 5.5.1965 (PSC60).

Pensionsanstalten är bunden vid besvärinstansens uppfattning om i vilken omfattning ärendet skall behandlas på nytt efter återförvisningen. Om ärendet har återförvisats till pensionsanstalten så, att besvärinstansen inte har tagit ställning i ärendet, kan pensionsanstalten sedan den prövat ärendet på nytt ge ett nytt beslut med samma innehåll som tidigare. Den kan dock inte ändra avgörandet till det sämre med avseende på den försäkrade.

Om PND i sitt beslut om återförvisning också har tagit ställning till själva ärendet, t.ex. till vid vilken tidpunkt arbetsoförmågan har börjat, kan pensionsanstalten avge ett beslut med anvisningar för sökande av ändring, även om PND:s beslut inte ännu skulle ha laga kraft.

Pensionsanstalten avger genast ett slutgiltigt beslut, om PND:s beslut om återförvisning inte innehåller något avgörande i sakfrågan. Själva beslutet om återförvisning träder ju genast i kraft eftersom det inte kan överklagas.

7.11.2 Överföring

Besvärinstansen överför en besvärsskrift som felaktigt sänts till instansen till rätt ställe. Om besvärsskriften har sänts direkt till besvärinstansen, överför denna ärendet till pensionsanstalten för att först behandlas som rättelseärende.

7.11.3 Utan prövning

Tidigare har besvär som inkommit efter besvärstiden i allmänhet lämnats utan prövning.

Eftersom pensionsanstalten inte kan ge beslut om att besvär lämnas utan prövning, överförs försenade besvär till besvärinstansen, som kan lämna besvaren utan prövning såsom försenade.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Enligt de nya stadgandena kan besvärinstansen dock trots förseningen ta upp besvären till prövning, om det har funnits vägande orsaker till förseningen (21 c § APL).

PND:s beslut om att lämna besvären utan prövning kan överklagas hos FSD.

7.11.4 Förfall

Om ändringssökanden återtar sina besvär förfaller behandlingen av besvären. Pensionsanstalten kan inte i denna situation ge beslut om förfall utan detta ges alltid av besvärinstansen.

7.11.5 Besvären eller ansökan om återbrytande godkänns

Besvär

Om besvären godkänns, upphäver besvärinstansen pensionsanstaltens beslut och återförvisar ärendet till anstalten för åtgärder. Pensionsanstalten ger då ett nytt beslut i ärendet. Om besvärinstansens beslut innehåller ett ställningstagande i själva saken, t.ex. vad gäller arbetsinkomstens eller pensionens belopp, ger pensionsanstalten inte längre något beslut med anvisningar för sökande av ändring. Pensionsanstalten verkställer endast besvärinstansens påbud.

Om PND t.ex. förordnar att pensionsanstalten skall bevilja pensionssökanden full pension i stället för delpension, kan pensionsanstalten enligt ett slutgiltigt beslut börja betala ut full pension trots att sökanden skulle anföra besvär hos FSD exempelvis över pensionens belopp eller om den tidpunkt då pensionen börjar.

Ansökan om återbrytande

Om FSD godkänner ansökan om återbrytande, undanröjer den pensionsanstaltens beslut och överför ärendet att på nytt prövas av pensionsanstalten. Pensionsanstalten ger då ett nytt beslut med anvisningar för sökande av ändring.

Förhandsbeslut om individuell förtidspension

När PND eller FSD godkänner besvär som gäller individuell förtidspension konstaterar instansen i allmänhet endast att personen har rätt till individuell förtidspension. Samtidigt upphävs det överklagade beslutet och ärendet återsänds till pensionsanstalten för de åtgärder som beslutet föranleder.

I denna situation ger pensionsanstalten inte mera något nytt förhandsbeslut om individuell förtidspen-

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

sion eller anvisningar för sökande av ändring. Till pensionssökanden sänds endast ett brev där anstalten redogör för samma saker som i ett positivt förhandsbeslut.

Sökanden har rätt till individuell förtidspension på basis av besvärinstansens beslut, om meddelandet om att pensionssökanden upphör att arbeta inlämnas inom nio månader eller inom en avtalad längre tid från det att besvärinstansens beslut vunnit laga kraft. PND:s beslut vinner laga kraft 30 dagar efter att ändringsökanden har fått del av beslutet. I fråga om FSD:s beslut räknas tiden på nio månader från det att sju dagar har förflutit från det att FSD:s beslut har postats.

Meddelande till arbetspensionsanstalterna 1/88/T, Förhandsbeslut om individuell förtidspension (observera dock att giltighetstiden ändras 1.1.1994).

7.11.6

Besvären eller ansökan om återbrytande förkastas

Om besvären förkastas eller ansökan om återbrytande inte godkänns, ger pensionsanstalten inte mera något beslut.

7.11.7

Förmedling av uppgifter om besvärinstansens beslut

Pensionsanstalten meddelar om avgörande som ändrats i besvärinstansen till pensionsanstalter inom andra system (FPA och det offentliga pensionssystemet) så snart som möjligt genom att sända dem en kopia av beslutet.

Cirkulär C 3/93, Förhandsanmälnings- och förhandlingsförfarandet

7.11.8

Kostnader för sökande av ändring

Ändringssökanden svarar för alla kostnader i anslutning till besvären.

FSD förkastade ändringssökandens yrkande om ersättning av besvärskostnaderna jämte ränta. Frågan gäller ett invalidpensionsärende. FSD beslut 13.11.1990 (PSC24552).

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

8

ÖVERVAKNING AV FÖRFARANDEPRAXISEN

8.1

Social- och hälsovårdsministeriet

Övervakningen av arbetspensionssystemet inom den privata sektorn tillkommer enligt lagen social- och hälsovårdsministeriet. Övervakningsrätten gäller också KAPL Arbetspensionskassan, Sjömanspensionskassan och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

Ministeriet har rätt att övervaka pensionsanstalternas verksamhet (14 kap. lagen om försäkringsbolag, 9 kap. lagen om försäkringskassor, 7 kap. lagen om pensionsstiftelser).

8.2

Pensionsanstalter inom den offentliga sektorn

Statskontoret övervakas av finansministeriet, Kommunernas pensionsförsäkring av inrikesministeriet och Kyrkostyrelsen av undervisningsministeriet.

8.3

Pensionsskyddscentralen

Övervakningen av pensionskassor och -stiftelser har i fråga om det lagstadgade pensionskyddet genom statsrådsbeslut överförts från social- och hälsovårdsministeriet till Pensionsskyddscentralen.

Utom i de fall som ansluter sig till pensionsstiftelser och -kassor kan man vända sig till Pensionsskyddscentralen också i ärenden som berör någon annan pensionsanstalt. Ärendet utreds tillsammans med ifrågavarande pensionsanstalt.

8.4

Justitiekanslern och justitieombudsmannen

Statsrådets **justitiekansler** övervakar också tjänstemän som sköter offentliga uppdrag inom den indirekta offentliga förvaltningen. Justitiekanslern övervakar att tjänstemännen följer lag och fullgör sina tjänsteåligganden så att ingens lagliga rättigheter kränks (46 § 1 mom. Regeringsformen för Finland).

Riksdagens **justitieombudsman** har behörighet att övervaka att lagarna följs också i annan än myndighetsverksamhet när myndigheten sköter offentliga uppdrag (49 § Regeringsformen för Finland).

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

Justitiekanslerns och justitieombudsmannens övervakningsbefogenhet utsträcker sig också till beslut som ges av pensionsanstalter inom den privata sektorn. Övervakningen av arbetspensionssystemet hör i första hand till biträdande justitieombudsmannen.

Medborgarna kan rikta sin klagan till någondera eller bägge av ovannämnda instanser enligt eget val. Efter-
som justitiekanslerns och justitieombudsmannens övervakningsbefogenhet överlappar varandra kan de mellan sig överföra ärenden som hör till bägges behörighet.

Justitieombudsmannen tar inte upp ett ärende för prövning innan besvärstiden har löpt ut.

Om justitieombudsmannen med anledning av klagan har konstaterat att ett beslut som en pensionsanstalt eller Pensionsskyddscentralen har gett har varit korrekt och klagan sålunda obefogad, ger arbetspensionsanstalten inget nytt beslut i ärendet.

Av justitieombudsmannens brev eller beslut framgår hur man på pensionsanstalten skall förfara i enskilda fall.

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

9

FÖRVARING AV PENSIONSHANDLINGAR OCH UPPGIFTER

Anvisningar om hur handlingar och uppgifter i anslutning till pensionsärenden skall förvaras ges i följande cirkulär:

A 28/92, Anvisningar för förvaring av pensionshandlingar och uppgifter

Den svenska översättningen är gjord på Scandix Översättningar Ab och sakgranskad på Pensionsskyddscentralen

Nr 598

Lag

om förvaltningsförfarande

Given i Nådendal den 6 augusti 1982

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på förvaltningsförfarande. Lagens 14—28 §§ skall dock följas endast såvida i förvaltningsförfarande skall beslutas om någons fördel, rättighet eller skyldighet.

Med förvaltningsförfarande avses i denna lag handläggning av förvaltningsärende vid myndighet, dock inte förvaltningslagskipning. Förundersökning i brottmål och utsökning är inte förvaltningsförfarande.

2 §

Lagens subsidiära natur

Om i annan lag eller i förordning som utfärdats före denna lags ikraftträdande ingår stadganden som avviker från denna lag, iakttages de i stället för denna lag.

Regeringens proposition 88/81
Andra lagutsk. bet. 3/82
Stora utsk. bet. 79/82

74—1982

3 §

Myndighet

Myndigheter vid vilka denna lag tillämpas är statens förvaltningsmyndigheter, kommunernas och kommunalförbundens myndigheter samt folkpensionsanstaltens och Helsingfors universitets organ. I domstolar tillämpas lagen vid handläggningen av justitieförvaltningsärenden.

Denna lag gäller inte republikens president. Då republikens president skall besluta om någons fördel, rättighet eller skyldighet, skall vid ärendets beredning och föredragning, utom 1—13 §§, även 14—25 §§ i tillämpliga delar följas.

Genom förordning kan stadgas att denna lag skall följas vid handläggning av förvaltningsärende även då handläggningen ankommer på självständig offentligrättslig anstalt, offentligrättslig förening, aktiebolag med statlig majoritet eller enskild.

0182000745

4 §

Rådgivning

Myndighet skall vid behov ge part och även annan person råd om hur ett ärende som hör till dess verksamhetsområde anhängiggörs och hur han skall förfara under ärendets handläggning.

5 §

Handläggningens offentlighet

Ärende handläggs offentligt, om så är stadgat eller med stöd av särskilt stadgande beslutat.

Om handlingars offentlighet är stadgat särskilt.

6 §

Ombud och biträde

I förvaltningsförfarande får anlitas ombud och biträde. Huvudmannen skall dock inställa sig personligen, såvida detta är påkallat för utredningen av ärendet.

Ombud skall förete fullmakt, såvida inte hans rätt att företräda huvudmannen är uppenbar även utan fullmakt.

Visar sig ombud eller biträde vara olämpligt för sitt uppdrag, kan myndigheten förbjuda honom att uppträda i ärendet hos denna myndighet. Huvudmannen skall underrättas om förbudet.

7 §

Anhängiggörande

Ärende anhängiggörs skriftligen. Med myndighets samtycke får ärende anhängiggöras muntligen.

Då ärende anhängiggörs, skall det framgå vad den som anhängiggör ärendet yrkar samt grunderna för yrkandet.

8 §

Överföring av ärende

Myndighet, som av uppenbart misstag eller till följd av okunnighet tillställts handling för anhängiggörande av ett ärende i vilket myndigheten inte är behörig, skall försöka utreda på vilken myndighet ärendet ankommer.

Föreligger inte oklarhet om behörigheten, skall myndigheten omedelbart överföra ärendet

till den myndighet som den anser vara behörig, genom att sända handlingen till denna. Härvid behöver inte fattas beslut om att ärendet avvisas utan prövning. Den som tillställt myndigheten handlingen skall underrättas om överföringen.

Vad som i 1 och 2 mom. är stadgat om handling som avser anhängiggörande av ärende gäller i tillämpliga delar även annan handling som tillställts fel myndighet.

Vid överföring av ärende i vilket handling skall tillställas myndighet inom utsatt tid anses denna frist iakttagen, såvida behörig myndighet får handlingen före fristens utgång.

9 §

Avhjälpan av brist i handling

Saknas i handling som tillställts myndighet i stadgande eller bestämmelse avsedd uppgift eller bilaga eller är handlingen inte undertecknad eller är den behäftad med annan formell bristfällighet, skall den som tillställt myndigheten handlingen beredas tillfälle att avhjälpa bristen, såvida detta inte är onödigt.

10 §

Jävsgrunder

Tjänsteman är jävig:

1) om han eller nära släkting till honom är part;

2) om avgörandet i ärende kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom eller nära släkting till honom;

3) om han eller nära släkting till honom är biträde eller ombud för part eller för den för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada;

4) om han står i anställningsförhållande eller i sådant uppdragsförhållande som har samband med det föreliggande ärendet till part eller till den för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada;

5) om han är medlem av styrelsen eller därmed jämförbart organ eller är verkställande direktör eller intar motsvarande ställning i samfund, stiftelse eller offentligrättslig anstalt som är part eller för vilken avgörandet i ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada; eller

6) om tilltron till hans opartiskhet av annat särskilt skäl äventyras.

Med nära släkting avses i 1 mom. tjänstemans barn, föräldrar, far- eller morföräldrar och syskon samt deras makar och barn. Med nära släkting likställs tjänstemans make och den som lever tillsammans med tjänsteman under äktenskapsliknande förhållanden, deras barn, föräldrar, far- och morföräldrar och syskon, deras makar och barn samt tjänstemans trolövade. Som nära släkting anses även motsvarande halvsläkting.

Jävsgrunderna tillämpas även på den som i annan egenskap än som tjänsteman handlägger ärenden hos myndighet.

11 §

Verkan av jäv

Den som är jävig får inte handlägga ärende eller vara närvarande vid dess handläggning, utom då jävet på grund av ärendets natur inte kan inverka på avgörandet eller då handläggningen inte kan uppskjutas.

Med anledning av jäv skall myndigheten utan dröjsmål vidtaga de åtgärder som krävs för handläggningen av ärendet.

12 §

Begäran om utredning

Då begäran om utlåtande eller annan utredning görs, skall det anges om vilka omständigheter utredning särskilt skall framläggas.

Utredningarna skall i mån av möjlighet begäras samtidigt. För framläggande av utredning skall utsättas viss tid. Om föreläggande av frist för part stadgas i 21 §.

13 §

Tillkännagivande av anhängighet

Om avgörandet av ett ärende kan ha en betydande verkan inom ett vidsträckt område eller på ett stort antal personers förhållanden, skall offentligen tillkännages att ärendet är anhängigt.

Person som är känd och som ej är part, men på vars boende, arbete eller övriga förhållanden avgörandet i ärendet kan ha en betydande inverkan, skall underrättas om att ärendet är anhängigt. Detta får dock tillkännages offentligen, såvida det är fråga om flera personer och dessa kan antagas få kännedom om det offentliga tillkännagivandet.

Att ett ärende är anhängigt behöver inte tillkännages, om tillkännagivandet äventyrar syftet med avgörandet, medför annan betydande olägenhet eller är uppenbart onödigt.

Att ett ärende är anhängigt får tillkännages även på annat sätt än med iakttagande av vad som är stadgat i lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/66). I tillkännagivandet skall nämnas vad ärendet gäller och på vilket sätt uppgifter, frågor och åsikter därom kan bringas till myndighetens kännedom.

14 §

Gemensam handläggning

Yrkas i samtidigt anhängiga ärenden fördel eller rättighet som på grund av parternas stora antal inte kan beviljas dem alla, skall ärendena beredas gemensamt och avgöras på en gång, om inte gemensam handläggning medför menligt dröjsmål.

15 §

Hörande av part

Part skall innan ett ärende avgörs beredas tillfälle att avge förklaring med anledning av andras yrkanden och över sådana utredningar i ärendet som kan inverka på avgörandet (*hörande av part*).

Ärende får avgöras utan hörande av part:

1) om yrkande avvisas utan prövning eller omedelbart förkastas, om yrkande som ej rör annan part godkänns eller om hörandet av annan orsak är uppenbart onödigt;

2) om ärendet gäller anställande i tjänstgöringsförhållande eller antagande till frivillig utbildning eller beviljande av sådan förmån som grundar sig på en bedömning av sökandens egenskaper;

3) om hörandet äventyrar syftet med beslutet; eller

4) om avgörandet inte kan uppskjutas.

För avgivande av förklaring skall part lämnas uppgift även ur annan än offentlig handling, om parten med stöd av lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51) har rätt att få uppgift ur sådan handling.

16 §

Talan för omyndig

För omyndigs räkning förs talan av den omyndiges förmyndare, såvida inte nedan i

denna paragraf annorlunda stadgas. Då förmyndaren för talan, skall den omyndige höras, och då omyndig för talan, skall förmyndaren höras, om hörandet är påkallat med hänsyn till den omyndiges fördel eller för utredningen av ärendet.

Omyndig har rätt att ensam föra talan i ärende som gäller sådan inkomst eller förmögenhet över vilken han har rätt att råda.

Omyndig som fyllt 15 år och hans förmyndare har rätt att var för sig föra talan i ärende som gäller den omyndiges person eller hans personliga fördel eller rättighet. Omyndig som uppnått myndighetsåldern har dock rätt att i ärende som gäller hans person föra talan ensam, om omyndigheten inte beror på sinnessjukdom, försvagat sinnestillstånd eller därmed jämförbar omständighet.

17 §

Utredningsskyldighet

Myndighet skall se till att ärendena utreds.

Part skall vid behov framlägga utredning om grunderna för sitt yrkande. Det ankommer på myndigheten att inhämta andra utredningar.

I ärenden som skall handläggas gemensamt samt i ärende med flera parter skall myndigheten se till att saken utreds så att parternas likställighet inte kränks.

18 §

Muntlig utsaga av part

Önskar part i anhängigt ärende framföra yrkande eller framlägga utredning muntligen, skall honom i mån av möjlighet beredas tillfälle härtill. Övriga parter skall kallas att komma tillstådes samtidigt, om anledning därtill föreligger.

19 §

Syn och muntlig bevisning

Myndighet kan förrätta syn. Parterna skall beredas tillfälle att närvara vid synförrättningen.

Av särskilt skäl kan i förvaltningsförfarande vittne höras på ed och part under sanningsförsäkran. Hörandet verkställs av den länsrätt vid vilken detta lämpligast kan ske. I justitieförvaltningsärende som handläggs av domstol verkställs hörandet dock av vederbörande dom-

stol. Parterna skall beredas tillfälle att vara närvarande då vittne eller part hörs, varvid de har rätt att ställa frågor till vittnet samt uttala sin åsikt om vittnets berättelse.

Till vittne betalas ersättning med iakttagande i tillämpliga delar av vad som är stadgat i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/72). Ersättningen betalas av medel som står till myndighetens disposition. Om skäl därtill föreligger, kan myndigheten ålägga part att helt eller till en del gottgöra myndigheten för de ersättningar som betalats av dessa medel.

20 §

Antecknande av vissa uppgifter i handling

Muntligen framfört yrkande samt sådan muntlig utredning och iakttagelse vid syn som kan inverka på ärendets avgörande skall antecknas i vederbörande handling.

21 §

Föreläggande av frist för part

Part skall vid behov föreläggas skälig frist för avhjälpande av brist i handling, avgivande av förklaring och framläggande av utredning samt samtidigt underrättas om att försummelse av fristen inte utgör hinder för att ärendet avgörs.

22 §

Tolkning

Myndighet skall ombesörja tolkning, såvida part i ärende som kan bli anhängiggjort på initiativ av myndigheten inte behärskar det språk som enligt språklagen (148/22) skall användas vid myndigheten, eller om parten på grund av hörsel-, syn- eller talskada inte kan göra sig förstådd.

Av särskilt skäl kan myndighet ombesörja tolkning även i annat än i 1 mom. avsett ärende.

23 §

Innehållet i beslut

Av beslut skall tydligt framgå vad part är berättigad eller förpliktad till eller hur ärendet annars avgjorts.

24 §

Motivering av beslut

Beslut skall motiveras genom uppgivande av de huvudsakliga fakta samt de stadganden och bestämmelser som det grundar sig på.

Motivering kan utelämnas:

- 1) om genom beslutet godkänns yrkande som inte gäller annan part eller om motivering av annan orsak är uppenbart onödig;
- 2) om ärendet gäller anställande i tjänstgöringsförhållande eller antagande till frivillig utbildning eller beviljande av sådan förmån som grundar sig på en bedömning av sökandens egenskaper; eller
- 3) om motivering inte kan utarbetas utan att meddelandet av beslutet avsevärt fördröjs.

25 §

Delgivning av beslut

Beslut skall delges part. Delgivning verkställs på det sätt som därom är särskilt stadgat.

26 §

Rättande av sakfel

Grundar sig beslut på klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag, kan myndigheten undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt (*rättande av sakfel*).

Sakfel får ej rättas utan parternas samtycke.

Nådendal den 6 augusti 1982

27 §

Rättande av skrivfel

Innehåller beslut uppenbart skriv- eller räknepfel, skall den myndighet som fattat beslutet rätta felet (*rättande av skrivfel*). Fel får dock inte rättas, om rättelsen leder till ett för part oskäligt resultat.

28 §

Rättelseförfarande

Är sökande av ändring i beslut anhängigt, skall den myndighet som handlägger ändringsansökan underrättas om att rättelseärendet har upptagits till behandling och tillställas det beslut som fattats i saken.

Då myndighet handlägger rättelse av sak- eller skrivfel, kan den förbjuda verkställigheten av beslutet tills vidare.

Angående rättelse skall anteckning göras i beslutets liggarexemplar. Rättad eller ny expedition skall utges till part utan avgift.

I beslut genom vilket myndighet inte godkänt yrkande på rättelse av fel får ändring inte sökas genom besvär.

29 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Christoffer Taxell*

Nr 473

Lag

om ändring av 20 § lagen om förvaltningsförfarande

Given i Helsingfors den 30 april 1987

I enlighet med riksdagens beslut ändras 20 § lagen den 6 augusti 1982 om förvaltningsförfarande (598/82) som följer:

20 §

Antecknande av vissa uppgifter i handling

Muntligen framfört yrkande samt sådan muntlig utredning och iakttagelse vid syn som kan inverka på ärendets avgörande skall antecknas i

Helsingfors den 30 april 1987

respektive handling. Detsamma gäller en uppgift som erhållits ur personregister som avses i personregisterlagen (471/87).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Christoffer Taxell*

Regeringens proposition 49/86

Lagutsk. bet. 10/86

Stora utsk. bet. 254/86

HUR KAN BESVÄR ANFÖRAS ÖVER DETTA BESLUT

Var skall besvär anföras

Om Ni är missnöjd med detta beslut kan Ni överklaga det inom 30 dagar genom att anföras besvär hos pensionsnämnden. Besvärsskriften skall adresseras till pensionsnämnden men sändas till Pensionsskyddscentralen. Om Pensionsskyddscentralen samtycker till Era yrkanden kan den rätta sitt beslut.

Pensionsskyddscentralens adress: PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
PB 11, 00521 HELSINGFORS (postadress)
Semaforbron 7, 00520 HELSINGFORS (besöksadress)
tfn (90) 1511

Hur skall besvär anföras

Besvären skall anföras skriftligt. Ange vilka ändringar i beslutet Ni yrkar på. Bifoga också eventuell utredning som Ni stöder Er på. Ni kan också lämna in tilläggsutredning senare. Ange det då redan i besvärsskriften.

Anteckna personbeteckning och adress i besvärsskriften och bifoga en kopia av det beslut som Ni överklagar. Om besvären gäller familjepension, skall också förmånslåtarens namn och personbeteckning anges.

Hur skall besvärsskriften undertecknas

Besvärsskriften skall undertecknas av Er själv eller av den som har författat skriften. Om Ni inte själv undertecknar besvärsskriften, skall fullmakt bifogas. Om någon annan har författat besvärsskriften för Er räkning, skall också dennes namn, yrke och adress anges.

När skall besvärsskriften lämnas in

Besvärsskriften skall lämnas till Pensionsskyddscentralen senast den trettionde (30) dagen från den dag då Ni fick del av beslutet, före öppettidens utgång. Ni anses ha fått del av beslutet den sjunde (7) dagen efter den dag då beslutet postades, om Ni inte visar annat.

Hur skall besvärsskriften lämnas in

Besvärsskriften kan lämnas in till Pensionsskyddscentralen personligen eller med bud, eller på eget ansvar sändas med post, telefax eller elektronisk post. Handlingarna skall komma fram inom utsatt tid.

När besvärsskriften överförs till pensionsnämnden

Om Pensionsskyddscentralen inte rättar det överklagade beslutet på det sätt som Ni har yrkat med ett nytt beslut, överförs besvären till pensionsnämnden för handläggning. Ni får ett meddelande om det.

Pensionsnämndens adress: PENSIONSÄMNDEN
PB 28, 00521 HELSINGFORS (postadress)
Bokhållargatan 3, 00520 HELSINGFORS (besöksadress)
tfn (90) 151 55

Adressförändring

Meddela om adressförändring till Pensionsskyddscentralen och också till pensionsnämnden om besvären har överförts dit.

PENSIONSANSTALT

Handläggare

DATUM

BILAGA 3

Mottagare

Adress

HÖRANDE AV PART I ÄRENDE SOM GÄLLER ANSÖKAN TILL FÖRSÄKRINGSDOMSTOLEN
OM ÅTERBRYTANDE AV *BESLUT

Ni har möjlighet att lämna in Ert bemötande (utlåtande) till försäkringsdomstolen angående bifogade ansökan om återbrytande. Ansökan gäller återbrytande av det felaktiga *beslutet daterat *.*****.

Ni skall lämna in Ert bemötande inom fjorton (14) dagar från det att Ni mottagit denna begäran om bemötande.

Bemötandet skall sändas till

Försäkringsdomstolen
PB 388, Lönnrotsgatan 13 C
00121 HELSINGFORS

Ärendet avgörs oberoende av om Ni lämnar in Ert bemötande eller inte.

Tilläggsuppgifter lämnas av *

PENSIONSANSTALT

BILAGOR

Kopia av ansökan om återbrytande
Kopior av handlingarna

Juridiska avdelningen/Scandix

21.10.1994

BILAGA 4

LAGFÖRTECKNING

ABL	Lag om aktiebolag 743/78
EoFörvBesvL	Lag om extraordinärt ändringssökande i förvaltningsärenden 200/66
FörmynderskapsL	Lag angående förmynderskap 34/1898
FörsäkringsavtalsL	Lag om försäkringsavtal 132/33
FörsäkringsbolagsL	Lag om försäkringsbolag 1062/79
FörsäkringskassaL	Lag om försäkringskassor 1164/92
FörvDelgL	Lag om delgivning i förvaltningsärenden 232/66
FörvL	Lag om förvaltningsförfarande 598/82
HandikappL	Lag om service och stöd på grund av handikapp 380/87
HandloffL	Lag om allmänna handlingars offentlighet 83/51
LagatidL	Lag om beräkning av laga tid 150/30
PensionsstiftelseL	Lag om pensionsstiftelser 469/55
PersonregisterL	Lag om personregister 471/87
RB	1734 års rättegångsbalk för allmän lag
RF	Regeringsform för Finland 94/19
SkatteUL	Lag om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg 367/61
SpråkL	Språklagen 148/22
	Lag om användning av samiska hos myndigheter 516/91
	Lag om försäkringsdomstolen 14/58
	Lag om försäkringsmäklare 323/92
	Lag om klientavgifter inom social- och hälsovården 734/92
	Lag om ändring av socialvårdslagen 736/92

Nr 878

Lag

om ändring av lagen om pension för arbetstagare

Given i Helsingfors den 14 oktober 1994

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/61) 8 c § 3 mom., 19 e § och 20 § 2 mom.,
dessa lagrum sådana de lyder, 8 c § 3 mom. i lag av den 28 juni 1993 (553/93) samt 19 e § och 20 § 2 mom. i lag av den 23 oktober 1992 (949/92),
ändras mellanrubriken före 19 b §, 19 b § 1 mom. samt 19 c, 21, 21 a och 21 b §§,
dessa lagrum sådana de lyder, mellanrubriken före 19 b § i nämnda lag av den 23 oktober 1992, 19 b § 1 mom. i lag av den 28 juni 1993 (559/93), 19 c § i lag av den 10 april 1981 (257/81), 21 § i lag av den 16 december 1966 (639/66), 21 a § ändrad genom lag av den 9 februari 1962 (135/62) och nämnda lag av den 23 oktober 1992 samt 21 b § i nämnda lag av den 9 februari 1962, samt *fogas* till lagen nya 10 c § och 21 c—21 f §§ som följer:

10 c §

När en pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen behandlar ärenden som gäller skyldigheten att anordna pensionsskydd, pensions-

ansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt återkrav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli

RP 117/94
ShUB 21/94

117—1994

440117B

hörd i ärendet, om detta för bevakandet av hans intresse är uppenbart nödvändigt. I övrigt iakttas vid behandlingen i tillämpliga delar de principer som uttrycks i 4, 6, 9—11, 16, 21, 23 och 24 §§ lagen om förvaltningsförfarande (598/82).

Anställda och styrelsemedlemmar i en pensionsanstalt kan dock, utan hinder av 10 § 1 mom. 4 och 5 punkten lagen om förvaltningsförfarande, behandla ärenden som avser arbetsgivare som har anordnat pensionsskydd i pensionsanstalten, arbetstagare i anställning hos en sådan arbetsgivare eller företagare. Detta gäller i tillämpliga delar även de anställda vid pensionsskyddscentralen och medlemmarna av dess styrelse.

Ansökan om och utbetalning av pension samt dröjsmålsförhöjning

19 b §

Är en pensionssökande yngre än 18 år eller är han på grund av sjukdom eller av annan orsak oförmögen att själv ansöka om pension och saknar han förmyndare eller för ändamålet tillförordnad god man, kan en av pensionsanstalten godkänd nära anhörig eller annan person som huvudsakligen har hand om honom, i egenskap av intressebevakare föra hans talan i ärenden som gäller pension enligt denna lag. En pensionssökande som har fyllt 15 år kan dock ensam föra talan i ett pensionsärende som gäller pension vilken han intjänat genom eget arbete. Likaså kan han bestämma om sådan pension som han intjänat genom eget arbete, om inte något annat följer av denna lag.

19 c §

Har en pensionsanstalt beviljat en arbetstagare invalidpension retroaktivt och har arbetsgivaren för samma tid till honom utbetalt lön för sjukdomstiden, betalas pensionen för denna tid på ansökan till arbetsgivaren under förutsättning att arbetsgivarens ansökan inkommit till pensionsanstalten innan den pension som skall betalas retroaktivt har utgivits, likväl högst till det belopp som utbetalts i lön för samma tid. Pensionen utbetalas inte till arbetsgivaren till den del den på grund av 4 d § 4 mom. skall utges till sjukförsäkringsfonden, inte heller i det fall att arbetsgivaren med stöd av annan lag har fått ersättning för den lön som han utbetalt för sjukdomstiden.

21 §

En part som är missnöjd med en pensionsanstalts eller pensionsskyddscentralens beslut i ett ärende som gäller pension eller skyldigheter som i denna lag stadgats för en pensionsanstalt eller arbetsgivare, får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos pensionsnämnden senast den 30 dagen efter den dag då parten fick del av beslutet.

Den som är missnöjd med pensionsnämndens beslut i ett ärende som nämns ovan får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos försäkringsdomstolen inom den tid som stadgas i 1 mom.

Vad 19 b § stadgar beträffande ansökan om pension gäller på motsvarande sätt vid sökande av ändring i en pensionsanstalts, pensionsskyddscentralens eller pensionsnämndens beslut.

Om det i samband med besvär inte visas något annat, anses den som söker ändring ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den dag då beslutet postades under den adress som ändringsökanden har uppgett.

21 a §

Den som söker ändring skall lämna in sin i 21 § 1 och 2 mom. avsedda besvärsskrift inom den tid som stadgas i 21 § 1 mom. till den berörda pensionsanstalten eller till pensionsskyddscentralen, om denna har avgjort ärendet i egenskap av första beslutsinstans.

Om pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen till alla delar godkänner de yrkanden som framställs i besvärsskriften, skall den ge ett rättelsebeslut i ärendet. I ett rättelsebeslut kan ändring sökas enligt 21 §.

Kan pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen inte på det sätt som nämns i 2 mom. rätta det beslut som besvären avser, skall pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen inom 30 dagar från besvärstidens utgång sända besvärsskriften jämte sitt utlåtande till pensionsnämnden eller, om besvären gäller pensionsnämndens beslut, till försäkringsdomstolen för behandling. Pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen kan härvid genom ett interimistiskt beslut rätta sitt tidigare beslut till den del den godkänner yrkandet i besvären. Om besvären redan har sänts till besvärinstansen, skall pensionsanstalten eller pensionsskyddscentralen omedelbart underrätta besvärinstansen om det interimistiska beslutet. I

det interimistiska beslutet får ändring inte sökas.

Från den i 3 mom. föreskrivna tiden kan avvikelser göras, om inhämtande av en tilläggsutredning som krävs med anledning av besvaren förutsätter detta. Ändringssökanden skall härvid utan dröjsmål underrättas om inhämtande av tilläggsutredning. Besvärsskriften och utlåtandet skall dock alltid sändas till besvärinstansen senast inom 60 dagar från besvärstidens utgång.

21 b §

En pensionsanstalts och pensionskyddscentralens beslut skall, även om det överklagas, iakttas tills ärendet har avgjorts genom ett laga kraft vunnet beslut.

Ett laga kraft vunnet beslut av en pensionsanstalt, pensionskyddscentralen och pensionsnämnden får verkställas så som en laga kraft vunnit dom i tvistemål.

Med anledning av besvär som anförts skall pensionsnämnden och försäkringsdomstolen bereda den, vars intresse beslutet gäller, möjlighet att bli hörd.

21 c §

Har besvär som anförs hos pensionsnämnden eller försäkringsdomstolen kommit till pensionsanstalten eller pensionskyddscentralen eller till besvärinstansen efter utgången av den tid som stadgas i 21 eller 22 §, kan besvärinstansen trots förseningen ta upp besvaren till behandling, om det finns välgående orsaker till förseningen.

21 d §

Om ett laga kraft vunnet beslut i ett ärende som avses i 21 § grundar sig på en oriktig eller bristfällig utredning eller om beslutet uppenbart står i strid med lag, kan försäkringsdomstolen på framställning av pensionsanstalten eller på ansökan av en part i ärendet, efter att ha berett de övriga parterna tillfälle att bli hörda, undanröja beslutet och bestämma att ärendet skall behandlas på nytt. Efter att ha gjort en sådan framställning kan pensionsanstalten, tills ärendet har avgjorts på nytt, interimistiskt inställa utbetalningen av pension eller betala denna enligt sin framställning.

Om ny utredning framkommer i ett ärende som gäller beviljande av förvägrad förmån eller utökande av redan beviljad förmån, skall pensionsanstalten pröva ärendet på nytt. Pensions-

anstalten kan utan hinder av ett tidigare laga kraft vunnet beslut bevilja en förvägrad förmån eller utöka en redan beviljad förmån. Pensionsnämnden och försäkringsdomstolen kan tillämpa motsvarande förfarande när de behandlar ärenden som gäller ändringssökande. I beslutet kan ändring sökas så som stadgas i 21 §.

21 e §

Grundar sig pensionsanstaltens eller pensionskyddscentralens beslut på klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag, kan pensionsanstalten eller pensionskyddscentralen med parternas samtycke undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

Innehåller pensionsanstaltens eller pensionskyddscentralens beslut ett uppenbart skriv- eller räknefel, skall pensionsanstalten eller pensionskyddscentralen rätta sitt beslut. Fel får dock inte rättas, om rättelsen leder till ett för en part oskäligt resultat.

Angående rättelse skall anteckning göras i pensionsanstaltens eller pensionskyddscentralens liggarexemplar. Den berörda parten skall tillställas ett rättat eller nytt beslut. Är ändringssökande i fråga om beslutet anhängigt, skall pensionsanstalten eller pensionskyddscentralen meddela att rättelseärende upptagits till behandling samt tillställa även besvärinstansen sitt beslut i detta ärende.

I ett beslut genom vilket pensionsanstalten eller pensionskyddscentralen inte har godkänt ett yrkande på rättelse av fel får ändring inte sökas genom besvär.

21 f §

För behandling av ärenden på vilka denna lag skall tillämpas finns vid försäkringsdomstolen såsom i lagen om nämnda domstol avsedda lekmanaledamöter två arbetsgivar- och två arbetstagarledamöter samt ett behövt antal suppleanter. Dessa skall vara förtrogna med arbetsförhållandena och av dem deltar samtidigt i försäkringsdomstolens sammanträden en arbetsgivar- och en arbetstagarledamot.

Arbetsgivar- och arbetstagarledamöterna samt suppleanterna förordnas av statsrådet på framställning av social- och hälsovårdsministeriet för tre år i sänder. För detta ändamål skall de mest representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer beredas tillfälle att för egen

del framställa förslag, vilket bör omfatta lika många kandidater som antalet behövliga ledamöter och suppleanter.

Lekmanneledamöterna skall delta i behandlingen då det är fråga om huruvida sjukdom, lyte eller kroppsskada berättigar till pension enligt denna lag eller då i lagen om försäkringsdomstolen så särskilt stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lagens stadganden om ändringssökande tillämpas på beslut som meddelas sedan lagen har trätt i kraft. Lagens stadganden om extraordinärt ändringssökande tillämpas dock på ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och som blir anhängiga sedan lagen har trätt i kraft.

Helsingfors den 14 oktober 1994

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

Nr 879

Lag**om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden**

Given i Helsingfors den 14 oktober 1994

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62) 1 § 1 mom., 5 b § 1 mom., 7 b § 7 mom., 10 § 5 mom. och 12 §,

av dessa lagrum 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1993 (1545/93), 5 b § 1 mom. och 7 b § 7 mom. sådana de lyder i lag av den 28 juni 1993 (560/93) samt 10 § 5 mom. sådant det lyder i lag av den 14 april 1972 (275/72), som följer:

1 §

För en arbetstagare som efter det år då han har fyllt 13 år är sysselsatt i skogsarbete, flottningsarbete, olika till gårdsbruk och trädgårdshushållning hörande arbeten, jord-, vatten- och husbyggnadsarbete, jordförbättringsarbete, arbete inom torvindustrin eller hamnarbete eller som tjänstgör på ett fartyg i inrikesfart eller, enligt vad som stadgas genom förordning, arbetar inom något annat sådant område som kännetecknas av kortvariga arbetsförhållanden, skall arbetsgivaren bekosta pensionsskydd för ålderdom och invaliditet samt för arbetstagarens anhöriga familjepensionsskydd enligt denna lag. Arbetstagaren är skyldig att delta i bekostandet av pensionsskyddet enligt denna lag så som stadgas i 10 c §. Om inte något annat stadgas i denna lag, gäller i övrigt i tillämpliga delar 3 § 2—4 mom., 4 § 1, 3 och 5 mom., 4 a—4 d och 4 f—4 n §§, 5 § 6 mom., 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c, 12, 13 a, 13 b och 14 §§, 15 § 2 mom. samt 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 och 23 §§ lagen om pension för arbetstagare.

5 b §

Invalidpension beviljas antingen som full pension eller som delpension. Full invalidpension beviljas en arbetstagare vars arbetsförmåga, uppskattad enligt 4 § 2 mom., är nedsatt med minst $\frac{3}{5}$ åtminstone under ett år. Individuell förtidspension beviljas likaså som full invalidpension. I annat fall beviljas invalidpensionen som delpension. Den fulla invalidpensionens belopp fastställs enligt 5 §. Delpensionen är hälften av full pension.

7 b §

Om intjänandet av det i 7 § 1 mom. avsedda gränobeloppet har förhindrat fastställande av heffektiv invalidpension på grundval av ett arbetsförhållande som omfattas av lagen om pension för arbetstagare eller företagareverksamhet som omfattas av lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) eller lagen om pension för företagare (468/69), och om den pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten i nämnda arbetsförhållande eller företagareverksamhet omräknad till årsinkomst överstiger det

årliga beloppet av den lön som avses i 7 a § 1 mom., ersätts denna med nämnda lön eller arbetsinkomst omräknad till årsinkomst.

10 §

Av en arbetspensionskassa fastställd försäkringspremie och försäkringspremie, från vars erläggande pensionsskyddscentralen befriat en arbetsgivare, anses vid tillämpning av 5, 7 och 7 a §§ såsom erlagda försäkringspremier. Även sådan i ett arbetsförhållande som faller under denna lag intjänad lön för vilken arbetsgivaren inte längre kan åläggas att betala försäkringspremie skall vid tillämpning av 5, 7 och 7 a §§ beaktas som om försäkringspremie hade erlagts, på villkor att beträffande lörens belopp företes intyg av skattemyndighet eller annan därmed jämförbar tillförlitlig utredning.

Helsingfors den 14 oktober 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

12 §

När de löner som utgör grund för pensionerna justeras så som avses i 9 § lagen om pension för arbetstagare, skall de i 5 §, 5 d § 2 mom. och 7 § i markbelopp fastställda gränserna för lönerna och pensionerna undergå motsvarande justering enligt vad social- och hälsovårdsministeriet beslutar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Genom lagen upphävs 1 § 1 mom. lagen den 22 december 1993 om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (1468/93).

Lagens stadganden om ändringssökande tillämpas på beslut som meddelas sedan lagen har trätt i kraft. Lagens stadganden om extraordinärt ändringssökande tillämpas dock på ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och som blir anhängiga sedan lagen har trätt i kraft.

Nr 880

Lag**om ändring av lagen om sjömanspensioner**

Given i Helsingfors den 14 oktober 1994

I enlighet med riksdagens beslut
 upphävs i lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/56) 63 b §, sådan den lyder i lag av den 28 december 1990 (1346/90),
 ändras 21, 59, 59 a, 60, 61 och 61 a §§,
 av dessa lagrum 21 § sådan den lyder i lag av den 11 december 1970 (768/70), 59, 59 a och 61 §§ sådana de lyder i nämnda lag av den 28 december 1990 och 61 a § sådan den lyder i lag av den 17 januari 1958 (18/58), samt
 fogas till lagen en ny 40 § i stället för den 40 § som upphävts genom lag av den 29 december 1989 (1309/89) samt nya 59 b, 60 a och 61 b §§ som följer:

21 §

Är en pensionssökande yngre än 18 år eller är han på grund av sjukdom eller av annan orsak oförmögen att själv ansöka om pension och saknar han förmyndare eller för ändamålet tillförordnad god man, kan en av pensionskassan godkänd nära anhörig eller annan person som huvudsakligen har hand om honom, i egenskap av intressebevakare föra hans talan i ärenden som gäller pension enligt denna lag. En pensionssökande som har fyllt 15 år kan dock ensam föra talan i ett pensionsärende som gäller pension vilken han intjänat genom eget arbete. Likaså kan han bestämma om sådan pension som han intjänat genom eget arbete, om inte något annat följer av denna lag.

Under ovan i 1 mom. stadgade förutsättningar kan pensionskassan betala ut pension till en nära anhörig till pensionstagaren eller till en annan person.

40 §

När pensionskassan behandlar ärenden som

gäller skyldigheten att anordna pensionskydd, pensionsansökan, pensionsrätt, pensionsbelopp och utbetalning av pension samt återkrav och därmed jämförbara ärenden som avses i denna lag skall den som ärendet gäller beredas möjlighet att bli hörd i ärendet, om detta för bevakandet av hans intresse är uppenbart nödvändigt. I övrigt iakttas vid behandlingen i tillämpliga delar de principer som uttrycks i 4, 6, 9—11, 16, 21, 23 och 24 §§ lagen om förvaltningsförfarande (598/82).

59 §

En part som är missnöjd med ett beslut som pensionskassan fattat om pension eller restitution av försäkringspremie eller i ett i 1 § 4 mom. nämnt ärende, eller med ett beslut som gäller fastställande och debitering av försäkringspremie, får söka ändring i beslutet hos den i 20 § lagen om pension för arbetstagare nämnda pensionsnämnden genom skriftliga besvär senast den 30 dagen efter den dag då parten fick del av beslutet.

Den som inte nöjer sig med pensionsnämndens beslut i ett ärende som nämns i 1 mom. får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos försäkringsdomstolen inom den tid som stadgas i 1 mom.

Vad 21 § stadgar beträffande ansökan om pension gäller på motsvarande sätt vid sökande av ändring i pensionskassans eller pensionsnämndens beslut.

Om det i samband med besvär inte visas något annat, anses den som söker ändring ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den dag då beslutet postades under den adress som ändringssökanden har uppgett.

59 a §

Den som söker ändring skall till pensionskassan lämna in sin i 59 § 1 och 2 mom. avsedda besvärsskrift inom den tid som 59 § 1 mom. stadgar.

Om pensionskassan till alla delar godkänner de yrkanden som framställs i besvärsskriften, skall den ge ett rättelsebeslut i ärendet. I ett rättelsebeslut kan ändring sökas enligt 59 §.

Kan pensionskassan inte så som nämns i 2 mom. rätta det beslut som besvären avser, skall den inom 30 dagar från besvärstidens utgång sända besvärsskriften jämte sitt utlåtande till pensionsnämnden eller, om besvären gäller pensionsnämndens beslut, till försäkringsdomstolen för behandling. Pensionskassan kan härvid genom ett interimistiskt beslut rätta sitt tidigare beslut till den del den godkänner yrkandet i besvären. Om besvären redan har sänts till besvärinstansen, skall pensionskassan omedelbart underrätta besvärinstansen om det interimistiska beslutet. I det interimistiska beslutet får ändring inte sökas.

Från den i 3 mom. föreskrivna tiden kan avvikelser göras, om införskaffandet av en tilläggsutredning som krävs med anledning av besvären förutsätter detta. Ändringssökanden skall härvid utan dröjsmål underrättas om införskaffandet av tilläggsutredning. Besvärsskriften och utlåtandet skall dock alltid sändas till besvärinstansen senast inom 60 dagar från besvärstidens utgång.

59 b §

Den som anser att pensionskassan med stöd av denna lag har uppburit försäkringspremie i strid med lag eller avtal eller att debiteringen av premie som den har fastställt strider mot lag eller avtal, får anföra skriftliga grundbesvär

hos pensionsnämnden inom två år räknat från ingången av året efter det då fordran fastställdes eller debiterades eller då den förföll till betalning. Om besvär anförs på grund av utmätning, gäller dessutom vad som stadgas om grundbesvär i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

Den som inte nöjer sig med pensionsnämndens beslut i ett ärende som nämns i 1 mom. får söka ändring i beslutet genom skriftliga besvär hos försäkringsdomstolen inom den tid som 59 § 1 mom. stadgar.

60 §

Har besvär som anförs hos pensionsnämnden eller försäkringsdomstolen inkommit till pensionskassan eller till besvärinstansen efter utgången av den besvärstid som stadgas i 59 eller 59 b §, kan besvärinstansen trots förse-ningen ta upp besvären till behandling, om det finns vägande orsaker till förse-ningen.

60 a §

Pensionskassans beslut skall, även om det överklagas, iakttas tills ärendet har avgjorts genom ett laga kraft vunnet beslut.

Ett laga kraft vunnet beslut av pensionskassan och pensionsnämnden får verkställas så som en laga kraft vunnit dom i tvistemål.

Med anledning av besvär som anförts skall pensionsnämnden och försäkringsdomstolen bereda den, vars intresse beslutet gäller, tillfälle att bli hörd.

61 §

Om ett laga kraft vunnet beslut i ett ärende som avses i 59 § grundar sig på en oriktig eller bristfällig utredning eller om beslutet uppenbart står i strid med lag, kan försäkringsdomstolen på framställning av pensionskassan eller på ansökan av den som ärendet angår, efter att ha berett de övriga parterna tillfälle att bli hörda, undanröja beslutet och bestämma att ärendet skall behandlas på nytt. Efter att ha gjort en sådan framställning kan pensionskassan, tills ärendet har avgjorts på nytt, interimistiskt inställa utbetalningen av pension eller betala denna enligt sin framställning.

Om ny utredning framkommer i ett ärende som gäller beviljande av förvägrad förmån eller utökande av redan beviljad förmån, skall pensionskassan pröva ärendet på nytt. Pensionskassan kan utan hinder av ett tidigare laga kraft vunnet beslut bevilja en förvägrad förmån

eller utöka en redan beviljad förmån. Pensionsnämnden och försäkringsdomstolen kan tillämpa motsvarande förfarande när de behandlar ärenden som gäller ändringssökande. I beslutet kan ändring sökas så som 59 § stadgar.

61 a §

Grundar sig pensionskassans beslut på klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag, kan pensionskassan med parternas samtycke undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

Innehåller pensionskassans beslut ett uppenbart skriv- eller räknefel skall pensionskassan rätta sitt beslut. Fel får dock inte rättas, om rättelsen leder till ett för en part oskäligt resultat.

Angående rättelse skall anteckning göras i pensionskassans liggarexemplar. Den berörda parten skall tillställas ett rättat eller nytt beslut. Är ändringssökande i fråga om beslutet anhängigt, skall pensionskassan meddela att rättelseärende upptagits till behandling samt tillställa även besvärinstansen sitt beslut i detta ärende.

I ett beslut genom vilket pensionskassan inte har godkänt ett yrkande på rättelse av fel får ändring inte sökas genom besvär.

Helsingfors den 14 oktober 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

61 b §

För behandling av ärenden på vilka denna lag skall tillämpas finns vid försäkringsdomstolen såsom i lagen om nämnda domstol avsedda lekmanaledamöter en redarledamot och en ledamot som företräder sjöfolket.

Redarledamoten och den ledamot som företräder sjöfolket samt tre suppleanter för vardera förordnas av statsrådet på framställning av social- och hälsovårdsministeriet för tre år i sänder. För detta ändamål skall de erkända organisationerna för redarna och sjöfolket beredas tillfälle att för egen del framställa förslag, vilket bör omfatta lika många kandidater som antalet behövliga ledamöter och suppleanter.

Redarledamoten och den ledamot som företräder sjöfolket samt deras suppleanter skall vara förtrogna med sjöfolkets förhållanden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lagens stadganden om ändringssökande tillämpas på beslut som meddelas sedan lagen har trätt i kraft. Lagens stadganden om extraordinärt ändringssökande tillämpas dock på ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och som blir anhängiga sedan lagen har trätt i kraft.

Nr 881

Lag**om ändring av lagen om pension för företagare**

Given i Helsingfors den 14 oktober 1994

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/69) 7 a § 2 mom. 3 punkten, 13 §, 15 § 2 mom. och 17 § 1 mom.,
av dessa lagrum 7 a § 2 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag av den 28 juni 1993 (562/93), 13 § sådan den lyder i lag av den 29 juli 1976 (662/76) och 17 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 19 november 1993 (982/93), som följer:

7 a §

I 1 mom. nämnd förmån berättigar dock inte till arbetspensionstillägg, om förmånen har betalats:

3) för ett kalenderår under vilket företagaren har varit i tjänste- eller arbetsförhållande eller i företagarkerksamhet som avses i en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, om inte företagaren under samma kalenderår har förtjänat lön som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62) till minst det gränobelopp som avses i 5 § 2 mom. i den nämnda lagen, eller

13 §

De fastställda arbetsinkomsterna samt det i 7 § 1 mom. stadgade markbeloppet justeras enligt de i den allmänna löne- och prisnivån inträffade förändringarna så som 9 § lagen om pension för arbetstagare stadgar.

15 §

För behandling av ärenden på vilka denna

Helsingfors den 14 oktober 1994

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

lag skall tillämpas finns vid försäkringsdomstolen såsom i lagen om denna domstol avsedda lekmannedamöter åtminstone två företagarmedamöter samt ett behövt antal suppleanter. Angående dessa gäller i tillämpliga delar vad 21 f § lagen om pension för arbetstagare stadgar om lekmannedamöter och om förordnande av sådana.

17 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3, 4 och 4 a—4 n §§, 5 § 1 och 3—6 mom., 5 b, 5 c, 7 a, 7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 och 10 c §§, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten och 4 mom. samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e och 22 §§ lagen om pension för arbetstagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lagens stadganden om ändringssökande tillämpas på beslut som meddelas sedan lagen har trätt i kraft. Lagens stadganden om extraordinärt ändringssökande tillämpas dock på ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och som blir anhängiga sedan lagen har trätt i kraft.

Nr 882

L a g**om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare**

Given i Helsingfors den 14 oktober 1994

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69) 8 k § 2 mom. 3 punkten, 18 § och 19 § 1 mom.,
av dessa lagrum 8 k § 2 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag av den 28 juni 1993 (563/93) och 19 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 19 november 1993 (983/93), som följer:

8 k §

I 1 mom. nämnd förmån berättigar dock inte till arbetspensionstillägg, om förmånen har betalats:

3) för ett kalenderår under vilket lantbruksföretagaren har varit i tjänste- eller arbetsförhållande eller i företagarkerksamhet som omfattas av en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare, om inte lantbruksföretagaren under samma kalenderår har förtjänat lön som avses i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden till minst det gränobelopp som avses i 5 § 2 mom. i den nämnda lagen, eller

18 §

Till den pensionsnämnd som avses i 20 § lagen om pension för arbetstagare förordnar social- och hälsovårdsministeriet på förslag av de organisationer som avses i 16 § 3 mom. för högst tre år i sänder åtminstone två ledamöter.

För behandling av ärenden på vilka denna lag skall tillämpas finns vid försäkringsdomstolen såsom i lagen om denna domstol avsedda lekmanaledamöter åtminstone två ledamö-

ter som företräder dem som är försäkrade enligt denna lag samt ett behövligt antal suppleanter. Angående dessa gäller i övrigt i tillämpliga delar vad 21 f § lagen om pension för arbetstagare stadgar om lekmanaledamöter och om förordnande av sådana.

19 §

Om inte något annat följer av denna lag gäller dessutom i tillämpliga delar 2 § 2 mom., 3 § 3 och 4 mom., 4 och 4 a—4 n §§, 5 § 1 och 3—6 mom., 5 b, 5 c, 7 a, 7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a och 10 c §§, 11 § 1 och 2 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten samt 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e och 22 §§ lagen om pension för arbetstagare samt 10 § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lagens stadganden om ändringssökande tillämpas på beslut som meddelas sedan lagen har trätt i kraft. Lagens stadganden om extraordinärt ändringssökande tillämpas dock på ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och som blir anhängiga sedan lagen har trätt i kraft.

Helsingfors den 14 oktober 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

Nr 883

Lag**om ändring av 43 § lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare**

Given i Helsingfors den 14 oktober 1994

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 43 § 1 mom. lagen den 28 december 1990 om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/90), sådant detta lagrum lyder i lag av den 23 oktober 1992 (952/92), som följer:

43 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för generationsväxlingspension i tillämpliga delar dessutom 8 g, 9, 9 a och 10 c §§, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 a §, 19 b § 1 och 2 mom. samt 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e §§ lagen om pension för arbetstagare samt 16 och 17 §§ samt 19 § 5 och 6 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.
Lagens stadganden om ändringssökande tillämpas på beslut som meddelas sedan lagen har trätt i kraft. Lagens stadganden om extraordinärt ändringssökande tillämpas dock på ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och som blir anhängiga sedan lagen har trätt i kraft.

Helsingfors den 14 oktober 1994

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

Nr 884

Lag

om ändring av 37 § lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare

Given i Helsingfors den 14 oktober 1994

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 37 § 1 mom. lagen den 18 december 1992 om avträdelseersättning för lantbruksföretagare
(1330/92) som följer:

37 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelseersättning i tillämpliga delar dessutom 9, 9 a och 10 c §§, 12 § 1 mom. 5 punkten, 16 §, 17 § 2 och 3 mom., 17 a §, 18 § 2 och 3 mom., 19 a §, 19 b § 1 och 2 mom. samt 19 d, 20, 21 och 21 a—21 e §§ lagen om pension för arbetstagare samt 16 —18 §§ och 19 § 5 och 6 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.
Lagens stadganden om ändringssökande tillämpas på beslut som meddelas sedan lagen har trätt i kraft. Lagens stadganden om extraordinärt ändringssökande tillämpas dock på ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och som blir anhängiga sedan lagen har trätt i kraft.

Helsingfors den 14 oktober 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

Nr 885

Lag
om ändring av 24 § lagen om avträdelsepension

Given i Helsingfors den 14 oktober 1994

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 24 § 1 mom. lagen den 4 januari 1974 om avträdelsepension (16/74), sådant detta lagrum lyder i lag av den 29 juli 1976 (663/76), som följer:

24 §

Om inte något annat följer av denna lag, gäller för avträdelsepension i tillämpliga delar dessutom 9, 10 c, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e och 22 §§ lagen om pension för arbetstagare samt 16—18 §§ och 19 § 4 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.
Lagens stadganden om ändringssökande tillämpas på beslut som meddelas sedan lagen trätt i kraft. Lagens stadganden om extraordinärt ändringssökande tillämpas dock på ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och som blir anhängiga sedan lagen har trätt i kraft.

Helsingfors den 14 oktober 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*